

F. SYLVIAM

biani Commentariū luculentū, in treis M. Tullii
Ciceronis ad C. Cæsarem Orationes,
Pro M. Marcello,
Pro Q. Ligario,
Pro Deiotaro Rege.

Venduntur Iodoco Badio,

Clarissimo viro Ioanni a Barra Parisiensi
Præfecto, Franciscus Syluius S.

Commentarios, quos in tres Ciceronis ad C. Cæsarem orationes pro M. Marcello, pro Q. Ligario, pro Rege Deiotaro tum scribebamus, cum iuuentuti, quæ eruditioni meæ commissa est, has orationes enarrabamus, relegere & castigare mihi per valetudinem dudum non licuit. Vbi vero commodioris valetudinis factus sum, repetito erudiendæ nostræ iuuentutis studio, hos succisuius horis relegi, quum integris non liceret: tum quòd alio negotio eotq; magis necessario occupatus eram, tum quòd vires & corpus plane non reuocaueram. Hos autem Commentarios ad communem studiosæ iuuentutis vtilitatem nomine tuo edimus: propterea quòd hæ orationes sunt Ciceronis ad Cæsarem, teq; vt Ciceroni, ita Regem nostrum Franciscum Cæsari multis modis comparare soleo. Nam vt Cæsar familiæ suæ lumen addidit clarissimum, ita Rex familiam suam alioqui non obscuram, fecit clarissimam. Hic, vt ille, matri fuit obsequentissimus. Vterque prima ætate patrem amisit. Vtrique incredibilis rerum memoria tradita est. Vtrunque æque commendat eloquentia humanitas atq; clementia. Vt Cæsar prælio Pharsalico victor ad Ciceronem primum omnium scripsit, vt esset qui fuisset: ita hic noster Cæsar, quem belli fortuna ad Ticinum non respexerat, vnum te ex omnibus primum sibi petiuit, cuius comitatu grauem illum fortunæ ictum leuius sustineret. Cicero Cæsarem salutatum mane sæpe veniebat, tu quotidie Regem mane salutas, qui te cubicularijs quoq; negocijs præfecit. Per Ciceronem non parum multo Cæsari conciliati sunt, multis tuo beneficio datus est familiaris ad Regem accessus. Vt Cicero quum quenq; apud Cæsarem defendebat, illius clementia magis quàm sua eloquentia nitèbatur: sic tu quum apud Regem alicuius pro salute deprecaris, aliudve quid impetrare contendis, humanitatem illius atq; clementiam magis quàm tuam eloquentiam valere sentis. Cicero eloquentiæ Romæ princeps habitus est, te conseruandis Parisiensis huius scholæ priuilegijs Rex præfecit. Hos igitur Commentarios nomine tuo emitto, eos comiter benigneq; vt accipias oro. Vale Parisiæ ex schola Tornaca V. die Iulij. Anno Domini. M. D. XXIX.

Index rerum & verborum in commentariis trium sequentium orationum insignium, ad seriem literariā redactus.

A

A Cquiiescere. 34.
 Actius Varus. 15.
 Admurmurare & strepere seu admurmuratio & strepitus. 7
 Affines propinqui. 25.
 Antiochi magni bellū & pax cū populo Romano. xliiii. xlv.
 Alieni qui sint. xliiii.
 Ardet bellum. xviii.
 Artificium oratoris, folio. xlviii.
 Aures patientes. xxvi.

B

B Arbaricēsentur a Cicerone in litera immanes. xx
 Bellum ardet. xviii.
 Belli ciuiliis origo. 23.
 Belli ciuiliis inter Cæsarem & Pompeium, causa. xxxvi.
 Brochus prænominē Titus. xv.
 Brutus etiam Deiotari Regis causam defendit, fo. xxxii.

C

CÆdes M. Marcellia Cæsare vita donati. iiii.
 Cæsaris Iulii cū M Marcellio similitas. iiii.
 Cæsaris in bello gerens doceleritas. vi.

Cæsaris dictum insigne de salute sua. xii.
 Cæsaris honores. 13.
 Cæsaris insigne dictum de metu mortis abiaciando. xv.
 Cæsar infensus Syllæ, fo. xxi.
 Cæsarem cur non sit fecutus Cicero. xxii.
 Cæsar fuit pacis semper studiosus. xxiii.
 Cæsaris in Deiotarum Regem animus. 32.
 Cæsaris & Pompeii que fuerit ciuiliis bellicausa, fo. xxxvi.
 Cæsaris in euitadis periculis quāta fuerit felicitas. xxxix.
 Cæsar regni multum cupidus. xliiii.
 C. Panfa. xvii.
 C. Iulius Cæsar, videas Cæsar: quia de eo solo hic est sermo.
 Caluinus. xxxvii.
 Canis pastoralis. xlii.
 Causam prodere. xix.
 Causa belli ciuiliis inter Cæsarem & Pompeiū fo. xxxvi.
 Celeritas Cæsaris in bello gerendo. vi.
 Charum habere. xxx.
 Cicero C. Cæsari & Cn. Pompeio charus. xix
 Cur sit Pompeium fecutus in bello: & q̄ tamen de eius victoria male plagiebat. ibid.
 Cicero cur Cæsarem fecutus non sit. xxii.

Cicero se semper pacis authorem dicit. 27.
 Cicero in initio dicens di pauere solitus, folio. xxxiii.
 Ciuem virgis cedere tādē lex Porcia vetuit, fo. xxi.
 Cnæus Domitius Caluinus. xxxvii.
 Cn. Domitii nobile facinus. xliiii.
 Comes qui sint. 39.
 Conclusio orationis de liberatiuæ. iiii.
 Concordissimus. xix.
 Cōfiteri de peccato potius q̄ peccatum. 17.
 Conspiratio in malam rem. xxxvi.
 Confobrinus. xxi.
 Contubernia castrensia fo. xxiiii.
 Corruptela. xliiii.
 Criminosus xviii.
D Ecedere puicia quid sit. 18.
 Deiotar⁹ rex q̄ fuerit & orationis pro ipso argumētū. 31. p. to.
 Deiotatus nō est p orationē Ciceronis Cæsari recōciliatus: & Cæsaris in eū animus. 32.
 Deiotari causam etiam Brutus defendit. 32.
 Deiotari cum defendetur ætas. xxxiii.
 Deiotarus ad Cæsarem supplex venit. 37.
 Deliberatiue orationis conclusio. iiii.
 Aa ii

TABVLA ALPHABETICA

Deus hominū peccatis
offenditur. x.

Dicta Cæsaris, vide Cæsaris.

E.

Equuleus torquē
di instrumentum. xxxiii.

Euadere. xix.

Excitare. xii.

F.

Filii magnorum &
illustriū virorum
fere fuerūt vecordes & ignaui. viii.

Fortuna belli. vii.

Forum iudiciale. folio
xxxiii.

Fraus. xliii.

Fraterne quod Barbare
dicatur fraterna iter.
fo. xxix.

G.

Germanissimus
quis dicatur Ciceroni. xxix.

Gestire quid sit. viii.

Græci leues. xix.

Gratiarum agēdarum
ratio. iii. a tergo.

Gratum facere nō rem
gratam facere dicit
Cicero & eius similes
fo. xxvii.

Gratius Deiotari ani-
mus. xlv.

H.

Habere charum
fo. xxx.

Honores Cæsaris. xiii.

Hospitiū coniungendi
modi varij. xlvii.

I.

Iactatio fugiēda est
oratori, xxxiiii.

Ignarus. xvii.

Importare malū. xlviii.

Imprudens. xvii.

Ingratus in fortunam
Timotheus. vii.

Iniuriarum pulchrum
est obliuisci. xlv.

Inquam quam vim ha-
beat. xliiii.

Inseruire & seruire. xliii

Insidere. xxxv.

Integrum mihi nō est.
fo. xvii.

Inter præpositio vim
habet complendi vt
plusculis ostenditur
exemplis. xli.

Iuba historicus. xxvi.

Iudices subfortiri. folio
xlviii.

L.

Lauatum & lau-
tum recte dici.
fo. xl.

Legatus Cōsulis. xxxiiii

Lex Porcia vetuit ciuē
Romanum virgis ce-
dere. xxi.

Ligarius & eius defen-
sio videatur Quintus
fo. xv. & xvi.

Longinquus & Lōgin-
quitas tam propter lo-
cum q̄ tēpus. xxxv.

L. Tubero. xv.

M.

Maledictū & ma-
ledicere &c. xlii

Malum impor-
tere. xlviii.

Manipulus. xxxiiii.

M. Marcellus. iii. v.

Eius cum C. Cæsare
simultas. iii.

Eiusdem defensio &
defensionis arg. ibip

M. Marcelli cedes. iiiii.

M. Tullius Cicero, vi-
deatur Cicero.

Memini scribere. xlv.

Metus Ciceronis prin-
cipio dicendi, & q̄ is
oratori nocet. xxxiii.

Meus miles. xlii

Miles meus. xlii

Misereat. xxi.

Multā sustinere. xlv.

Munera celare. xxxix.

Munerare. xxxviii.

Munerari ibidem.

N.

NAm. xliiii.

Nomen regitanti
sanctū quibus
sit. xlvii.

Numerius suff. xxxiiii.

O.

Obliuisci iniuria-
rū. pulchrū est
fo. xlv.

Orationis deliberatiue
conclusio. iii.

Oratoris artificium. 48.

Oriigo ciuilis belli. xxxiii

O tēpora, o mores. xliii.

P.

Pacis semper stu-
diosus Cæsar fu-
it. xxxiii.

Pacis semper author &
suasor Cicero. xxvii.

Pāsa prænominē Catus
fo. xvii.

Pastoralis canis. xlii.
 Patientes aures. xxvi.
 Pavor seu metus Ciceronis in principio dicendi, & q̄ oratori non cere soleat. xxxiii.
 Peccatis hominum offenditur deus. x.
 Pecuariæ res. xlii.
 Pecuaris ibidem.
 Persona supposita. 48.
 Pertinet res ad mortuos fo. xliii.
 Plausus populi. xlv. 1
 Pœna innocenti æquiore animo ferenda. 23.
 Pœna immerita æquiore est animo ferenda q̄ merita. xlv.
 Pœnam sustinere. 46.
 Pompeii in Cæsare que fuerit civilis belli causa. xxxvi.
 Ponere pro deponere frequenter captū. xv.
 Potio & potus. 38.
 Probare. xviii.
 Prodere causam. xix.
 Propinqui dicuntur etiã qui affines. xxv.
 Propinquus & propinquitas tam de loco q̄ de tempore. xxxv.
 Proscriptio Syllæ. xxi.
 Proscriptos qui occiderunt sicarii. xxi. 1
 Providere. xi.
 Prouincia decedere, fo. lio xvi.

Q Vari non licet de seruis in dominos. 33.

Quintus Ligarius & eius defensio. xv. & 16.
 Quoad. xx.

R Egium nomen quibus sanctum habitum. fo. lio. xlvii.
 Regni multum cupidus Cæsar. xliiii.
 Reputare. xlyi.
 Rostorum statua. xlv.
 Reum supponere, fo. lio. xlviii.

S Celus quid sit. 22.
 Securitas aduersarii & confidentia. fo. xxxiiii.

Sermo pro fama & inde sermunculus pro rumunculo. 44.
 Seruire & inseruire. 13.
 Seruitus fortuna, quia laudis causa. xxvi.
 Signum sustulisti. v.
 Simulatio. xi.
 Syllæ proscriptio. xxi.
 Syllæ infensus Cæsar, fo. xxi.
 Socii. xviii.
 Sortitium inuentio. 24.
 Specula. xl.
 Statuarū locus Romæ quis erat. xlv.
 Strepere & admurmurare seu strepitus & admurmuratio. vii.
 Studiorum eorundem vinculum arctissimū fo. xxiiii.
 Studiorum consensio firmat amicitia. xxvi.

Sub, in compositione quam vim habeat, fo. xlviii.

Subsortiri iudices. 48.
 Suffusus Numer. 24.
 Supplementum. xix.
 Supposita persona. 48.
 Supponere reum. 48.
 Sustinere multam & poenam. xlyi.
 Sustulisti signum. v.

T Imotheus Cononis filius. vii.
 T. Brochus. xv.

Tubero prænominē Lucius. xv.
 Turma militum. vii.

V Arus cui actio prænominē. xv.
 Victoria ferociores & insolentiores se re efficit. viii.
 Vindicare. viii.
 Virgis ciuē præsertim Romanū cedere lex Porcia vetuit: consules maleficū in exilium agere. xxi.
 Voluntas pro facto exi stimanda. xxv.
 Vomitus est stomacho interdum utilis. xl.

FINIS.

F. SYLVII AM.

BIANI In orationem M. Ciceronis pro M. Marcello Commentarii atq;
Argumentum.

M. Marcellus

Cæsaris cū
Marcello sit
multas.Argumen-
tum.

ICTO Cn. Pompeio in acie Pharfalica, ex iis qui eum secuti erant, alii in Africam ad Iube Achiq; exercitus, ad renouandum bellum se cōtulerunt, vt Scipio & Cato: alii se victos credentes, ab armis omnino destiterūt, vt M. Cicero: alii medium tenuerunt, vt M. Marcellus vir Consularis, ac singulari prudentia præditus, qui de victoria Pompeii semper summe diffidebat. Hunc magna multitudo pro maximis eius clarissimisq; virtutibus diligebat: quo circa restitui eum maxime cupiebat. Is autem forti & inuicto animo restitua Cæsare in patriam nolebat, ne ea quæ nollet, Romæ videret. Eum Cicero, cum quo a pueritia cœpit familiaritas & amicitia, sæpe hortabatur, vt cederet tempori, & necessitati pareret, quod semper sapientis habitū est. Eūdem C. Marcellus frater summis precibus obsecrabat, vt redire vellet, qui idem Cæsare pro salute fratris assidue deprecabatur. In Senatu præsentē Cæsare, quum a L. Pisone mentio esset facta de M. Marcello, quumq; C. Marcellus se ad Cæsaris pedes abiicisset, Senatus cunctus consurrexit, & ad Cæsarem supplex accessit vt M. Marcello ignosceret. Tum Cæsar in Senatu habuit orationem, qua M. Marcelli acerbitatem accusauit: q̄ cum in Gallia bellum gereret, a M. Marcello Cos. prædo appellatus sit: q̄ cū Senatu agere conatus sit, vt Cæsar ipse hostis patriæ, nisi poneret arma, iudicaretur: q̄ Decurionē Nouicomī, quam coloniam Cæsar deduxerat, virgis ceciderit, vt ciuem eum non esse ostenderet, & ita Cæsaris factum improbaret. Ciues enim Romanos virgis cædere lege Porcia non licebat. Ciues autē Romani etiam coloni & municipes erant. Alias quoq; Marcelli offensiones Cæsar commemorauit. Adiecit quoq; esse qui vitæ suæ insidiarētur, sed se naturæ & glorię satis vixisse. Tum repente præter omnium spem dixit se Senatui de Marcello ne hominis quidem causā negaturum. Eum itaq; Senatui reiç publicæ concessit. Senatores rogati sententiam Cæsari gratias egerunt. Cicero qui statuerat pristinę dignitatis desiderio tacere, Cæsaris magnitudine animi & clementia, & Senatus officio commotus, mutauit consilium. Itaq; pluribus verbis hac oratione egit gratias Cæsari. ¶ Cuius argumentum est. Principio causam dicit, cur filere in Senatu perpetuo decreuisset: idq; fecisse clementiam Cæsaris in Marcello inimico restituendo, vt mutaret consilium. Tum enim Cæsar omnibus signū dedit, vt bene de Repub. sperarent. Res gestas Cæsaris antepōnit omnibus Imperatorū populi Ro. exterarūq; gētū, potentissimorum populorum, Regum clarissimorum rebus gestis. Sed multo eum maiorem dicit cōsecutum gloriam, q̄ animum suum vicerit, q̄ iracundiam cohibuerit, q̄ victoriā, quæ natura insolens & superba est, tem-

ARGVMENTVM.

p̄terauerit, q̄ inimicum suum pristinę dignitati restituerit. In hac victoriã tanta fuit Cęsar̄is modestia, vt maluisse se non dimicare q̄ vincere ostend̄erit: q̄ pacis authores & dilexerit & restituerit, in quibus fuit Cicero. Si vicifet Pompeius, eius victoriã crudelis fuisset: in Cęsar̄is victoriã nulla fuit crudelitas: nullus occisus est, nisi in pręlio armatus. Itaq; videntur, dii immortales omnem sp̄em salutis populi Romani, reiq; publicę ad Cęsar̄is clementiã & sapientiã tum contulisse, quũ eius victoriã adiuuerũt. Cęsar̄is suspitionem, ne quis eius vitę infidietur, tollit: sed cauendum suadet, Negat se tale quid Cęsar̄i timuisse, sed humanos casus, & incertos valetudinis euentus, & naturę communis fragilitatē metuendam esse. Cęsarem hortatur, vt Rempub. constituat, quam ipsius belli impetu tacere necesse fuit. Quia Cęsar̄ dixerat se naturę & glorię fati vixisse, eum patrię cui natus est, parum vixisse Cicero dicit: quam si constituerit, diuinę eius virtutis gloria futura est immortalis: cui vt inseruiat, hortatur. Obsęcrat Cęsarem, vt vitę & salutis suę consulat. Pollicetur & suo & Senatorum reliquorum nomine non solum excubias & custodias, sed laterum suorũ & corporum oppositus ad vitam eius salutemq; tutelã. Postremo Cęsar̄i gratias agit maximas, q̄ Marcellũ Reipub. restituerit. ¶ Genus causę qđ sit, facile dictu non est, si tantum tria dicēdi genera esse dicamus. Nam si demonstratiuũ esse dicas, q̄ Cęsar̄is laudes contineat: primum ad hoc suscepta oratio nō est, vt Cęsarem Cicero laudet, sed vt ei gratias agat de Marcello restituto. Vt enim qui confert munus, ita qui accipit, id verbis ornare atq; amplificare debet. Illud igitur in agēdis de accepto beneficio gratis fieri solet, vt ipsum beneficiũ quãtum maximũ fieri potest, primũ verbis amplificemus, deinde gratias agamus, vt facile possis cognoscere etiam ex oratione legatorũ Saguntinorum habita Romę in Senatu, quę est apud T. Liliũ lib. xxviii. Hac enim ratione maior animi gratitudo existit. Cicero igitur quo ampliores Cęsar̄i gratias ageret, res eius gestas extulit maxime, sed iis omnibus anteposuit hoc beneficiũ q̄ Marcellũ inimicũ dignitati pristinę reddiderit. Hęc igitur Cęsar̄is laudes ad maiorē gratiarũ amplitudinē pertinet. Deinde nec ibi Cęsar̄is laudatio perscripta est secundum pręcepta artium. Laudatur enim hic fere à clementia. Tum, si propterea demonstratiua oratio esset, q̄ Cęsar̄is laudes cōtineat, multę sunt deliberatiuę & iudiciales, quę itidē demonstratiuę appellandę essent, propterea q̄ in his laus aut vituperatio cōtineatur. Postremo, vt in oratione deliberatiua fere fit, vt in fine pro cōclusionē sententiã suã dicat is qui orationē habet: ita in huius orationis parte extrema pro cōclusionē est actio gratiarum. Id in demonstratiua oratione fit. Si deliberatiuam orationem esse dicas: primũ om̄is deliberatio de re dubia est: hęc oratio de re certa est. Deinde deliberamus de re futura. Cicero agit gratias de re acta. Nō igitur ab re Quintilianus lib. iiii. dubitari posse dicit, si tantũ genera causarũ tria sint, & laudãdi ac vituperãdi officium in parte tertia ponamus, in quo genere versari videamur, quum querimur, consolamur, mitigamus, cōcitamus, terremus, cōfirmam⁹, pręcipimus, obscure dicta interpretamur,

Gratiarũ
agēdarum
ratio.

Deliberati
uę oratio
nis cōclusio;

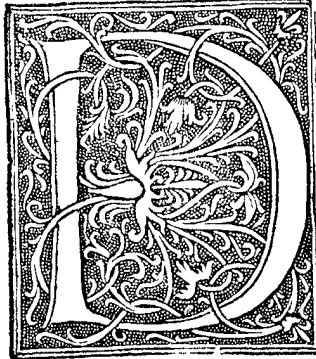
F. SYLVIVS IN ORAT. CIC.

narramus, deprecamur, gratias agimus, gratulamur, obiurgamus, maledicimus, describimus, mādamus, renūciamus, optamus, opinamur, & plura alia, Ut mihi, inquit, in illa vetere p̄suasione permanētī velut petēdo sit venia querendūq; quo moti priores rē tā late fusam tā breuiter astrinxerent. Sed idē postea scribit cæteras species in hæc tria icidere. ¶ Ut ad Marcellū reuertar. Cæsaris beneficio vti Marcello minime licuit. Nam a P. Magio Chilone cliente suo Athenis occisus est, vt ait T. Liuius lib. cxv. de huius cede amplius scribit Ser. Sulpitius ad Ciceronē, M. Marcellum. ix. Calend. Iunij post coenę tēpus a P. Magio Chilone familiari suo pugione percussum esse, & duo vnlnera accepisse, vnū in stomacho, alterū in capite secūdū aurem. Magiū seipsum interfecisse. Paulo ante lucē Marcellū diē suū obiisse. Itaq; virū clarissimū ab homine deterrimo acerbissima morte affectū: & cui inimici propter dignitatē pepercerāt, inuētū amicū, qui ei mortē afferret. In gymnasio Academię cōbustū, eiq; eodē in loco factū monumentum marmoreum vt Athenienses locarēt faciendū idē se dicit curasse. Epistola eius est in libro Epistolarū familiarū Ciceronis. 4. Ne huius cedis suspicio ad Cæsarē pertineret Brutus ad Ciceronē scripsit literas, quib⁹ eū purgat de huius interitu. In quē ne si insidiis quidē ille interfectus esset, caderet vlla suspicio. Cū vero de Magio constat, nonne furor eius omnem causam sustinet? Author est Cicero libro Epistolarum ad Atticum. xiiij.

M. Marcell
cedes.

ORATIO M.

Tullii Ciceronis pro M. Marcellō Ad Patres
Conscriptos, & C. Cæsarem.

Duturni silentiū P. C. quo erā his tēporibus vsus, nō timore aliquo, sed partim dolore, partim verecūdia, finē hodiernus dies attulit: idemq; initiū quę vellē, quęq; sentire meo pristino more dicēdi dedit. Tantā em̄ mansuetudinē, tā inusitatā inauditāq; clementiā, tātū in summa potestate rerū omniū modū, tam deniq; incredibilē sapientiā ac pene diuinam, tacitus nullo modo pręterire possum. M. enim Marcello vobis P. C. reiq;

publicę reddito, nō solū illius, sed etiā meā vocē & authoritatē, & vobis & reipublicę conseruatā ac restitutā puto. Dolebā enim P. C. vehemēterq; angebar, quū viderē virū talē, qui in eadē causa, in qua ego, fuisset, nō in eadē esse fortuna. Nec mihi persuadere poterā, nec fas esse ducebā, versari me in nostro vetere curriculo, illo æmulo atq; imitatore studiorū ac laborū meorū, quasi quodā socio a me & comite distracto. Ergo & mihi & meę pristinę vitæ cōsuetudinē C. Cæsar interclusam aperuisti, & his omnibus ad bene de omnī republica sperandū, quasi signū aliquod sustulisti. Intellectū est em̄ mihi quidē in multis, & maxime in meipso, & pauloante in omnibus, cū M. Marcellum Senatū reiq; publicę cōcessisti. cōmemoratis etiā præsertim offensionibus, te authoritatē huius ordinis, dignitatēq; reipublicę tuis vel doloribus vel suspiciōibus anteferre.

Duturni silentij) Cicero ex quo tēpore a C. Cæsare dignitati pristinę restitutus erat, in Senatū nō venerat, aut certe in eo sentētiam non dixerat. Partim dolore) dolebat. vti postea dicit, quū videret Marcellū in eadē causa esse in qua ipse Cicero fuisset, nec iā in eadē fortuna esse. Partim verecundia, q; nefas esse putaret, distracto M. Marcello in Senatu versari. de hoc suo silētio idē lib. Epist. Familiariū ad Ser. Sulpitiū scribit, Statuerā, inqt, nō mehercule inertia sed desiderio pristinę dignitatis in perpetuū tacere. Fregit hoc meū cōsiliū & Cæsaris magnitudo animi, & Senat⁹ officii. Tātū modū). i. tātā rationē & mediocritatē cū virtute coniunctā. vt apud Horatiū. Est modus in reb⁹, sunt certi deniq; fines, Quos vltra citraq; nequit cōsistere rectū. In sūma potestate) Cōtra vsū venire solet in hominibus improbis, vt quāto maior potestas sit, tātō sit maior rerū omniū licentia. Illius) Marcelli. Talē virū) Marcellū. In eadē causa, in qua ego, fuisset). i. qui Pōpeiū cōtra Cæsarē, vt fecerā, secutus fuisset. Nō in eadē esse fortuna). i. nō restitutū. In nostro veteri curriculo). i. Senatu. Priscian⁹ lib. 6. Adeo, inqt, cognatio est currus ad cursum, vt diminutiū currus curriculum procuru accipiat. Cicero p̄ Marcello, Nec fas esse ducebā versari me in veteri nostro curriculo. Æmulo atq; imitatore studiorū) M. Marcellum cæteris omnis studiis vnū id egit, sese quotidianis cōmētationibus acerrime exercuit. Itaq; & lectis vsus est verbis & frequētib⁹. & splēdore vocis & dignitate motus. Speciosum erat & illustre qd dicebat. Oia sic ei suppetebāt, vt nulla

M. Marcellus.

F. SYLVIVS IN ORAT. CIC.

Signum
fustulisti.)

deesse virtus oratoris videretur, quem simillimū sui habiturus Cicero erat. Hec ex Ciceronis libro de Claris Oratoribus: quo in libro de omnib' ætatis suę oratoribus, quibuscū viuebat, exceptis Cæsare atq; Marcello, silentium egit, vt etiā Quintilianus scribit lib. x. Signū aliquod fustulisti) Ad morē Romanū alludi puto. Quū em̄ ex belli Gallici aut Italici vicinitate Romæ tumultus erat, i timor multus, qui exercitū ducturus erat, ex Capitolio vexilla duo proferebat: vnū purpureū, qui color militaris maxime est, quo pedites: alterū cęruleū, quo equites cōuocabat. Nā cęruleus color maris est, a cuius deo equū esse inuērū ferūt. Author est Seruius enarrans versum illū ex libro Æneid. 8. Vt belli signū Laurēti Turnus ab arce Extulit, & rauco strepuerūt cornua cantu. Politianus in libro Epistolarū. 8. ad Innocentiū Pont. Max. scribēs ad hūc morē alludēs, hęc Ciceronis verba fere vsurpat. Tu, inquit, quādo nobis aliquod ceu signū ex arce ista tui pontificatus ad bene sperādū fustulisti, perge obsecro sanctissime pater, perge inquā, fouere atq; illustrare bonas artes. Is em̄ timor multus magna ex parte leuatur, vbi sublatū signū est ad euocādos milites, qui hostiū conatibus occurrāt. Paulo ante in omnibus) Nā Marcelli offēsiō tā grauis tibi videbat, vt reliquis oibus poti' q̄ ei ignoscere videreris. Q̄ ei igitur ignoueris in oibus intellectu est &c. Cicero ad Seruiū Sulpitiū libro Epistolarum. 4. scribit, diem eū quo restitutus Marcellus est, visum esse sibi ita pulchrū: vt speciē aliquā videretur videre quasi reuiuiscētis Reip. Cōmemoratis præsertim offēnsionibus) Offēnsiones quę fuerint scripsimus in argumēto. Ad hūc locum illud pertinet, qđ idē Cicero in eadem epistola scribit de Marcelli restitutione. Cæsar accusata acerbitate Marcelli, sic em̄ appellabat laudatq; honorificētissime & equitate tua & prudētia, repēte præter spem dixit se Senatui rogātī de Marcello, ne hominis quidē causā negaturū. Tuis doloribus). i. tuę iræ. Suspicionibus quod suspiceris nequis vitæ tuę infidietur, de quo postea dicit.

Ille quidem fructum omnis anteaetæ vitæ hodierno die maximum cepit, cum summo consensu Senatus, tum præterea iudicio tuo grauissimo & maximo. Ex quo profecto intelligis, quāta in dato beneficio sit laus, cum in accepto tāta sit gloria. Est vere fortunatus ille, cuius ex salute non minor pene ad omnes, q̄ ad illum cui ventura sit, lætitia peruenerit, Quod quidem ei merito atq; optimo iure cōtingit. Quis enim illo aut nobilitate, aut probitate, aut optimarum artium studio, aut innocentia, aut vlllo genere laudis præstantior? Nullius tantum flumen est ingenii, nulla dicendi, aut scribendi tanta vis tantaq; copia, quæ

non dicam exornare, sed enarrare C. Cæsar tuas res gestas possit. tamen hoc affirmo, & hoc pace dicam tua, nullam in his esse laudem ampliolem, q̄ eam, quam hodierno die consecutus es. Soleo sæpe ante oculos ponere, idq; libéter crebris vsurpare sermonibus, oēs nostrorū Impetatorum, omnes externarum gentium, potentissimorumq; populorum, omnes clarissimorum regum res gestas, cum tuis nec contentionum magnitudine, nec numero præliorum, nec varietate regionum, nec celeritate conficiendi, nec dissimilitudine bellorum posse conferri: nec vero disiunctissimas terras citius passibus cuiusq; potuisse peragrari, q̄ tuis non dicam cursibus, sed victoriis illustratæ sunt.

Fructū omnis anteaqtę vitæ) Fructū vitę anteaqtę gloriã intelligit, q̄ quā vita hæc brevis sit, gloria virtute sit cōparāda, qua nos, vixisse testemur. Ideoq; negat Cicero in quarta in Catilinā Inuectiua, Consulari viro mortē immaturā accidere posse. Sūmo cōsensu Senatus) qui simul a Cæsare postulavit, vt Marcello ignosceret. Iudicio tuo grauissimo), i. certissimo & sapientissimo. In dato beneficio), i. in te qui dedisti. Argumētū a minore ad maius. Liberalitas duplex est, altera in dādo, altera in accipiendo est. Ea q̄ in dādo est, magis est laudabilis. Nā est difficilior, q̄ liberalitatis rationes retinēde sint diligētius, vt p facultate tribuat, vt profit cui tribuit, vt p dignitate eius q̄ accipit tribuat. Quo autē difficilior, hoc p̄clarior. Quū igit tanta sit gloria in Marcello q̄ accepit, quāta in te sit, qui dedisti, intelligis. Ei) Marcello. Quis em̄ est) Causa est cur lætitia nō maior pene ad Marcellū ex eius salute, q̄ ad oēs perueniat. Nobilitate) Ex antiqua Marcellorū familia nat⁹ est, exigua fuit tēpore secūdi bellij Punici. Marcell⁹ is est q̄ populi Ro. ensis, vt Fabius scutū appellatus est, vt ex Possidonio Plutarchus in vita Fabij scribit. Probitate) Authore Cicerone in lib. de Claris, Oratorib⁹ laudādus maxime Marcellus est, q̄ in cōmuni & quasi fatali malo consoletur se quā cōciētia optime mētis. tū etiā vsurpatione & renouatione doctrine. Optimarū artiu studio) & præcipue artis dicendi. Nullam enim Marcello deesse virtutē oratoris putat, Innocētia) quę est affectio talis animi, quę noceat nemini, vt ait Cicero in lib. Tusculanarum quæstionū. 3. Flumen ingenij) Vnde facta sit trāslatio dubiū nō est. Ea autē ornatus gratia est. Soleo sæpe ante oculos ponere), i. cogitare. Ex cōparatione rerū gestarū Cæsaris ostēdit quāta eius sit gloria, q̄ animi sui iracūdiam vicerit, quū Marcello ignouit. Hanc animi victoriã per simplificationem reliquis victoriis Cæsaris ante,

F. SYLVIVS IN ORAT. CIC.

Celeritas
Cæsarís in
bello.

ponit, quæ quo maior insurgat, antepōnit Cæsarē rerum gestarū magnitudi-
ne omnibus Ro. Imperatoribus, omnib⁹ exteris nationibus, potētissimis po-
pulis, & regib⁹ clarissimis. Crebris vsurpare sermonibus). i. sæpe dicere. Cō-
tentionū). i. expeditionū, quas cōficere contēdisti. Nec numero præliorum)
Nā signis collatis cum hoste quinquagies pugnauit. Et præter ciuiles victo-
rias vndecies cētū & nonaginta duo milia hominū præliis ab eo occisa sunt,
vt ait Plinius lib. vii. Varietate regionū) Cæsar variis in locis bella gessit
in Gallia, in Germania, in Britānia, deinde Pōpeiū vicit in Pharsalia, Ptole-
mæum in Ægypto, Pharnacē Mithrydatís filiū in Ponto, Scipionē & Iubā
in Africa, Pōpeiī filios in Hispānia. Celeritate cōficiendi) Celeritate maxi-
ma vsus est C. Cæsar in bellis omnibus, quæ tam multorū eius successū
causa fuit. De aliorum bellorū ab eo gestorū vt nihil dicam, in Pontico triū-
pho inter pompæ fercula trium verborū Cæsar prætulit titulum Veni Vi-
di. Vici, non acta belli significantē, sed belli celeriter confecti notam, vt Sue-
tonius author est. Disiunctissimas) id est inter se remotissimas.

Quæ quidem ego nisi tam magna esse fatear, vt ea vix cu-
iusq̄ meus aut cogitatio capere possit, amēs sim. Sed tamē
sunt his maiora. Nam bellicas laudes solent quidam exte-
nuare verbis, easq; detrahere ducibus, cōmunicare cū mul-
tis, ne propriæ sint Imperatorum. Et certe in armis militū
virtus, locorū opportunitas, auxilia sociorum, classes, com-
meatus multum iuuant. Maximam vero partem, quasi suo
iure fortuna vēdicat: & quicquid prospere gestum est id pe-
ne omne ducit suum. At vero huius gloriæ C. Cæsar, quā
es paulo ante adeptus, socium habes neminem. Totū hoc,
quātumcunq; est, quod certe maximū est, totū est inquam
tuū. Nihil enim tibi ex ista laude Cæturio, nihil præfectus,
nihil cohors, nihil turma decerpit. Quinetiā illa ipsa rerum
humanarū domina Fortuna in istius se societatem gloriæ
nō offert, tibi cedit, tuam esse totam ac propriam fatetur.
Nunq̄ enim temeritas cum sapientia commiscetur, nec ad
consilium casus admittitur. Domuisti gentes immanitate
barbaras, multitudine innumerabiles, locis infinitas, omni-
copiarum genere abundātes: sed tamen ea vicisti, quæ & na-

turam, & conditionem vt vincí possent, habebant. Nulla est enim tanta vis, tanta copia, quæ non ferro, aut viribus debilitari frangiq; possit. Verum animum vincere, iracundiam cohibere, victoriam temperare, aduersarium nobilitate, ingenio, virtute, præstantem non modo extollere iacem, sed etiam amplificare eius pristinam dignitatē, Hæc qui faciat non modo ego eum cum summis viris comparo, sed simillimū deo iudico. Itaq; C. Cæsar bellicę tuæ laudes celebrabuntur: illæ quidem non solum nostris, sed pene omnium gentium literis atq; linguis: neq; vlla vnq; etas de tuis laudibus conticescet. Sed tamen eiusmodi res, nescio etiam quomodo, dum audiūtur, dum leguntur, obstrepi clamore militum videntur, & tubarum sono.

Ne proprię sint Imperatorū) id est ne ab Imperatoribus solis partę sint.

In armis militum virtus) Nullus est, vt ait Cicero lib. de Officiis. ii. cui nō perspicua sint, illa, quę pluribus verbis a Panætio commemorantur, neminem neq; ducem belli, neq; principē domi magnas res & salutare sine studiis hominum gerere potuisse. Commemorantur ab eo Themistocles, Pericles, Cyrus, Agesilas, Alexander, quos negat sine adiumentis hominū tantas res efficere potuisse. Locorum opportunitas) quę valet plurimū in paranda victoria. Commeatus) id est suppeditatio eorū quę exercitui necessaria sunt, quā ad reliquas res tum ad victū. Fortuna sibi vēdicat) Quantū sibi ex humanis rebus fortuna vēdicet, illud documēto sit, quod scribit Plutarchus in vita L. Syllę. Res gestas Timothei, qui Cononis filius fuit, inimici obtrectates fortunę ascribebāt, inq; tabulis eo dormiēte fortunā retia vrbibus circumponentē pingebāt. Acrisius iritatus hæc fingentibus succēbat grauius, q; suarū rerum gestarū gloria priuaretur. Aliquando postea re bene gesta ex bello rediēs cōcione aduocata, Viri Atheniēses, inquit, huius bellicę rei nullā sibi partē fortuna vendicat. Iuueniliter & superbe & ingrate exultans Timotheus ita sibi infestā fecit fortunā, vt nullum deinceps præclarū facinus ipse fecerit, sed iniquis sepius auspiciis pugnās a populo eiectus profugerit. Fortuna belli domina est. Pugnarū exitus incerti sunt. Hinc Mars cōmunis dictus est, qui sepe spoliante iam & exultantē euertit, vt ait Cicero pro Milone. de fortuna plura scribit Plinius cap. vii. libri secūdi. Huius glorię) qua animi tui iracundiā vicisti. Turma) quę erat. xxxii. equitū, vt ait Vegetius. Temeritas) quę fortunę est. Immanitate barbaras &c.) Cæsaris victorias amplificat, vt animi victoriā faciat maiorē. Maior enim Cæsariis

Timotheus
Cononis filius.

Ingratus in
fortunam.
Fortuna
belli.
Turma.

F. SYLVIVS IN ORAT. CIC.

gloria est, si vicērit gētes, quas vinci erat difficillimū, q̄ immanitate essent
barbarę, multitudīne innumerabiles, locis īfinite, & oī copiarū gr̄ie abūdātes.

Nō ego eū sūmis) Lactātius lib. Diui. Insti. 1. hūc Ciceronis locū citās legit.
nō modo ego eī cū sūmis viris cōparo. Nec vlla ætas). i. nullū t̄ps. Nā pro
tpe ætatē sepe dicit Cicero. Eiusmodi res bellicę etiā ab aliis gestę. Etiā dū
legunt) Alii legūt, Etiā dū audiunt, dū legūt q̄ lectio magis placet, vt ī postea
dicit, aut audim⁹, aut legimus. Etiā dū audiunt dū legunt). i. nō modo quū
vident, sed etiā dū narrari audiūt vel legunt. Obstrepī clamore). i. acclama-
tione p̄bari. Solebāt em̄ veteres vrbanas res, aut bellicas q̄ publice placerēt,
aut cōtra acclamatōe & sono tubarū approbare, aut īprobare. Strepere ora-
torib⁹ frequēs, admurmurare iisdē, nō min⁹ v̄sitatū est Cicero ī Verrē A. dīōe
2. Ipse, inqt, Cn. Pōpei⁹ quū primū cōcionē ad vrbē Cos. designat⁹ habuit, vbi
qđ maxime expectari videbat, ostēdit se tribunitiā potestātē restitutorū, fa-
ct⁹ est ī eo strepit⁹, & grata cōcionis admurmuratio. Idē ī P. sonē. Quo qđ tpe
cepi P. C. fructū īmortālē vestri in me & amoris & iudici, q̄ nō admurmura-
tione, sed voce & clamore, abiecti hoīs & semiuiui furorē petulantiāq̄ fregi-
stis. Idē lib. Epist. ad Quintū fratrē. 2. Multa feci verba de toto furore latroci-
niocq̄ P. Clodij. Eū tāq̄ reū accusaui, mltis & secūdis admurmuratiōib⁹ Sena-
t⁹. Idē ī lib. de Orat. 2. Vitāda est acclamatō aduersa populī. Obstrepī passīue
noue dixit. Vident) Verbū videri dī in re q̄ appareat, siue vera sit, siue falsa.

Streperē
Admur-
murare.

At vero quū aliquid clemēter, māsuete, iuste, recte, mode-
rate, sapiēter factū, in iracūdiā p̄fertim, quę est inimica cō-
silio: & in victoriā, quę natura insolēs & superba est aut au-
dimus, aut legimus, quo studio incēdimur: nō modo in ge-
stis rebus, sed etiā in fictis: vt eos sepe, quos nūq̄ vidimus,
diligamus. Te vero, quē p̄sentē intuemur: cuius mētē, sen-
susq̄, & os cernimus, vt qcqđ belli fortuna reliquū Reip.
fecerit, id esse saluū velis: q̄bus laudibus efferemus: q̄bus
studiis p̄sequemur: qua beneuolētia cōplectemur: Parietes
mediūstidius C. Cęsar, vt videre videor, hui⁹ curię, tibi gra-
tias agere gestiūt, q̄ breui tēpore futura sit illa authoritas
in iis maiorū suorū & sedib⁹ suis. Eqđē cū C. Marcelli viri
optimi, & cōmemorabili pietate ac virtute p̄diti lachry-
mas modo vobiscū viderē, omniū Marcellorū meū pect⁹
memoria effodit. q̄bus tu etiā mortuis, M. Marcello cōser-
uato, dignitatē suā reddidisti: nobilissimāq̄ familiā, iā ad

paucos redactā, pene ab interitū vindicasti. Hūc tu igit̄ diē
tuis maximis, & innumerabilibus gratulationib⁹ iure ante
pones. Hęc em̄ res vnus est ppria Cæsaris, cęteræ duce te
gestę magnę illę quidē, sed tñ multo magnoq; comitatu.
Hui⁹ aut̄ rei tu ipse es & dux, & comes: q̄ qdē tāta est, vt ei
nulla, sicut trophęis, monumētisq; tuis sit finē allatura ętas.

At vero) Significat nos maiore studio incēdi quā audimus vel legimus
aliquid in iracūdia & victoria factū clementer iuste & sapiēter, q̄ quā bellicas
res audim⁹ vel legimus. Quo studio) qua volūtate, qua animi affectione.
Amplificatio est. Quę videmus mouēt magis, q̄ quę audimus aut legim⁹.
Honestā q̄ raro cōtingūt, laudabilia magis sunt, q̄ q̄ sepe. Bellicę C. Cæsaris
res gestę, quā audim⁹ aut legim⁹, acclamatione militū & sono tubarū p̄bari
vident̄. Maiore igit̄ afficitur studio. q̄ Cæsare victorē, & iratū, inimico suo
māsuete, clemēter, moderate, sapiēter, ignoscere vidēt. Victoria quę natura
est insolēs) Cicero ad M. Marcellū scribēs lib. Epist. famil. 4. Omnia in bellis
ciuilibus misera esse dicit, sed nihil miserius, q̄ ipsam victoriā. Quę etiā si ad
meliores venit, tñ eos ipsos ferocios ipotētioresq; reddit, vt etiā si natura
tales nō sint, necessitate esse cogātur. Multa em̄ victori eorū atbitrio p̄ quos
vicit, etiā inuito, faciēda sūt. L. Sylla, vt ait L. L. lib. 88. Rep. recuperata pul
cherrimā victoriā, quāta in vllō homine nūq̄ fuit, inquinauit. Ideo pręsa
giebat Cicero lib. Epist. vij. ad Att. ex belli ciuilibus victoria fore, vt quā mul
ta mala, tū cerre tyrānis existeret. Quicquid belli fortuna reliquū fecerit)
id est quorū virtuti belli fortuna pepercit, vt ait Ennius. i. qui in bello non
interierūt. Parietes &c.) Translatio est. Rebus enim inanimis dat̄ sensus.

Victoria fa
cit ferocios
res.

Gestū) Gestire, vt ait Donatus in Cōmētariis in Eunuchū Terentij, est
motu corporis mōstrare qd̄ sentias, Cōstat aut̄ a pecudibus ad homines esse
translatū. Gestire proprie est sensum, corporis gestu indicare, qd̄ magis bru
torū est animalū. Virgilius, Et studio incassum videas gestire lauādi. In his
parietibus eqdē quū M. Marcelli) C. Marcelli legēdū puro, nō M. Marcelli.
M. em̄ Marcellus tū aderat, quū ei Cęsar ignouit. C. aut̄ Marcellus quū se ad
pedes Cæsaris abiicit, tū cūctus Senat⁹ cōsurrexit, & ad Cæsare supplex acces
sit, vt M. Marcello ignosceret. Cōmemorabili), i. ppetua & memoria semp
digna. Pietate i fratrē) M. Marcellū. Effodit pect⁹ meū), i. stimulauit, & vt
ait Plaut⁹, pectus pacuit, vulnerauit, lācinanauit. vt Cic. in lib. Tusc. q̄st. 2. Pū
gat, inqt, dolor vel fodiāt, sane si nudus es, da iugulū: sñ tectus Vulcanijs ar
mis. i. fortitudine, resiste. Vel effodit pect⁹ meū), i. sollicitauit me. Vt in illo
Ennij, Curāve leuassō. Quę te nūc cogt, & versat sub pectorē fixa. Ad paucos
redactā) ad M. & Marcellos fratres. Filius Spartian⁹ in vita Seueri Impato
ris negat quęq; magnos viros bonū & vtilē filiū reliquisse: q; aut sine liberis
interierint, aut tales habuerint, vt melius fuerit humanis rebus sine libe

Gestire,

Filij virorū
clarissimoz;

F. SYLVIUS IN ORAT. CIC.

Vindicare.

ris decedere. Nihil Romulus, nihil Numa Pōpilius, quod Reip. vtile esse posset. Nihil Camillus Scipiones, Catones, qui magni fuerūt. Nihil Homerus, Demosthenes, Virgilius, Sallustius, Terentius, Plautus, Quid de Cæsare? Quid de Tullio? cui soli melius fuerat liberos non habere. Quid de Augusto, qui nec adoptiuum quidem bonum filium habuit, quū illi eligendi potestas fuisset ex omnibus? Vindicasti). i. liberaſti. In qua ſignificatione Cicero dicit lib. de Senectute, Eſt, inquit, ſenectus natura loquacior, ne ab omnibus eā vitii videar vindicare. Gratulationib⁹). i. geſtis rebus & laudibus. Id quod ſeqtur pro eo qđ præcedit. Vnius). i. ſolius. Comitatu militū & ſociorū. Vt nulla ſicut trophæis) Legendi arbitror. vt ei nulla etas. vt ſentētia ſit, huic rei vetuſtas ſine allatura nō eſt, quēadmodū trophæis tuis & monimētis allatura eſt. Trophæis monimētisq; tuis tibi ob victorias & triſphos poſitis.

Nihil em̄ eſt opere, aut manu factū, quod aliquādo nō cōſiciat. & cōſumat vetuſtas. At vero hæc tua iuſtitia, & lenitas animi, floſcet quotidie magis: ita vt quantū opibus tuis diuturnitas detrahet, tantū afferat laudibus. Et ceteros qui de oēs victores bellorū ciuiliū iā ante pietate & miſericordia viceras, hodierno vero teipſū vicisti. Vereor vt hoc, qđ dicā, p̄inde intelligi poſſit auditu, atq; ipſe cogitās ſentio. Ipſā victoriā viciffe videris, cū ea illa q̄ ipſa erat adepta, vitis remiſiſti. Nā cū ipſius victorię cōditione iure oēs victi occidiſſemus, clemētię tuę iudicio cōſeruati ſumus. Recte igit̄ vnus inuict⁹ es, a quo etiā ipſius victorię cōditio viſq; deuicta eſt. Atq; hoc C. Cæsaris iudiciū P. C. q̄ late pateat, attēdite. Oēs em̄ q̄ ad illa arma fato ſum⁹ neſcio quo reip. miſero ſuſtoq; cōpulſi, & ſi aliqua culpa tenemur erroris humani, a ſcelere certe liberati ſumus. Nā cū M. Marcellū deprecātib⁹ vobis, Reip. cōſeruauit: memet mihi, & itē reip. nullo deprecāte, reliquos ampliffimos viros, & ſibiipſis, & patrię reddidit: quoꝝ & frequētiā, & dignitatē hoc ipſo cōſeſſu videris. Nō ille hoſtes iduxit i curiā, ſed idicauit a plerisq; ignoratiōe poti⁹, & falſo atq; inani metu, q̄ cupiditate aut crudelitate ciuile bellū ſuſceptū. Quo qđ in bello ſep̄ de pace agēdū, audiēdūq; eſſe putauit: ſemp̄q; dolui nō mo

do pacē, sed orationē etiā ciuū pacē efflagitantiū repudiā-
ri. Neq; enim ego illa, nec vlla vnq̄ secutus sum arma ciuī-
lia: semperq; mea consilia pacis & rogæ socia, nō belli atq;
armorū fuerunt. Homine sum secutus priuato officio. nō
publico: tantumq; apud me grati animi fidelis memoria
valuit, vt nulla non modo cupiditate, sed ne spe quidē pru-
dens & sciens tanq̄ ad interitum ruerem voluntarium.

Nō cōficiat & cōsumat vetustas) Authore Lucretio, Minui rē quāq; vide-
mus, & quasi lōginq; fluere omnia cernimus quo, Ex oculisq; vetustatē sub-
ducere nostris. Ausonius in Epigram. ad eandē fere scribit sententiā, Mira-
mur periisse hoies, monimēta fathiscūt, Mors etiā saxis, noibusq; venit. O-
peribus tuis) .i. tropheis & monumentis tuis, quę opere & manu facta sunt.

Victores bellorū ciuiliū) Syliā, Mariū, Octauū, Cinnā, Catulū, quorū victo-
riis innumerabiles ciues occisi sunt: nec post victorias a ciuili sanguine tēpe-
ratū est. De his est in Ciceronis Inuēctiua in Catilinā. 3. Pietate) in ciuitatē
& Rēp. Ipsam victoriā vicisse videris) Ex genere orationū earū est, q̄ simul
verę aut falsę esse nō possunt. Nā si victoria est, eā nō vicisti: si vicisti, victoria
nō est. Similia illa sunt Terēti in Eunucho, Oia habeo, neq; quicquid habeo. Ni-
hil quū est, nihil deficit tñ. Et Ciceronis in Diuinatione, Si tacēt, satis dicunt.

Alconius Pedianus, Tale est, inq; illud in. i. Inuēctiuarū in Catilinā libro,
Quū tacēt, clamāt. Et p̄ Marcello, Victoriā ipsam vicisse videris. Et, Philoso-
phanū est, etiā si nō philosophādū. Hęc hoc loco nec oximora, nec cacoze-
la iudicāda sunt. Aut em̄ inferioribus aut supra positis leniūtur. Vt est illud, Ve-
reor, vt hoc quid dicā, pinde intelligi possit auditu, atq; ego ipse cogitās sētio.
Hęc ille. At illa arma) Pōpeii. A scelere certe liberati sumus) Nos em̄ Cæ-
sar quos restituit, hostes nō iudicauit, nec crudelitate bellū a nobis susceptū
esse putauit. Quid si fecissem⁹, scelus fuisset. Sēper de pace agēdū) Credibile fa-
cit Cicero animū Cæsaris a bellis ciuilib⁹ semp̄ alienū fuisse, q̄ post victoriā,
cōtinuo Ciceronē pristinę dignitati vltro restituerit, q̄ eū pacis authorē sē-
per cognouerit. Quē studiosus pacis fuerit Cic. scribimus amplius p̄ Q. Lig-
is ad Atticū lib. Epist. 7. Pacē inq; hortari nō desisto, quę vel iniusta vtilior
est, q̄ iustissimū bellū in ciuib⁹. Repudiari) a Cn. Pōpeio. Cæsar pacis cupi-
dus erat, & Cicero suafor: eā tamen Pōpeius aspernabatur, vt in lib. Epist. fa-
miliariū. 7. ad M. Mariū scribit Cicero. Illud diuina quadā volūtate euenire
arbitror, vt q̄ a pace abhorret, qui nō iniustas pacis cōditiones supbe asper-
natur, is tandē vincat. Id innumerabilib⁹ & Ethnicorū & Christianorū exēplis
cōprobari potest. Cōcordia rerū deo iucūditissima est, qua & mūdus vniuersus
& om̄s regio, ois ciuitas, & vniuscuiusq; salus cōtinēt. Ad hęc diuina præcep-
ta huiusmodi pacis & cōcordię vincula maxīma ex parte cōplectunt. Quorū

F. SYLVIVS IN ORAT. CIC.

bellorū indignitas, quorū pars altera pacis cupida, altera supba est. in hunc locū, coeptū meū cursum diuertit, quorū exitū nobis ppitiū spero. Hoiem) Pōpeiū. Grati animi) Pro Cicerone reuocādo ab exilio Cn. Pōpeiū cōcionē habuit, cuius oratio triptita fuit. Primo docuit populū Ro. Ciceronis cōsilijs Remp. esse seruata, eiusq; Ciceronis causam cū salute cōmuni cōiunxit: hortatusq; est populū, vt authoritatē Senatus, statū ciuitatis, fortunas Ciceronis cuius bene meriti defenderēt. Deinde perorādo posuit populū rogari a Senatu, rogari ab Italia cūcta. Postremo ipse pro Ciceronis salute po. Rom. nō rogauit solum, verū etiam obsecrauit. author est Cic. in oratione quam habuit ad Quirites post reditū. In qua oratiōe dicit quātū Pōpeio debere se intelligat. Huic ego, inq; homini Quirites tm̄ debeo quātū hoiem homini debere vix fas est. Prudēs & sciēs) Authore Donato in Eunuchū Terēt. distinguēt. Prudēs est q̄ intelligētia sua aliqd̄ sentit: Sciēs qui alicuius indicio rē cognoscit. Ergo prudēs p̄ sese, sciēs per alios. Tāq; ad interitū ruerē vō luntariū) De Pōpeiū victoriā nūq; bene sperauit Cicero, vti dicimus p̄ Q. Ligario: maluit tamē pudori famēq; cedere, q̄ salutis suę rationē ducere. Itaq; Pōpeiū secutus est, cuius eū facti pœnituit, non tam propter periculū suū, q̄ propter vitia multa quę ibi offēdit. Primū neq; magnas copias, neq; bellificosas: deinde excepto duce paucisq; principib⁹, reliquos in bello rapaces & in oratione crudeles, deinde amplissimorū virorū q̄s alienū. nihil deniq; boni pręter causā ipsam Pōpeiū inuenit. Pōpeius signa tyrone & collectio exercitu cū Cęsarī legionib⁹ robustissimis cōtulit. Victus turpissime, amissis etiā castris solus fugit. Hęc scribit Cicero ad M. Mariū lib. Epist. familiarū. vii.

Quod quidē meū consiliū minime obscurū fuit. Nā & in hoc ordine integra re, multa de pace dixi, & in ipso bello eadē etiā cū capitis mei periculo sensi. Ex quo nemo erit tā iniustus rerū æstimator, q̄ dubitet, quę Cęsarī volūtas de bello fuerit: cū pacis auctores cōseruandos statim cęsuerit, cęteris fuerit iratior. Atq; id minus mirū videretur fortasse tū, cū esset incertus exitus, & anceps fortuna belli. Qui vero victor, pacis auctores diligit, is profecto declarat maluisse se nō dimicare, q̄ vincere. Atq; huius quidē rei M. Marcello sum testis. Nostri em̄ sensus, vt in pace semper, sic tū etiā in bello cōgruebāt. Quoties ego eū, & quāto cū dolore vidi: cū insolentiā certorū hoīm, tum etiā ipsius victorię ferocitatē extimescentē! Quo gratior tua liberalitas C. Cęsar nobis, qui illa vidimus, debet esse. Nō enim causę iam

sunt inter se, sed victorię cōparandę. Vidimus tuā victoriā præliorū exitu terminatā, gladiū vagina vacuū in vrbe nō vidimus. Quos amissimus ciues, eos Martis vis perculit, nō ira victorię: vt dubitare debeat nemo, quin multos, si fieri possit, C. Cęsar ab inferis excitaret, quoniā ex eadē acie cōseruat, quos potest. Alterius vero partis nihil ampliū dicā, q̄ id quod omnes verebatur, nimis iracundā futurā fuisse victoriā. Quidā enim nō modo armatis, sed interdū etiā ociosis minabātur. Nec qd quisq; sensisset, sed vbi fuisset, cogitandū esse dicebāt. Vt mihi quidē videātur dii immortales, etiā si pœnas a populo Ro. ob aliquod delictū expectauerint, qui ciuile bellum tantū, & tam luctuosum excitauerūt, vel placatū iam, vel etiā satiati, aliquādo omnē spem salutis ad clementiā victoris & sapientiam contulisse.

Integra re).i. ante ceptū bellū ciuile. In ipso bello).i. tēpore ipsius belli. Capitis).i. vitę. Sēsi).i. sententiā dixi. Tā iniustus rerū æstimator).i. tā malign⁹ laudator. In iust⁹ rex æstimator est is, q rei precii multo minus vel maius dicit. Pacis authores) vt Ciceronē. Stati).i. ilico post victoriā Pharfalicā. Ceteris).i. pacis inimicis & belli fautoribus. Maluisse se nō dimicare q̄ vincere) Credibile facit. Nā si post victoriā authoribus pacis vltro ignouit, declarat se paci victoriā postponere. Nostri sensus).i. nostri animi, nostrę sententię, nostrę cōsilia. Quāto cū dolore).i. quantū dolorē. Certorū hominū) qui Pōpeiū secuti erāt. Ipsius victorię) Si Pōpeius vicisset. Nobis qui illa vidimus).i. qui victorię Pōpeiū ferocitatē præuidimus, a te autē, cōtra quę arma tulim⁹, tāta beneficia cōsecuti sumus. Cause) tua & Pōpeiū. Vidimus tuā victoriā) Cęsarū victoriā cōparat cū Pōpeiū victoriā, si ea potitus fuisset.

Præliorū exitu terminatā).i. finitā cū plis, nec vllū ciuē post plia iussu tuo necatū, vt fecit Sylla, q post victoriā ciues innumerabiles iussit occidi. Exitu præliorū) id fuit Cęsarū in ciuib⁹ Ro. cōseruādis studiū, vt in pugna Pharfalica quū res Pōpeiū inclinatiores essent, seruari ciues eos q Pōpeiū secuti fuerāt, imperauerit. Vagina vacuū).i. strictū, & vt vulgo dicunt, euaginatū. i. nullū in vrbe interficī iussit. Eos Martis vis perculit).i. in plio armati occisi fuerūt. In Cęsarū victoriā inierit nemo nisi armatus, vt ait Cicero pro Ligario. Multo sex ciuib⁹ q interierūt ab inferis excitaret), i. ad vitā reuocaret, & vt vulgo dicūt, resuscitari faceret. Multos ab inferis excitaret) Enthymema est ex cōsequētib⁹, vbi sētētię ratio subiūcta ē. Alteri⁹ partis).i. Cn. Pōpeiū. nihil ex altera ptedicā, nisi alteri⁹ ptis victoriā malis cōiūgere. Oēs)

F. SYLVIVS IN ORAT.

Deus homi
nū peccatis
offensus.

nos q̄ Pōpeiū sequebamur. Iracūdā).i.ferocē futurā fuisse, si Pōpeius vicissēt. Ociōsis).i.ab armis quiescētibus, nec vllō se bellī negocio implicari volētibus. Pōpeiani em̄ aduersarios suos putabāt oēs, nisi qui secū essent: Cæsar vero aduersarios eos solos q̄ cōtrā essent. Qui igitur ociōsi fuissent, eos sibi aduersarios Pōpeiani putabant, Cæsariani non putabant, vt est pro Q. Ligario. Vt mihi quidem videantur) A religione nostra hoc prorūsus alienum nō est. Nam populī peccato deus paulo offensior ab eo pœnas expetit. luctuosum enim bellum, aliudve quid simile excitari patitur, quo populus ipse pœnas expēdat. Postremo placatus meliore viuēdi ratione, q̄ trille & luctuosum erat, iucūdiore exitu commutat. Vt) id est ita vt. Pœnas a Po. Ro. expetierint).i. po. Ro. puniuerint victores Cæsaris. Causam Cæsaris a diis probatā & adiutā Cicero significat. vt dicit in Orōne p̄ Q. Ligario.

Quare gaude tuo isto tā excellēti bono, & frueri cū fortuna & gloria, tū etiā natura & moribus tuis. Ex quo quidē maximus est fructus, iucūditasq̄ sapienti. Cætera cū tua recordabere, & si persepe virtuti, tñ plerūq̄ felicitati tuę gratulabere. De nobis, quos in Rep. tecū simul saluos esse voluisti, quoties cogitabis, toties de maximis tuis beneficiis, toties de mirabili liberalitate, toties de singulari sapientia tua cogitabis. Quę nō modo sūma bona, sed nimirū au debo vel sola dicere. Tātus est em̄ splēdor in laude vera, tāta in magnitudine animi & cōsiliū dignitas, vt hæc a virtute donata, cætera a fortuna cōmodata esse videantur. Noli igitur in cōseruādīs bonis viris defatigari, non cupiditate præsertim aut prauitate aliqua lapsus, sed opinione officii stulta fortasse, certe nō improba, & specie quadā Reip. Nō em̄ culpa tua est, si te aliq̄ timuerūt: cōtraq̄ summa laus, q̄ pleriq̄ minime timēdū fuisse cēsuerūt. Nūc venio ad grauissimā q̄relā, & atrocissimā suspiciōnē tuā, q̄ nō tibi ipsi magisq̄ cū oībus ciuibus, tū maxime nobis, qui a te cōseruati sumus, prouidēda est: quā etsi spero esse falsam, nunq̄ tñ verbis extenuabo. Tua em̄ cautio, nostra cautio est: vt si in alterutro peccādū sit, malū videri nimis timidus, q̄ pa-

rum prudēs. Sed quis nā iste tā demens qui scilicet tibi in-
 fidaretur? de tuis ne? tametsi qui magis sunt tui, q̄ quibus
 tu salutē insperātibus reddidisti? An ex eo numero, qui vna
 tecū fuerūt? Non est credibilis tantus in illo furor, vt quo
 duce omnia summa sit adeptus, huius vitā non anteponat
 suę. At si tui nihil cogitāt sceleris, cauendū est, ne quid in-
 mici. Qui? Omnes enim qui fuerūt, aut sua pertinacia vitā
 amiserūt, aut tua misericordia retinuerūt: vt aut nulli super
 sint de inimicis, aut qui superfuerūt, amicissimī sunt.

Natura & morib⁹ tuis) vnde clemētia hęc & sapiētia ingenita est. Maxim⁹
 fruct⁹ est iucūditasq; sapiēti. Est em̄ sapiētis secūdū naturā viuere, quā si seque-
 mur ducē nūq̄ aberrabim⁹. Cato maior sapiēs ideo cognominat⁹ est, q̄ natu-
 rā ducē sequeret, de qua re alio loco plura. De nobis etiā) Hic liberalitatis &
 clemētię fruct⁹ est, quē Cęsar quoties volet, p̄cipiet. Nō modo sūma bona)
 Sūmū bonū a solo bono differt. Sūmū em̄ bonū in cōparatione dicit̄ eorū que
 minora sūt. Solū bonū sine vlla cōparatiōe dicit̄. Ideo Academici & Peripat.
 sūmū bonū i virtute collocabāt, q̄ etiā corporis & fortunę bona existimarēt:
 sed virtute multo leuiora. Stoici nullū bonū p̄ter virtutē existimātes, virtu-
 tē solū bonū eē dixerūt. Que liberalitatē & sapiētia) In magnitudine ai & cōsi-
 lii, q̄ a sapiētia p̄ficiscit. Cōmodata) Cōmodam⁹ ad tēp⁹, donam⁹ p̄petuo. Virt⁹
 p̄petua est & immortalis, fortuna mutabilis. Virtus igit̄ donat, fortuna cōmo-
 dat. Cupiditate). i. ira vel odio tui. Odii suspitionē adimit iis q̄ Pōpeiū secu-
 ti sūt, quo facilius inducat aīm Cęsar, vt reliquos bonos viros cōseruet. O-
 pinione, officii) Nā opinabant̄ id se facere qd̄ e Rep. esset. Rei em̄ publicę par-
 tes, Cn. Pōpei⁹ tutari putabāt. Aliq̄) i. scilicet, q̄ Pōpeiū secuti sunt. Sēserūt)
 post victoriā cognita incredibili tua liberalitate clemētia & bonitate. Nūc
 venio) Cęsar i oratiōe quā habuit priusq̄ Marcello ignosceret, suspicari se di-
 xit esse q̄ sibi insidiarent. Nihil esse suspicādū Cicero ostēdit. Prouidēda). i.
 vitāda & cauēda. Terēt. in And. Que si nō astu puidēt, me aut herū pessū-
 dabūt. Authore: Donato puidem⁹ nobis tā bonū q̄ malū. Vt si qs̄ eminus ve-
 niēs telū puidērit atq; cauerit. Vel suspicio puidēda est. i. p̄bēdū suspitio-
 ni remediū est. Spero). i. arbitror. Tua em̄ cautio nostra cautio est). i. si caue-
 mus vitę tuę, nostrę itidē cauem⁹. Ex te em̄ vita nostra pēdet. Nīmīs timi-
 dus). i. q̄ vitę tuę nīmīs timeā, ideoq; nīmīs caueā. Q̄ parū prudēs) qd̄ ni-
 hil timeā, nihil cōtra te tētari suspicer. Iste tā demēs? de tuis ne? In codicib⁹
 aliis ita legit̄, Iste tā demēs, q̄ scilicet tibi insidiaret. De tuis ne? Argumentū
 ex remotiōe. Hoc modo aliq; tibi vt ais insidiat. Is ergo est ex iis vel qui in
 ciuili bello fuerūt pro te, vel cōtra te, Nihil metuendū ab iis q̄ pro te fuerūt.
 nā te duce omnia summa adepti sunt. Relinquitur ergo ab iis qui contra te

Prouidere.

F. SYLVIVS IN ORAT.

fuērūt. Sed ex his, qui p̄tinaces fuerūt hi in acie occiderūt: qui v̄rō non fuērūt, misericordia tua seruati facti sunt tibi amicissimi. Ex quo nullū esse qui tibi insidiet colligit. De tuis ne? .i. an ex eo numero q̄ vna tecū fuerūt? Q̄ q̄bus etiā .i. q̄ illi q̄ Pōpeiū secuti sunt, q̄bus tu ignouisti. Nihil cogitant sceleris) id est insidiarū. Vitā amiserunt) id est armati in acie occubuerunt.

Simulatio. Sed tamē, cū in animis hominū tāte latebre sint, & tāti recessus, augeamus sane suspitionē tuā: simul enim augebimur & diligentia. Nā q̄s est omnium tā ignarus rerū, tā rudis in Rep. tā nihil vnq̄ nec de sua, nec cōmuni salute cogitās, qui nō intelligat tua salute cōtineri suā? & ex vnus tui vitā p̄dere omnium? Equidē dies noctesq̄, de te (vt debeo) cogitās, casus dūtaxat humanos & euētus incertos valetudinibus, & naturæ cōmunis fragilitatē extimesco, doleoq̄ cū Resp. immortalis esse debeat, eā in vnus mortalis anima cōsistere. Si vero ad humanos casus incertosq̄ euētus valetudinis, sceleris etiā accedat insidiarūq̄ consensio, quē deū, etiā si cupiat, opitulari posse Reip. credamus? Omnia sunt excitāda tibi C. Cēsar vni, quē iacere sentis belli ipsi? impetu, quod necesse fuit, p̄cussa atq̄ prostrata: cōstituēda iudicia, reuocāda fides, cōprimēde libidines, propaganda soboles: omnia, quē delapsa iā fluxerūt, seueris legibus vincienda sunt. Nō fuit recusandū in tāto ciuili bello, tātoq̄ animoꝝ ardore & armorū, quin quassata Resp. quicūq̄ belli euētus fuisset, multa p̄deret & ornāmēta dignitatis, & p̄sēdia stabilitatis suæ: multaq̄ vterq̄ dux faceret armatus, quæ idē togatus fieri p̄hibuisset. Quæ q̄dem tibi nūc omnia belli vulnera sanāda sunt, q̄bus p̄ter te mederi nemo potest. Itaq̄ illā tuā p̄clarissimā & sapiētissimā vocē inuitus audiui, Satis te diu vel naturę vixisse, vel glorię. Satis, si ita vis, naturę fortasse: addo etiā si placet, glorię. At, q̄d maximū est, patrię certe parū. Quare omitte quęso istā doctorū hominum in cōtemnēda morte prudentiā. Noli nostro periculo

lo sapiēs esse. Sepe em̄ venit ad aures meas, te idē istud nimis crebro dicere, Satis te vidī vixisse. Credo, sed tū id audirē, si tibi solī viueres, aut si tibi etiā solī natus esses. Nūc cū oim salutē ciuiū, cūctāq; Rēp. res tuę gestæ cōplexæ sint, tm̄ abes a p̄fectione maximorū operū, vt fundamēta, quæ cogitas, nōdū ieceris. Hic tu modū vitę tuę nō salute reip. sed eq̄tate animi definies? Quid? si istud, ne glorię tuæ qdē satis est: cui? te esse audivissimū, quīs sis sapiēs, nō negabis.

In animis hoim̄ tātæ latebrę sunt) .i. tātā est hoim̄ dissimulatio. Homine a Vulcano cōpositū, quū Momus inspiceret, artificē reprehēdit, q̄ in pectore fenestras aut ost. oīa quędā non addidisset, quo p̄spici posset, qd in corde late ret, quod illi speciosum alī qui, multisq; recessibus sinuosum finxisset. In animis hominū) Si ad cor hominis referatur, id sit secundū eorū sententiā, qui cor hominis animū esse dicāt, v̄t est in lib. Tuscul. quæst. j. Quē deū, etiā si cupiat) Significat nullū esse qui Cæsaris vitæ insidietur, nec deū vllum esse passurū, q̄ eius causam dii adiuerint, qui placati & satiati omnē spem salutis populi Ro. ad clementiā victoris atq; sapientiā cōtulerunt. Diis igitur Cæsaris vita chara est, quā si quis per insidias adimeret, ipsum dii tutari non posse viderentur. Omnia sunt excitāda) Ciuili bello ciuitatis status mutatus est, iudicia sublata sunt, legū vis oppressa, improbitas atq; audacia dominabatur. Cæsare hic hortatur Cicero, vt Remp. cōstituat, ordinetq;. Excitāda quę iacere sentis) Excitari quæ iacēt, ex vsu a doctis dicūtur, vt excitare feras, excitare ab inferis. Percussa iudicia) Nā percussi iudices iudicare non audebāt. Fides) .i. creditæ pecunię solutio. Libidines) .i. improbitates, quę in vrbe grassantur, vt spoliationes, bonorū direptiones, rapinæ, cędes, adulteria, aliāq; generis eiusdē, quæ in ciuitate fiunt, quum prostrata sunt iudicia.

Excitare.

Propagāda soboles) Nam in bellis ciuilib⁹ permulti ciues interiere in Macedonia, in Hispania, in Africa. Propagandę sobolis tanta Romę cura fuit, vt Censores prohiberēt, ne qui ciues viuerēt coelibes. Vinciēda) .i. firmanda. Nō fuit reculandū) .i. renuendū, quia aliter fieri nō potuisset. Quicūq; belli euentus fuisset) .i. siue Cæsar, siue Pōpeius victor fuisset, siue inter eos de pace tandē cōuenisset. Itaq; illam tuā etiam) Cæsar quū de insidiis quas sibi putabat fieri quereretur, se dixit satis naturæ & glorię vixisse. Id satis nō esse Cicero ostēdit, q̄ patrię itidē viuere debeat, cui etiā natus sit. Authore Suetonio Cæsare ferūt dicere solitū non tā sua q̄ Reip. interesse vti saluus esset, se iā pridē potētē glorięq; abūde adeptū. Rēp. si qd sibi eueniret, neq; q̄tā fore, & aliqñ deteriore cōditione ciuilia bella subiturā. Satis vixit naturę is q̄ satis longā a natura vitā accepit: Satis vixit glorię, q̄ in vita gloriā satis magnā sibi cōparauit. Doctōrū hominū) .i. Stoicorū, qui mortē contēnendam

Cæsaris dictum.

esse disputar, de qua disputatio est libro Tuscul. quest. x. Audire). i. credere
 vt in. x. de Offic. Nec audiendi sunt, qui grauius inimicis irascendū putant.
 Modū). i. finem. Æquitate animi) q̄ scilicet mortē æquo animo laturus
 sit. Cuius te esse audivissimū) C. Cæsarē incredibili glorię cupiditate inflā-
 matū semper fuisse multis in locis Cicero scribit. Quis sit sapiēs) Viri sa-
 piētis est nō expetere gloriā, quę tñ ita virtutē, vt corpus vmbra sequitur.

Parū ne igitur inquires, gloriā magnā relinquemus: immo
 vero aliis, quibus multis, satis, tibi vni parū. Quicquid est em̄
 quibus amplū sit, id parū est tū, cū est aliquid amplius. Quod
 si rerū tuarū immortalū C. Cæsarē hic futurus exitus fuit, vt
 deuictis aduersariis Rēp. in eo statu relinq̄res, in quo nūc
 est, vide quęso, ne tua diuina virtus admirationis plus sit
 habitura q̄ glorię. Siq̄dē gloriā est illustris, ac peruagata
 multorū & magnorū, vel in suos ciues vel in patriā vel in
 omne genus hominū fama meritorū. Hęc igitur tibi reli-
 qua pars est, hic restat actus, in hoc elaborādū est, vt Rēp.
 cōstituas, eaq; i primis tu cōposita sūma trāq̄llitate & ocio
 perfruare. Tū te, si voles, cū & patrię, quod debes, solueris,
 & naturā ipsam expleueris satietate viuēdi, satis diu vixisse
 dicito. Quid em̄ est omnino hoc ipsum diu, in quo est aliqd
 extremū: qđ cū venerit, omnis voluptas p̄terita pro nihilo
 est habēda: quia postea nulla futura sit. qđ iste tuus animus
 nūq̄ his angustiis, quas natura nobis ad viuēdū dedit, cōtē-
 tus fuit. Sēper immortalitatis amore flagrauit. Nec vero
 hęc tua vita dicēda est, quę corpore & spiritu cōtinet. Illa
 inquā illa vita est tua Cæsarē, quę vigebit memoria omnū
 seculorū, quā posteritas alet, quā ipsa æternitas semp̄ intue-
 bitur: huic tu inseruias, huic te ostētes oportet: quę qđē q̄
 miretur, iā pridē multa habet: nūc etiā, q̄ laudet expectat.
 Obstupescent posterī certe imperia, prouincias, Rhenum,
 Oceanū, Nilū, pugnas innūerabiles, incredibiles victorias,
 monumenta, munera, triūphos audientes & legentes tuos.

Quis multis).i.quātūis multis. Satis)magnā. Parū)magnā,quā tibi maiorē parare possis. Plus admirationis) ppter res gestas:q̄ glorię, ppter statū reip.bellis ciuilib⁹ quassatū nō restitūtū. Illustris ac puagata fama multoꝝ meritorū).i.beneficioꝝ. Reliqua ps est).i.restat. Hic restat act⁹).i.hoc op⁹ agēdū tibi restat. Quū patrię qd̄ debes solueris).i.quū patrię satisfeceris, cui tu natus es.Si autē tū satisfeceris.quū eā cōstitueris. Pro nihilo est)In alijs codicib⁹ melius legiť, p nihilo est habēda. Immortalitatis amore)quę gloria vera cōparari solet,q̄ sola breuitatē vitę cōsolatur:quę efficit,vt absentes adsint,mortui viuāt:cuius gradib⁹ etiā hoies in celū alcēdisse videātur, vt ait Cice,p Milone. Illavita est tua)quā tibi immortalē gloria peperisti.

Huic tu inseruias)Seruire & inseruire pter vulgatā significatiōē est obsequēdo & curādo rē aliquā facere ampliorē aut meliorē. vt seruire corpori ægroti dicunt,quū curāt vt depulso morbo vires reuocēt.Cicero in lib.Epistolārū Familiar.16.Oīa deponē: corpori serui,quātā diligētīā in valetudinē tuā cōtuleris,tātī me fieri a te iudicabo. Aliisq; multis reb⁹ hoc verbū a Cicerone accōmadat,vt in eodē libro,Spero ex tuis literis tibi melius esse:cupio certe:cui qdē rei omni ratione cura vt inseruias.Libro.14.Vt id qd̄ speras,& qd̄ agis cōsequamur,serui valetudini. De Officijs libr.3.Cuiq; suę vtilitati,qd̄ sine alterius iniuriā fiat,seruiēdū est.Pro Sex.Roscio, Patrefamiliar. qui liberos habēt,psertim hoies illius ordinis ex municipijs rusticanis, nōne optatissimū sibi putāt esse filios suos reifamiliari maxime seruire, & in pcedijs colēdis opę plurimū studijsq; cōsumere:De Oratore libro.2.Si gratij copijs & ad bellī adiumēta,& ad ornāmēta pacis vtimur, vctigalib⁹ seruīamur.Libro Epistolārū Familiarū. 4. Quū de tuis rebus gestis agebāt, inseruiēbā honori tuo.In Orōne post reditū ad.Quirites,Sic vlciscar facinora singula,quēadmodū a quibusq; sum puocatus.malos ciues, Rcmp. bene gerēdo:pfidos amicos,nihil credēdo atq; oīa cauēdo:inuidos, virtuti & glorię seruiēdo.Dolori suo seruire idē dicit in Diuinatiōe p dolorē suū satiare, Qui,inqt,iniurias suas psequi volūt,dolori suo nō Reip.cōmodis seruiunt.

Huic igit tuę vitę,q̄ vigebit memoria seculorū oīm inseruias).i.Remp.cōstituēdo hāc efficias illustriorē.Vel huic æternitati inseruias,& seruiētis more obsequare. Quę mireť)tuas res gestas scilicet. Quę laudet) si consilio tuo Reip.fuerit ordinata. Impia).i.quoties & qbus in bellis fueris Impator. Prouincias) q̄ tibi decretę sunt,vt Prętori Hispania,& Cōsulī Gallia. Rhenū) fluuiū,quē latissimū & rapidissimū Cęsar pōte iūxit, vt exercitū ex Gallia in Germaniā trajiceret. Oceanū) p quē occidū prim⁹ Romano rū trāsportauit exercitū,vt in Britānia bellū gereret,quā extra orbē terrarū creditā Romano impio adiūxit. Pugnas innumerabiles) Nā authore Plinio lib.7.qui quagies signis collatis cū hoste pugnauit. Incredibiles victorias) Nā pter ciuiles victorias vndecies cētū & nonaginta duo millia hoim in plijs ab eo occisā sunt,vt ait Plini⁹. Monimēta) vt statuas.C.Cęsar post ciuiles victorias oib⁹ se formidabilē atq; placabilē, qualē ante se nemo pstitit.Eā ob rē omne genus honorū,qui dijs nō hoibus pstitari solēt,in sacris,in

Seuere & Inferuire.

Cęsar's honores.

F. SYLVIVS IN ORAT.CIC.

ludis, in monimētis, in tēplis, in locis publicis, per tribus, pēt vniuersas nationes, per Reges nomini Romano amicos, in eū sine modo certatim collatū est. Figure multiformes statuīs eius inscriptę, quarū nōnullę tanq seruatoris patrię coronis quernis ornataę sunt. quibus olim ciuē Romanū seruātes donabantur. Appellatus est Pater patrię, factus est Dictator ppetuus, & Cos. in decēniū proximū. Corpus eius sacrosanctū habitū est. Tēpla ei plurima veluti deo publicis decretis cōstituta sunt. Hęc aliq; multa apud Appianū libro de Bellis Ciuilibus. 2. Munera) quę mil' tibus ob fortitudinē dari solent. Triūphos) quos egit quinq; Primū & excellentissimū Gallicum, alterū Alexandrinū, deinde Ponticū, hinc proximū Africanū, postremum Hispaniēsem, vt author est Suetonius. Orationes duę extāt a C. Cæsare de Rep. ordināda exscriptę, vt arbitror, ex libris historiarū Sallustij. In posteriore illa verba sunt ab hac Ciceronis sentētia nihil aliena. Hac tēpestate tæcti domi militięq; præclara facinora egisti, tamen gloria tua cum multis viris fortibus æqualis est. Si vero vrbe amplissimo nomine & maximo imperio prope iam ab occasu restitueris, quis te clarior, quis maior in terris fuerit?

Sed nisi hęc vrbs stabilita tuis cōsiliis & institutis erit, vagabitur modo nomen tuū longē atq; late: sedē quidē stabile, & domiciliū certū nō habebit. Erit inter eos etiā qui nascētur, sicut inter nos fuit, magna dissensio: cū aliū laudibus ad cælū res tuas gestas efferēt, aliū fortasse aliqd req; rēt, idq; vel maximū, nisi belli ciuilibis incēdiū salute patrię restinueris: vt illud fati fuisse videatur, hoc consiliū. Serui igitur iis etiā iudicibus, qui multis post seculis de te iudicabūt: & quidē haud scio, an incorruptius q̄ nos. Nā & si ne amore, & sine cupiditate: & rursus sine odio, & sine inuidiā iudicabūt. Id autē, etiā si tūc ad te, vt qdā falso putāt nō pertinebit: nūc certe pertinet, te esse talē, vt tuas laudes obscuratura nulla vnq; sit obliuio. Diuersę volūtates ciuū fuerūt, distractęq; sentētię. Non em̄ cōsiliis solū & studiis, sed armis etiā & castris dissidebamus. Erat autē obscuritas qdā, erat certamen inter clarissimos duces. Multi dubitabant, quid optimū esset: multi quid sibi expediret: multi quid deceret: nōnulli etiā quid liceret. Perfuncta Resp. est hoc misero fataliq; bello. Vicit is, qui nō fortuna inflam

maret odium suū, sed bonitate leniret: neq; omnes, quibus iratus esset, eosdē etiā exilio, aut morte dignos iudicaret.

Modo).i. tātū modo. Requirit).i. quod nō fuerit, & esse debuerit desiderabūt. Illud bellū ciuile) Hoc ciuile bellum salute patriæ restinctū. Iis etiā iudicibus).i. posteris. Haud scio an incorruptius q̄ nos. i. nescio certe, sed tñ puto incorruptius. In qua re Cicero solet dicere haud scio. nō omnino pro nescio, in qua re dicit plerūq; Quintilian⁹. Et sine amore & sine cupiditate &c.) Omneis homines, vt ait Cæsar apud Sallustii, qui de rebus dubijs cōsultāt, ab odio, amicitia, ira, atq; misericordia, vacuos esse decet. Nā haud facile animus verū prouidet, vbi illa officij &c. Sine cupiditate, delectādi).i. sine adulatione. Rursus).i. cōtra. In qua significatione a Quintiliano sepi⁹ q̄ a Cicerone dicit. Sine odio & sine inuidia). Sallustius in orōne posteriorē ad C. Cæsare de ordināda Rep. Si tibi, inq̄t, bona libido fuerit patriæ parē tibus gratificādi, postero tempore Rep. restituta, super oēs mortales gloria agnita, tua vnus mors vita clarior erit. Nā viuos interdū fortuna, sepe inuidia fatigat. Vbi anima nature cessit, dēptis obrectatoribus ipsa se virtus magis magisq; extollit. Etiā si tūc ad te nō pertinebit) Apud Ethnicos veteres erāt q̄ animū mortale esse crederēt, eūq; simul cū corpore extingui. In ea sententia fuit C. Cæsar. Is apud Sallustium, De poena, inquit, possum æqualē dicere id qd̄ res habet. In luctu atq; miserijs mortē ærūnarū requiē nō cruciatū esse, eā cūcta mortaliū mala dissoluere. Vltra neq; curę, neq; gaudio locū esse. Tunc ad te nō pertinebit).i. mortuo animo & corpore nō senties. Res ad mortuos pertinere dicimus eas quarū sensum animi mortuorū habeāt. Cicero in libro Tusculanarū Questionū. x. Serit, inquit, arbores, quę seculo alteri prosint, vt ait Statius in Synephebis, quid spectant nisi etiam postera secula ad se pertinere? Idē, Qz si omnīū cōsensus nature vox est, oēs q; qui vndiq; sunt, cōsentiūt esse aliquid, qd̄ ad eos pertineat, qui e vita excesserint, nobis quoq; idē existimandū est. Item paulo infra, Maxime verisimile est, quū optimus quisq; maxime posteritati seruiat, esse aliquid, cuius is post mortē sensum sit habiturus. Vt quidā falso putāt) Cæsare idē sensisse dicit. Cicero libro Inuectiuarū in Catilinā quarto: sed nomini Cæsaris hic parcat, ne eius a se animū alienet. Diuerse volūtates) In bello ciuili. Nō em̄ cōsilijs solū & studijs, vt persepe factū est inter viros clarissimos, qui suo studio tueri Remp. voluerūt. Qualis fuit authore Cicerone libr. de Offic. i. inter P. Africanū & Q. Metellum sine acerbitate dissensio. Fortuna).i. victoria, quę natura insolens & superba est. Qz alij furore nō fortuna legant, non placet lectio. Bonitate) id est humanitate & misericordia.

Pertinet
res ad mor-
tuos.

Arma ab alijs posita, ab alijs erepta sunt. Ingratus est in-
iustusq; ciuis, q̄ armorū periculo liberatus, animū tñ reti-

net armatū: vt etiā ille sit melior, q̄ in acie cecidit, q̄ qui in
causa animā pfudit. Quę enim p̄tinacia q̄busdā, eadē aliis
cōstātia videri potest. Sed quia iā om̄is fracta dissensio est
armis, extinctaq; æqtate victoris, restat vt oēs vnū velint,
qui habēt aliqd nō solū sapientię sed etiā sanitatis. q̄a nisi
te C. Cęsar saluo etiā in ista sententiā, qua cū antea, tū ho-
die vel maxime vsus es, manēte, salui esse non possumus.
Quare oēs te, q̄ hæc salua esse volumus, & hortamur, &
obsecramus, vt vitę, vt salutis tuę cōsulas: omnesq; tibi (vt
pro aliis etiā loquar) qđ de me ipso sentio, quoniā subesse
aliqd putas quod cauendū sit, nō modo excubias & custo-
dias, sed etiā laterum nostrorū oppositus & corporū polli-
cemur. Sed vt vnde est orsa, eodē terminetur oratio mea,
Maximas tibi om̄es gratias agimus C. Cęsar, maiores etiā
habemus. Nā omnes idē sentiūt, quod ex omniū precibus
& lachrymis sentire potuisti: sed quia nō est astātibus om̄i
b⁹ necesse dicere, a me certe dici volūt: cui necesse est quo-
dāmodo, & qđ volūt, & quod fieri decet, & quod M. Mar-
cello a te huic ordinī, populoq; Ro. & Reip. reddito, præ-
cipue id a me fieri debere intelligo. Nā lætari omnes, non
vt de vnus solū, sed vt de cōmuni omniū salute, sentio. Qđ
autē summę beneuolentię est, quę mea erga illū omnibus
semper nota fuit, vt vix C. Marcello optimo & amātissimo
frat̄ri, præter eum quidē cederē, nemini: cū id sollicitudine,
cura, labore, tādū præsertim, qđ diu est de illius salute dubi-
tatū. Certe hoc tēpore magnis curis, molestiis, doloribus li-
beratus præstare debeo. Itaq; C. Cęsar sic tibi gratias ago,
vt me rebus omnibus a te nō cōseruato solū, sed etiā orna-
to, tamē ad tua innumerabilia in me vnū merita, quod fieri
iam posse non arbitrabar, maximus hoc tuo facto cumu-
lus accesserit.

FINIS.

Arma ab aliis posita) Nā victo Pōpeio alij omnino quieuerūt, alij pertinaciter arma retinētes Scipionē & Catonē in Africā secuti sunt, quibus victis arma detracta sūt. Ponere arma p deponere. Vt in .i. de Officiis, Quū Pōnere pro deponere, iis quos vi deuiceris consulēdū est, tū ij qui armis positis ad imperatorū fidē cōfugiūt, quibus murū aries percusserit, recipiendi sunt. Vt ponere vestē pro deponere idē dicit in libro Tusculanarū Quēstionū. .i. Tum iuuenes ij quos modo nominauī, vestē posita corpora oleo perunxerunt. Item lib. v. Is cum pila ludere vellet, studiose em̄ id factitabat, tunicāq; poneret adolescentulo quē amabat, tradidisse gladiū dicitur. Idē lib. 3. ponere curā & ponere dolorē pro deponere dicit. Armorum periculo liberātur ij, quibus ignoscit victor, quāuis cōtra se armatiferint. Arma em̄ victis periculū vitæ afferūt. Animū armatū). i. hostilē. Qui in acie cecidit. i. qui pertinaciter arma retinens in p̄lio occubuit. In causa) quū post victoriā, res agitur & fontes puniūtur. Cicero em̄ lib. de Offic. .i. magni esse viri dicit parta victoria reb⁹ agitatū punire fontes, & multitudinē cōseruare. Idē libro Epistolarū Familia: riu. 6. ad Q. Ligariū scribit Cæsarē Africanæ causē iratiorē esse. Animum profudit). i. occisus est, quod animū armatū retineret. Profundere animam dicitur ex sentētia Empecc. oculis, qui, vt ait Cicero in lib. Tuscul. quēst. .i. animā esse putauit cordi suffusum sanguinē. ex hac sentētia dixit Virgilius lib. Æneid. ix. Purpureā vomit ille animā. Alijs cōstantia) vt ijs qui in causa animā profuderunt, retinere armatū animū cōstantia videtur, quū pertinacia sit. Vicia em̄ permulta sunt quę virtutes esse videātur, vt audacia, fortitudo: malitia, prudētia: pertinacia, constantia. Dissensio pertiniaciū armis fracta est) aliorū Cæsaris victoris æquitate extincta est. Oēs vnū velint). i. consentiant. Sanitatis) .i. sani animi & cōsili. Tum hodie, quū Marcello ignouisti. Aliquid subesse). i. aliquid insidiarū latere. Laterū nostrorum oppositus & corporū pollicemur). i. pollicemur nos ita fortiter salutē tuam tutaturos, vt latera nostra & corpora inimicis tuis prius obiciamus, q̄ ipsi te petāt. Vt Xenocratē dixisse Laertius tradit. Quū em̄ Platoni Dionysius diceret fore, vt ei caput aliquis secaret, Nullus inquit Xenocrates q̄ Platonis auditor erat, caput ei prius abscindet q̄ mihi abscissum fuerit. Nō ita dissimile illud Ciceronis in Parad. dictū de P. & Cn. Scipionibus, q̄ Carthaginēsiū aduētū corporibus suis intercludēdū putauerūt. Authore Plutarcho in vita Cæsaris, Obscrabāt Cæsarē amici, vt p̄sidio corpus muniret. Ad id operā suā quū multi pollicerētur, facere noluit, sati⁹ esse dicēs mori semel q̄ allidua expectatione p̄dere. Maiores etiam habemus) Quis habere & referre gratiā, habendā & referendam dicere solitus Cicero sit, hic tamē ne gratiam repeteret, maiores dixit. Habere & referre gratiā apud veteres quo q̄ sepius dici inuenias, sed nōnūq; habere & referre gratias inuenire licet. Sentire). i. percipere & videre. De vnus) Marcelli. Quæ mea) beneuolentia. Erga illū) Marcellū. Vt vix M. Marcello) C. Marcello legi debet qui Marci frater fuit, vt ante dictū est. Ea sentētia est, M. Marcellū tātū amo vt vix fratri eius cedā, & certe p̄ter eū cedā nemini. Quū id sollicitudine

Cæsaris dictum.

ne) Ordo est, quū tādiu pręstiterim sollicitudine, cura, labore, quādiu est de illius salute dubitatū, pręstiterim, inquā, id quod summe beneuolętie est, &c.
 Quādiu est de illius salute dubitatū id est, ntequ ignouisset Cęsar Marcello. Sed etiam ornato) Ciceroni enim dignitatem pristinā Cęsar restituit. Hoc tuo facto) quod Marcellum restitueris.

FRANCISCI SYL

VII AMBIANI IN M. CICERONIS ORATIONEM
 PRO Q. LIGARIO ARGVMENTVM.

Q. Ligari?

P. A. C. ius
 Varus.

L. Tubero.

Ligarius cum Cos. C. Confidio Legatus in Africam profectus est. Decedens inde Confidius recusantē eū & inuitū prouincię pręfecit. Quo tēpore huic prouincię pręerat Ligarius, ciuile bellū inter Pompeiū & Cęsarē exarsit. Afri tumultuātes aliquē ducem bello quęrebant. Interim P. A. C. ius Varus, qui antea Prętor Africam obtinuerat, Vticam venit: ad eū concursus est. Is non mediocri cupiditate arripuit imperium. Sibi adiunxit Regē Numidie Iubam cū exercitu. In Africa tū remansit Q. Ligarius. L. Tuberonē Senatū Pompeio

T. Brocch?

fauens misit in Africam ad eā prouinciā obtinēdā. Eam a Varo occupatā inuenit, quia ex morbo recens releuatus tardius iter fecerat. Ea prohibitus cum filio Q. Tuberone ad Cn. Pompeium venit in Macedoniam in castra. in Pharsalica pugna Tuberones contra Cęsarem pugnauerūt. Victo Pompeio multi in Africam ad exercitū ibi paratū tranſiuerunt, quos Cęsar persecutus vicit. Multis Cęsar ignouit, eosque pristinę dignitati restituit. Q. Ligarius metuens ne quid iratū sibi haberet Cęsarem, in exilio mansit. Cicerero, duo Ligarij fratres, T. Brocchus eius auun.ulus, C. Pansa, alijque multi Cęsarem sæpe domi deprecati sunt, vt Ligario ignosceret. Q. Tubero L. F. adolescens, cui vt patri Cęsar ignouerat, Ligarium apud Cęsarem pro tribunali sedentē in foro accusauit, ne is ei ignosceret. Eū Cicero hac oratione defendit. Et quia Tuberoni Cicero necessarius erat, ne quid eā necessitudine violare videatur, multis in locis sollicitum agit. Itaque causam quoque suā persæpe admiscet, cum causa Tuberonis. Re igitur & Tuberonem cōtra Cęsarē sumpsisse arma confitetur, quæ Ligarius non sumpsit. Tuberonis quæ Ligarij causam dicit fuisse deteriores. Quum enim missus est Ligarius in Africā, tum parere Senatui necesse fuit: quum missus est Tubero, Senatui paruit nemo, nisi qui voluit. Exorto bello ciuili necesse Ligario fuit in Africa res

manere: Tuberonibus in Africam venire necesse non fuit. In Africa Ligarius, vti Romæ eius fratres, Cæsaris studiosus fuit: Tuberones cōtra Cæsare in Africam veniebāt, quā Pompeio tradituri erant, nisi a Varo exclusi fuissent. Quū igitur Tuberonis quā Ligarij causa deterior sit, Tuberonem crudelē ostendit, si Ligarij ciuis Romani sanguinem petat: crudeliorē, si petat ei ne Cæsar ignoscat. ¶ Deprecatur etiam Cæsarem tāquā parentem non iudicem, vt innata sua clementia Ligario ignoscat. vt amicorum, Sabinorū, T. Brocchi, vtriusque fratrum, populique Romani precibus eum condonet. Genus causæ iudicialis est: habet enim accusationem Tuberonis, & defensionē Ciceronis. Huic defensioni adiuncta deprecatio est. Defensio autem in Ligarij innocentia: deprecatio in Cæsaris clementia fiduciam habet maximam, quam Cicero in hac oratione commendat amplissime. Status causæ coniecturalis est. Nam, vt ait Quintilianus libro septimo, In coniecturam cadit, qua mente Ligarius in Africa fuerit. Idem libro vndecimo illud de Tuberonis actione dicit, quod aliquantum valet ad cognoscendam causæ questionem, quæ ex defensione sola cognosci tota non potest. Tubero, inquit, iuuenem se patri hessisse: illum a Senatu missum non ad bellum, sed ad frumentū coemendum ait, vt primū licuerit a patribus recessisse Ligarium, & perseverasse. & non pro Cn. Pompeio, inter quem & Cæsarem dignitatis fuerit contentio, quū saluam vterque Remp. vellet, sed pro Iuba atque Afris inimicissimis pop. Ro. stetit. Hæc ille. C. Cæsar libro Commentariorum de bello Ciuili primo scribit L. Tuberonem cum nauibus Vticam venientem ab Actio Varo, qui Africam occupauerat, portu atque oppido prohibitum: nec passum esse Varum, vt filium valetudine affectū in terram Tubero exponeret. Cicero libro Epistolarum familiarium. 6. ad Q. Ligarium scribit, Cæsarem Africanæ causæ iratiorem esse, diutiusque velle eos haberi sollicitos, a quibus se putat diuturnioribus esse molestiis conflictatum. Sed hoc, inquit, ipsum intelligimus eum quotidie remissius & placatius ferre. Quæ iratus Ligario Cæsar fuerit, quātaque fuerit vis huius orationis, Plutarchus in vita Ciceronis ad hanc fere scribit sententiam. Fertur, inquit, in causa Q. Ligarij, qui & ipse vnus ex aduersarijs Cæsaris habebatur, Cicerone patrono ipsum Cæsare ad amicos suos dixisse. Homo ille diutius nobis molestus fuit, eumque damnare certissimū est, nihil tamen prohibet audire Ciceronē. At quū orare Cicero cœpisset, tanta orationis varietate, tanta gratia admirabilis fuit, vt Cæsar varie colores vultusque mutauerit, manifestusque fuerit varias animi eius mutationes posse cognosci. Vbi vero ad commemorationem pugnae Pharsalicæ deuenit, quū in accusatorem acrius conuersus illa verba dixit, Quid enim tuus ille Tubero gladius in acie Pharsalica agebat? ille velut amens & extra se positus exiuit, libellos quos manibus tenebat abiecit. Denique vi orationis coactus contra animi sui propositū reū absoluit. De hac Ligarij causa illud scripsit Pöponius Iuriscōsultus libro Pandectarū primo, titulo de Origine iuris, postquam multos iuris ciuilis conditores tractauit. Post hos, inquit, Tubero fuit, qui Offilio operā dedit. Fuit autem patricius, & transiit

F. SYLVIVS IN ORAT.

caulis agendis ad ius civile, maxime postq̄ Q. Ligariū accusauit, nec obti-
nuit, apud C. Cēsare. Is est Q. Ligarius, qui quū Africę oram teneret, infri-
mum Tuberonē applicare non permisit, nec aquam haurire. Quo nomine
eum accusauit, & Cicero defendit. Et ei⁹ extat oratio sane pulcherrima, quę
inscribitur Pro Q. Ligario. Et Tubero doctissimus quidē habitus est iuris
publici & priuati: & coplures vtriusq̄ operis libros reliquit. Sermone etiam
antiquo vsus affectauit scribere, & ideo parū eius libri grati habentur. Plus-
cula hęc Pomponiū verba ideo ascripti q̄ causam declarēt, & hanc orationē
Ciceronis multū commendēt. De hac oratione Cicero ad Atticum lib. Epi-
stolarum decimotertio, Ligarianā, inquit, vt video, præclare authoritas tua
cōmendauit. Scripsit enim ad me Balbus ac Oppius mirifice se probare, ob
eamq̄ causam ad Cēsarem meam se oratiunculam misisse.

ORATIO HÆC VERSATUR IN GENERE IUDICIALI

PRO Q. LIGARIO

AD C. CAESAREM, ORATIO.

NOuum crimē C. Cēsar, & ante hunc diem
ināditum, propinquus meus ad te Q. Tu-
bero detulit, Q. Ligariū in Africa fuisse, idq̄
C. Pansa præstanti vir ingenio, fretus fortal-
se ea familiaritate, quę est ei tecum, ausus est confiteri.

NOuum crimē C. Cēsar) Authore Quintil. lib. iiii. quū aduersarius di-
xit & fortasse persuasit, tum quędā ex his quę dixit aduersarius im-
minuenda sunt & leuāda, & quasi cōtemnenda ad remittendā iudicis
attentā auditionē quam aduersario præstat, vt fecit, inquit, pro Ligario Cice-
ro. Quid em̄ agebat aliud Ironia illa, q̄ vt Cēsar minus se in rē tanq̄ nō no-
uam intenderet? Aquila quoq̄ Romanus Ironiā esse dicit. Totū hoc pro Li-
gario procemiū ironiā esse Quintil. dicit lib. ix. Æliorū Tuberonū familia Rō-
mę clarissima paupertatis studiosa fuit, Q. Tubero Catelius Cos. Samiis va-
sis vtens argētea vasa magni pōderis, & exquisita arte fabricata ab Ætolis
dono ad se missa repudiavit, vt ait Valerius Max. lib. iiii. titulo de abstinē-
tia & cōtinētia. Sex & decē viri ex Tuberonū familia oēs simul in ynīs &
dibus, iisq̄ modicis cū cōiugib⁹ & liberis habitariūt, vt ait Plutarch. in vita
Pauli Æmilii. De Q. Ælio Tub. Pauli nepote, q̄ lectulos punicanos hœdinis
pellib⁹ strauit, vasaq̄ Samiā exposuit in epulo, qđ Africani auñculi sui noīe
Po. Ro. dabat, Valerius lib. vii. titulo de repulsa, & Cicero p L. Murena scri-
pserūt. Ex hac familia Iurisperiti & historici Tuberones fuerūt. Hui⁹ Tube-
ronis accusatio edita fuit. Quintil. lib. x. cēset eā cū hac Ciceronis defensiōe,

Quis minus par videatur, legendâ, quæ ad cognoscendâ quoq; litis quæstionē
valeat. Sed ea desideratur. C. Pansa) is qui postea Consul cū Hircio fuit apud C. Panfa.
Cæsare auctoritate & gratia valuit plurimū. Eo deprecatore vsi sunt pluri
mi post Pharsalicâ pugnâ, qui Pompeiū secuti fuerūt. Huic se amicissimū es
se Cicero scribit in libro Epist. Famil. vi. C. Iulii Panse Trib. pl. meminit M.
Cælius in epistola ad Ciceronem lib. Epistolarū familiarium octauo. Hic au
tem cum Ligarii fratribus orauit Cæsarem vt ei ignosceret.

Itaq; quo me vertam nescio. paratus enim venerā, cum tu
id neq; per te scires, neq; audire aliunde potuisses, vt igno
ratione tua ad hominis miseri salutem abuterer. sed quo
niam diligentia inimici inuestigatū est, quod latebāt confi
tendum est, vt opinor: presertim cum meus necessarius C.
Pansa fecerit, vt id iam integrū non esset: omniaq; contro
uersia omnis oratio ad misericordiam tuam cōferenda est,
quia plurimi sunt conseruati: cum a te non solum liberatio
nem culpæ, sed errati veniam impetrauissent. Habes igitur
Tubero quod est accusatori maxime optandum confi
tentem reum: sed tamen hoc ita confitentem, te in ea parte
fuisse, qua te Tubero, qua virum omni laude dignum pa
trem tuum. Itaq; prius de vestro delicto, confiteamini ne
cesse est, q̄ Ligarii vllam culpam reprehendatis.

Quo me vertam nescio) Aporig. i. dubitationis simulatio est. Neq; per te
scires &c.) i. quū imprudens ignarusq; esses. Imprudēs enim per se est: igna
rus per alios, vt ait Donatus, enarrās illud Terētii ex Eunucho, Dono mihi
dedit imprudēs harum rerū, ignarusq; omnium. Abuti ignorance alicuius
est re ab aliquo petere, nec vere planeq; causam ostendere cur id petat, sed dis
simulare. & vt vulgo loquūtur, dare falsum ad intelligendū, Hominis mi
seri) Ligarii miseria indigni. Necessarius) i. necessitudine mecum iunctus. In
tegrum nobis esse dicimus id quod nobis iure licet hoc vel illo modo facere
vel dicere. Vt hunc librū nec tibi nec alii pollicitus sum, eū itaq; tibi dare mi
hi integrū est. q̄ si alii iam promississem, vt darē tibi, mihi integrū nō esset.
C. Pansa tibi Cæsar iam cōfessus est Ligariū in Africa fuisse, id negare mihi
integrū non est. Omnis cōtrouersia, quum mihi integrū non sit negare Li
garium in Africa fuisse, quod Tubero aduersarius intendit. Qua plurimi
sunt cōseruati) A Cæsaris clemētia captat beneuolentiā. Liberationē culpæ

Imprudens
Ignarus.

Habere aliquis
dixerim

Integrū mi
hi non est.

tur. Itaq; Ligarius qui omne tale negociū cuperet effugere, paulū aduentu Vari cōquieuit. Adhuc C. Cēsar Q. Ligarius omni culpa vacat. domo est egressus nō modo nullū ad bellū, sed ne ad minimā qdē suspicionē belli. Legatus in pace profectus, in puincia pacatissima ira se gessit, vt ei pacē esse expedirēt. Profectio certe animū tuū nō debet offendere. nū igitur remāsiō: multo minus. nā profectio volūtātē habuit nō turpē, remāsiō etiā necessitatē honestā. Ergo hęc tuo tēpora carēt cōsine: vnu, cū est legatus pfectus: alterū, cū efflagitatus a puincia, p̄positus Africæ est: tertiu est tēpus, quo post aduentū Vari, in Africa restitit. quod si est criminofum, necessitatis crimē est, non voluntatis.

Q. igitur Ligarius) Hęc narratio a p̄sona incipit, quā sepe fieri Quint. lib. quarto scribit quis a re quoq; itidē fiat. Quū esset adhuc nulla bellī suspitio) Orator narandū nō est eo modo quo testi. Hic em̄ rē narrat simpliciter, ille argumēta admiscet, extenuat, amplificat, prout res exposulat, vt idem Quint. lib. iiii. author est. Sociis) .i. Afris. Socios em̄ appellare solet Cicero eos q aliquādo victi sub imperio sunt. puinciales alii vocāt. Ciuibus) Ro. q in Africa negociabātur. Probauit) .i. probū virū p̄stitit. In qua significatione sepe verbū hoc probare dicif. Decedēs puincia exacto tēpore magistratus v̄sitatus dicif, q̄ abiēs vel discedēs. Integritas) .i. abstinetia, que cōmendat multū in eo qui puincię p̄sit. Bellū exarsit) .i. cōflatū est. Bellū ardere, & bello regionē ardere dicimus. T. Liuius lib. xxxv. Quoniā bellū in gens in puincia exarsisset. Idē libro. xxvi. Quū hostis aliēgena in Italia esset, & Annibal hostis, & cūctā bello arderēt. Idē. xxviii. Sub cuius vulgatam iam famā non dubitabant totā Hispaniā arsurā bello. Ardet bellum dicitur quemadmodū ardet odium. Cicero pro Milone, Omnia tum deniq; in illū odia ciuiū ardebant. Inconsiderata) id est stulta & temeraria. Cēco quodam timore ne in Africā transferretur, vt Syllanis temporibus Domitium Cr. pompeius in Africā persecutus est. Domū spectās) Hęc alia multa in hac narratione dicuntur, vt ostendat Cicero Ligariū in Africa inuitum remansisse, & ita nō remansisse contra Cēsarē. P. Accius Varus amissis in Italia ad Auxinum cohortibus ex fuga in Africā venit: eamq; vacuam occupauit, q̄ paucis ante annis eā in Prętura obrinuerat. Ibi delectu habito duas legiones effecit. Author est C. Cēsar libro Commentariorū de bello ciuili primo

P. Varus) P. utarch⁹ in vita Catonis appellat hunc Appiū Varū. Obtinuerat antea) Nā tū priuatus erat. Vtica) v̄bs Africę est a Phoenicib⁹ cōdita M.

Narratio in p̄sona p̄ona et a x. et aut oxi. amtiliano sp̄nd ino. a p̄ onat. det b. e. Socii.

Probare: Decedere. De farinē dicitur, puincia. q̄ abiēs, u. d. p̄cedens. puonimia.

Ardet bellum. Ardet odium.

Non

F. SYLVIVS IN ORAT. CIC.

Catonis fato insignis, vt ait Pöponius Mela in libro primo. Nullo publico cöfölio Afrorü, f. aut Romanorü. Adhuc C. Cæsar) In breuis huius narrationis parte extrema hac cömonitione vsus est Cicero, qua quid narratü sit fit planius. Huiusmodi cömonitione post longã quoq; narratione ytilẽ esse, Quintilianus libro quarto præcipit. Ergo hæc duo tẽpora carẽt crimine) Argumẽtũ ex remotione est, quo per disünctiuã particulam enumeramus partes: postea singulas remouem⁹. Hoc modo, Q. Ligarius offẽdit Cæsarẽ, ergo in profectioe vel in remãfione ante aduẽtũ Vari, vel in remãfione post eius aduẽtũ. Profectus est ad nullã belli suspitione, remansit inuitus ante Vari aduẽtũ, post aduẽtũ, coactus. Et quũ alio nullo tẽpore offenderet, relinquitur, vt nõ offenderit, quũ his tẽporibus non offenderit. A prouincia), i. a fociis, qui ex prouincia sunt. Necessitatis crimen est) Si qd crimen fit, id in necessitatẽ transfert, quæ ab authore Rhetoricæ ad Herenniũ sub iuridiciali constitutione ponitur. Si est criminofum) criminale imperiti dicũt. Criminofum in hunc, Cicero dicit pro P. Sylla, Mihi non videretur in hunc id criminofum esse debere. Pro cõtentionio & seditionio dicit pro A. Cluentio, Ille autẽ acerbus, criminofus, popularis homo ac turbulentus. Criminofum pro infami idẽ in C. Verrem dicit A. Etione quarta, Ille hoc putabat Verri criminofum fore, si eius statux effent deiectæ.

Criminofum.

Non a Ligario ab illa ab illo non effugere apud hunc hinc
 An ille si potuisset illinc vllõ modo euadere, Vtice potius
 q̄ Romæ, cum P. Actio, q̄ cum cõcordissimis fratribus
 cum alienis esse, q̄ cum suis maluisset. Cum ipsa legatio
 plena desiderij, sollicitudinis fuisset, propter incredibilem
 quẽdam fratru amorẽ: hic æquo animo esse potuit, belli
 diffidio distractus a fratribus. Nullũ igitur habes Cæsar
 adhuc in Ligario lignũ aliene a te voluntatis. cuius ego
 causam animaduerte queso qua fide defendã, cum prodo
 meã. O clementiã admirabilẽ, atq; omniũ laude, prædica
 tione, literis, monumentisq; decorandã. M. Cicero apud te
 defendit aliũ in ea voluntate non fuisse in qua seipsum cõ
 fiteretur fuisse: nec tuas tacitas cogitationes extimescit: nec
 quid tibi de alio audienti de seipso occurrat, reformidat.
 Vide q̄ non reformidem, vide quanta lux liberalitatis &
 sapientiæ tuæ mihi apud te dicenti oboriatur: quantum
 potero voce contẽdã, vt hoc populus Romanus exaudiat.

Euadere) Euadere in re difficili dicimus. Vticepotius q̄ Romę) puto le-
gendū, Vtice q̄ Romę, vt ad verbū maluisset referatur. Est autē probatio na-
turalis. Concordissimis fratribus) Concordissimū dicit, vt in oratione pro
C. Rabirio, Tibi acerbior eius patruī mors est, quem nunq̄ vidisti, q̄ illi eius
fratris, quicum concordissime yixerat? Cum alienis) id est non suis. Desi-
derii) fratrum scilicet & sollicitudinis, quam ex fratrum desiderio capiebat.

Euadere. est in re difficili
**Concordissi-
mus.**

Qua fide defendam) Patronus summa fide susceptā causam debet defen-
dere. Eam si fideliter non defendat, vt si arcana eius consilia, que celari ytile
est, iudici vel aduersario patefacit, prodere dicitur. Quintilianus lib. iiii.
Si nec defenderint nec narrauerint, tota causa prodetur. Cicero pro A. Cluē-
tio, Hoc persępe dixisti tibi hoc renūciari, me habere in animo causam hanc
pręsidio legis defendere. Ita ne est? Ab amicis videlicet imprudentes prodi-
mur: & est nescio quis de his quos amicos nobis arbitramur, qui nostra con-
silia ad aduersarios deferat: Hęc clemētire commendatio Cæsarem inclināt
magis vt ignoicat Ligario. Monumentis) id est statuis. M. Cicero in perso-
na tertię de se loquitur, vt eo maiore fide aduersarii causā defendat, quo suā
magis prodat. A se enim magis alienare Cæsarem videtur posse q̄ si in per-
sona p̄ima de se loquat̄. Nec tuas tacitas cogitationes) id est quid de eo
tecum possis cogitare. Nec reformidat quid occurrat tibi de seipso) quum
audies de alio. Vide q̄ non reformidem) ad primam suam personam redit.

**Prodere
causam.**

Oboriatur) id ex imperato oriatur.

*Suscepto bello
Lincantia est quum
probi iam docant nam
multa summo libetate
bi q̄d est Cincio ostendit
que animo sunt et qua
i que est de q̄ Co. anq̄
reformatione d'obert' inuini
s'p'it' etiam ad Ligario
libetate omni' inuocant
obert' inu' in q̄o qua
st' f'ris' d'ant' inu' d'it'*

Suscepto bello Cæsar, gesto etiam ex magna parte, nulla
vi coactus, iudicio meo ac voluntate ad ea arma profectus
sum, que erant sumpra contra te. Apud que igitur hoc di-
co: nempe apud eum, qui cum hoc sciret, tamen me, anteq̄
vidit, Reip. reddidit: qui ad me ex Aegypto literas milit-
vt esset idem, qui fuissem: qui cum ipse Imperator in toto
imperio populi Ro. vnus esset, esse me alterū passus est: a
quo hoc ipso C. Pansa mihi nunciū perferente, cōcessos fa-
sces laureatos tenui, quoad tenendos putauī: qui mihi tum
deniq̄ se salutē putauit reddere, si eam nullis spoliatā or-
namentis redderet. Vide quæso Tubero, vt qui de meo fa-
cto non dubitem, de Ligariū non audeam confiteri.

'Suscepto bello Cæsar) Efecit Cicero omni obsequio, vt neq̄ Cæsari neq̄ Cicero Cesa-
Pompeio quiquam se esset charior, quem vterq̄ suum numerabat, quum ri & Pōpeio
ciuilium bellorum ortę essent contentiones, ab ytroq̄ literas eadem de re charus.

F. SYLVIVS IN ORAT.

Cicero Pō-
peium cur
secutus.
Cicero de
Pompeii vi-
toriamale
prælagie-
bat.

eodem tempore idem accepit. Sequi Pompeium proposuit, quibus ei animus de Pompeii exitu male præfagiret: id se facturum dicebat, quod pecudes, quæ dispulsæ, sui generis sequuntur greges. Ut bos armenta, sic bonos viros, aut eos quicumque boni viri dicerentur secuturum se dixit, etiam si ruerent, ut scribit ad Atticum libro septimo. Idem libro Epistolarum familiarium sexto, ad A. Cæcinnam de hoc Cæsaribus & Pompeii bello scribens, secutum se Pompeium dicit, ne ingratus esset, quippe quum eum ab exilio retocandum Pompeius curasset. Susceptum est, inquit, bellum quiescentem me, depulsum ex Italia manente me quoad potui. Sed valuit apud me plus pudor meus, quam timor: Veritus sum deesse Pompeii salutem, quum ille aliquando non defuisset me. Itaque vel officio vel fama bonorum, vel pudore victus, ut in fabulis Amphiarus, sic ego prudens & sciens ad pestem ante oculos positum profectus. Quum in bello nihil aduersi accidit, non prædicente me. Suscepto bello) Authore Quintiliano libro nono libera oratio est, quam Cornificius Licentiam vocat, Græci *παρρησια*. Vera dicendi libertas quibus figurata non sit, sub hac tamen specie latet frequenter adulatio. Nam Cicero, inquit, quum dicit pro Ligario, Suscepto bello Cæsar. gesto iam ex parte magna, nulla vi coactus, consilio ac voluntate mea ad ea arma profectus sum, quæ erant contra te sumpta. Non solum ad utilitatem Ligarii respicit, sed magis laudare victoris clementiam non potest. In illa vero sententia, Quid autem aliud egimus Tubero, nisi ut quod hic potest, nos possemus admirabiliter utriusque partis facit bonam causam. Sed hoc eum demeretur, cuius mala fuerat. Hæc ille. Suscepto bello) Magis igitur Cæsaribus clementia laudari non potest. Nam quo quis grauius offensus, eo se præstat si ignoscit, clementiorem. Hæc autem verba singula Ciceronis animum, quum secutus Pompeium est, a Cæsare tum fuisse alienum ostendunt. Iudicio meo ac voluntate) Apud Quintilianum lego consilio ac voluntate magna. Nempe apud eum, interrogandi seipsum & respondendi sibi, ut idem ait, solent esse non ingratis vices, ut Cicero pro Ligario, Apud quem igitur hæc dico? Nempe apud eum qui quum hæc sciret, tamē me antequam vidit, Responddit. Quum hæc sciret, & antequam vidit, clementiam ostendunt maiorem. Ex Aegypto) Cn. Pompeio deuicto M. Cicero ab armis quieuit, rediitque in Italiam, C. Cæsar in Aegyptum profectus est, quem Ciceroni iratiorem facere multi conabantur. Atticum Cicero per literas orat, ut ad Oppium, Balbum, Hircium, Panfam scribat, ut eorum deprecatione, quorum familiaritate utebatur Cæsar sibi ignosceret. Literas misit, vel literas quales mitti solent ab amicis, vel diploma, quo dare se veniam Cæsar testaretur. Ut in libro Epistolarum familiarium sexto, scribit Cicero Appio Balbo missum non esse diploma, quibus data venia esset, propter quorundam improbitatem, qui ferebant acerbius veniam dari ei quem belli cunctis tubam appellabant. Ut essem idem qui fuissetem) id est ut retinerem dignitatem eam quam ante bellum civile habuissetem. Paulo ante bellum civile Cicero Proconsul provinciam Ciliciam obtinuerat. decedenti ei triumphum Senatus decreuit. Is sibi fore gratius res

Spondit inter Cæsarem & Pompeium pace composita se triumphantis Cæsaris currum sequi. Quam pacem frustra tentauit. In libro Epistolarum ad Atticum nono, tempore belli ciuilibis scriptæ ad Ciceronem epistolæ salutaris est. L. Cornelius Balbus M. Tullio Ciceroni Imperatori salutem. Itemq; libro decimo, Cæsar Imperator M. Tullio Ciceroni Imperatori salutem. Quibus ex verbis constat Ciceronem imperium proconsulare retinuisse. Fasces laureatos id est triumphales. Lictores etiam deuicto Pompeio se retinuisse Cicero dicit, negatq; eos incolumi sibi adimi posse, in Libro Epistolarum ad Atticum nono. Quoad tenendos putauit) quoad, id est donec, tan-
 Quoad.
 tisper dum: non est ergo barbara vox in sua significatione in qua a Cicero-
 ne sæpe capitur: sed barbare capitur ab illis qui ponunt quoad pro quantum
 ad, vt quoad rescriptum principis, pro quantum est ad &c. Qui de meo fa-
 cto non dubitem) Quintilianus libro quinto scribit hic argumentum a dif-
 ficiliori esse. Nam quod difficilius est confitetur, quia verum: quod facilius
 est negat, quia falsum. Est etiam enthymema ex repugnantibus.

Atq; hæc propterea de me dixi, vt mihi Tubero cum de
 se eadem dicerem, ignosceret. cuius ego industriæ glo-
 riæq; faueo, vel propter propinquam cognationem, vel
 quod eius ingenio studiisq; delector, vel quod laudem a-
 dolescentis propinqui existimo etiam ad meum aliquem
 fructum redundare: sed hoc quæro, quis putet fuisse cri-
 men, esse in Africa Ligarium hempeis, qui & ipse in ea-
 dem Africa esse voluit, & prohibitum se a Ligario queri-
 tur, & certe contra ipsum Cæsarem est congressus arma-
 tus. Quid enim tuus ille Tubero districtus in acie Pharsa-
 lica gladius agebat: cuius latus ille mucro petebat: qui
 sensus erat armorum tuorum: quæ tua mens: oculi: ma-
 nus: ardor animi: quid cupiebas: quid optabas: Nîmis
 vrgeo, commoueri videtur adolescens: ad me reuertar.
 iisdem in armis tui. quid autem aliud egimus Tubero:
 nisi vt quod hic potest, nos possemus: Quorum igitur
 impunitas, Cæsar, tuæ clementiæ laus est, eorum ipso-
 rum ad crudelitatem te acuet oratio: Atque in hac causa
 non nihil equidem Tubero etiam tuam, sed multo ma-

gis patris tui prudentiam desidero : quod homo cum ingenio, tum etiam doctrina excellens, genus hoc cause quod esset, non viderit. nam si vidisset, quovis profecto, quod isto modo, a te agi maluisset, arguis fatentem : non est satis . accusas eum, qui causam habet, aut, ut ego dico, meliorem, quam tu : aut ut tu vis, parem. Hæc non modo mirabilia sunt, sed prodigiis similia, quæ dicam: non habet eam vim ista accusatio, ut Q. Ligarius condemnetur, sed ut necetur. hoc egit civis Romanus ante te nemo. externi isti mores usque ad sanguinem incitare solent odium aut levium Cræcorum, aut immanium Barbarorum . nam quid aliud agis ? Romæ ne sit ? ut domo careat ? ne cum optimis fratribus, ne cum hoc T. Broccho auunculo suo, ne cum eius filio consobrino suo, ne nobiscum vivat ? ne sit in patria ? num in patria est ? num potest magis carere his omnibus, quam caret ? Italia prohibetur, exulat. non tu ergo hunc patria privare, qua caret, sed vita vis.

Græci lectus
Barbari im-
manes.

Vt mihi Tubero) pater scilicet adolescentis Tuberonis filij, qui Ligarij accusator est. Est congressus armatus) in acie Pharsalica. Quid enim Tubero) Apostrophe, ut libro nono adnotat Quintilianus. Hoc quum diceret Cicero, Cæsar velut amens corpore exiit, libelli quos manibus tenebat, effluerunt. ut in argumento diximus. Interrogatio autem est non sciscitandi causa sed instandi, ut in Catilinam, Quousque tandem abutere Catilina patientia nostra? Author est Quintilianus libro. 9. quo eodem authore lib. 8. ubi multas metaphoræ species enumerat. Metaphora quoque est, ubi pro rebus animalibus inanima ponuntur. Præcipueque ex his oritur mira sublimitas, quæ audaciæ proxima, periculo translationis attollitur, quum rebus sensu carentibus actum quædam & animos damus. Qualis est, Pontem indignatus Ataxes. Et illa Ciceronis. Quid enim tuus ille Tubero &c. Ut idem eodem libro scribit, potest ascribi amplificationi congeries quoque verborum ac sententiarum idem significatum. Quid enim ille tuus Tubero &c. In acie Pharsalica) Significat Tuberone in acie Pharsalica pugnasse adversus Cæsarem. Cuius latus ille mucro petebat?) Nam punctum non cæsum Romani hostes feriebant. Hæc autem sub oculos subiectio est, quasi fortissimo & pene furibundo animo hostem stricto gladio Tubero persecutus sit. Commoveri videtur adolescens) Quum Cæsar ipse commoveretur, id dissimulat

Cicero. Tuberonis igitur causa, orationis vsm remittere se significat. Ad me reuertar) vt de facto meo confitear. Quid aliud egimus in acie) Pharsalica scilicet. Quod hic potest, nos possemus) Sententia est, Nos id in acie Pharsalica egimus, vt Cæsarem possemus interficere: hic autem nunc nos potest. Hoc dictum esse fortissime Quintilianus libro quinto scribit. Paulo antediximus liberam esse orationem. Prodigijs similia quæ dicam) Attentum facit Cæsarem noua promittendo. Vsq; ad sanguinem) id est vsq; ad necem. Leuium Græcorum) Leuitatem Græcorum propriam esse Cicero dicit in Oratione pro L. Flacco. Græcorum mos erat, vt verberibus animaduertent in ciues, de condemnatis summū supplicium sumerent. Hunc morem veteres Romani secuti sunt. sed postea lex Porcia aliæq; leges perlatæ sunt, quibus legibus damnatis exilium permissum est, vt est in Oratione Cæsaris apud Sallustium. Consobrino suo) Hic attende consobrinos esse qui sunt ex fratre & sorore, quibus præcipiant Grammatici consobrinos esse fororum filios, quasi consobrinos.

Ciue virgis qm mod erat
cædere. *substruimus*
Lex Porcia.
Consobrin? *?*

At istud ne apud eū quidem Dictatorem, qui omnes quos *locus ex comparatione*
oderat, morte mulctabat, qui q̄ egit isto modo. ipse iube
bat occidi, nullo postulante: premis etiam inuitabat, quæ
ramen crudelitas ab hoc eodem aliquot annis post, quem
tu nunc crudelē esse vis, vindicata est. Ego vero istud non
postulo inquis. ita mehercule existimo Tubero. Noui enim
te, noui patrem, noui domum, nomenq; vestrum: studia de
niq; generis ac familiæ vestræ, virtutis, humanitatis, do
ctrinæ, plurimarum artium atq; optimarū, nota sunt mihi
omnia. Itaq; certo scio, vos non petere sanguinem: sed parū
attenditis. res enim eo spectat, vt ea pœna, in qua adhuc
Q. Ligarius sit, nō videamini esse contenti. quæ est igitur
aliā præter mortem? si enim in exilio est, sicuti est, quid
amplius postulatis? an ne ignoscatur? hoc vero multo acer
bius, multoq; est grauius, quod nos domi petimus preci
bus & lachrymis, prostrati ad pedes, non tam nostræ cau
sæ fidentes, q̄ huius humanitati, id ne impetremus, pugna
bis? & in nostrū fletum irrupes? & nos iacentes ad pedes
supplicum voce prohibebis? Si cum hoc domi faceremus,

Asterculus grauius

F. SYLVIVS IN ORATIONE.

De repente

Sylla in positione vaso
adhibuit iniquitatem et positio
et passus aut magna
inhibendi sunt miserat
qui de manu et de se
dionit et manu et voo

quod & fecimus, & ut spero non frustra fecimus, tu de repente irrupisses, & clamare cœpisses, C. Cæsar caue credas, caue ignoscas, caue te fratrum pro fratris salute obsecrantium misereatur: nonne omnem humanitatem exuisses? quanto hoc durius, quod nos domi petimus, id a te in foro oppugnari? & in tali miseria multorum, perflugium misericordiæ tollere?

Proscriptio Syllæ.

Proscriptos qui occiderunt sicarij. Cæsar infensus Syllæ.

At istud ne apud eum quidem) Ex comparatione ostendit nimiam Tuberonis inhumanitatem. Nam crudelissima L. Syllæ Dictatoris proscriptione nemo ad cuiusq; cædem Syllam incitavit: in clementissima victoria Cæsaris ad cuius cædem Tubero incitat Cæsarem, qui Syllanorum crudelitatem vindicavit, Tubero vult esse crudelem: quod naturæ eius contrarium est. Omnes quos oderat) De saeuissima & importunissima Syllæ proscriptione apud Plutarchum in eius vita est. Præmissis etiam inuitabat) Nam qui proscriptum necasset, ei Sylla duo talenta pro præmio constituit, siue dominum seruus, siue patrem filius interemisset. Qui vero proscriptum occultasset, eiusque saluti consulisset, huic humanitati mortem proposuit: non patrem, non filium, non fratres exceptit. Quæ tamen crudelitas) C. Cæsar Aedilis, in exercenda quaestione de sicariis, eos quoque sicariorum numero habuit, qui in Syllæ proscriptione proscriptos necauerant, ob quæ relata civium cæsorum capita, pecunias ex ærario ceperant, quibus Cornelius legibus excepti essent. Author est Suetonius in vita C. Cæsaris. Aliquot annis post) Cæsar adolescens infensus fuit Syllæ, ægreque ei reconciliatus. Aedilitas autem primus erat magistratus qui gereretur. Plurimarum artium atque optimarum) Ex Tuberorum familia alii historici, alii oratores; alii iurisperiti, alii philosophi fuerunt. Anne ignoscatur) Quod crudele sit Ligarii mortem petere Cicero ostendit, ut graue sit ostendat petere ei ne ignoscatur, quod esse grauius probat, quod si sanguinem eius peteret. Domi petimus) id est in domo Cæsaris, non hac quidem oratione, quæ in foro habita est, sed diebus superioribus. Irrumpes) id est importunus irrues, quid fletus noster Ligario proficit. Supplicum voce prohibetis) id est non patieris nos supplicare. Domi) Cæsaris scilicet. Ut spero) id est ut arbitrator. Non frustra fecimus) quia Cæsarem aliquantum commouimus, ut Ligario ignosceret. Hoc valet ad misericordiam Cæsaris impetrandam. Sibi enim turpe esse Cæsar putaret, si flexam iam misericordiam in hominem miserum adhibita deprecatione, commutaret, præcipue quod habeatur clementissimus. Si quum hoc domi fecerimus) Argumentum a fictione est, quod multi

modis fieri posse Quintilianus libro quinto scribit. Hic autem fit, quum augendæ rei gratia aliquid fingit Cicero: quod si ita esset, graue & acerbum esset: id autem quod tractat cum eo comparatum quod fingit, ostendit multo grauius & acerbius. Illic simile est, Si in hac tanta tua fortuna & cætera. Itemque, Quod si probare Cæsari possemus. Hoc argumenti genere vitur Cicero sæpissime. Derepente) ab antiquis sæpe dictum documento sunt multa eorum exempla a Nonio Marcello citata (C. Cæsar) Profopopœia est. hanc figuram, mimesim Donatus appellat. sæpe in Commentariis in Terentium. In hac autem dicendi ratione, si quis vocatiuus est, is in orationis principio collocari solet. Misereatur) nō misereat legit Priscianus libro octauo. Is enim enumerans verba uibus in o pro in or exeuntibus vsi sunt veteres, Misereo, inquit, pro misereor, vnde miseret & miseretur impersonalia. Cicero pro Ligario, Caue te fratrum pro fratris salute precantium misereatur. Hæc enim impersonalia in r a verbis in o exeuntibus tantum fiunt. In tali miseria multorum) Multi enim Pompeium secuti erant quibus Cæsar nondum ignouerat, quorum spes magna in Cæsaris clementia erat.

^{scilicet} Dicam plane C. Cæsar quod sentio, ^{scilicet} Si in hac tanta tua fortuna, lenitas tanta non esset, quantam tu per te, per te in quã obtines, (intelligo quid loquar) acerbissimo luctu redundaret ista victoria: q̄ multi enim essent de victoribus, qui te crudelem esse vellent: cum etiam de victis reperiantur: q̄ multi qui cum a te nemini ignosci vellent, impedirent clementiam tuam: cum etiam hi quibus ipse ignouisti, nolint te in alios esse misericordem? Q̄ si probare Cæsari possemus in Africa Ligarium omnino non fuisse, si honesto & misericordii mendacio saluti ciui casa mitoso esse vellemus, tamen hominis non esset, in tanto discrimine & periculo ciuis refellere & coarguere nostrum mendacium: & si esset alicuius, eius certe non esset, qui in eadem causa & fortuna fuisset. Sed tamen aliud est, errare Cæsarem nolle, aliud nolle misereri. Tum diceres, Caue Cæsar credas: fuit in Africa Ligarius: tulit arma contra te. nunc quid dicis? Caue ignoscas. Hæc nec hominis, nec

Argumentum a minoribus
ad maius

fore victorem. Cupiditatem) iuuandi Pompeij, vt ab eo staret victoria.
 Odiū) Cæsaris. Pertinaciam) iuuandi partes Pompeij. Temeritatem)
 id est inconsultam & improvidam voluntatem.

Ac mihi quidem, si proprium & verum nomen nostri ma-
 li quærat, fatalis quædam calamitas incidisse videtur,
 & improvidas hominum mentes occupauisse: vt nemo
 mirari debeat humana consilia diuina necessitate esse su-
 perata. Liceat esse miseros, quæ hoc victore esse non pos-
 sumus. sed non loquor de nobis: de illis loquor, qui
 occiderunt. fuerint cupidi, fuerint irati, fuerint pertina-
 ces: sceleris vero crimine, furoris, parricidii. liceat Cn.
 Pompeio mortuo, liceat multis aliis carere. quando hoc
 quis ex te Cæsar audiuit, aut tua quid aliud arma
 voluerunt, nisi a te contumeliam propulsare? quid egit
 tuus ille inuictus exercitus? nisi vt suum ius tueretur, di-
 gnitatem tuam? Quid? tu cum pacem esse cupiebas, id
 ne agebas, vt tibi cum sceleratis, an vt cum bonis ciui-
 bus conueniret? Mihi vero Cæsar tua in me maxima me-
 rita, tanta cæte non videntur, si me vt sceleratum a te
 conseruatum putarem. quomodo autem tu de Republica
 benemeritus esses, si tot sceleratos in cõiumi dignitate esse
 voluisses? Secessionem tu illam existimauisti Cæsar initio,
 non bellum: non hostile odium, sed ciuile dissidium:
 vtrisque cupientibus Rempublicam saluam: sed partim
 consilijs, partim studijs, a communi vtilitate aberranti-
 bus. Principum dignitas erat pene par: non par fortasse
 eorum, qui sequebantur: causa tum dubia, quæ erat ali-
 quid in vtraque parte, quod probari posset. nunc melior
 certe ea iudicanda est, quam etiam dii adiuerunt: cogni-
 ta vero clementia tua, quis non eam victoriam probet, in
 qua occiderit nemo, nisi armatus?

F. SYLVIVS IN ORAT. CIC.

Fatalis) id est diuina & necessaria: fatalem calamitatē, diuinā punitionē vulgo appellant. Improuidas hominū mentes occupauisse). i. mentes hominū excēcauisse, ne quid e re sua consultare potuerint. Humana consilia eorū qui Pompeium secuti sunt diuina necessitate, quæ fatalis est. Fata autē vitari posse negabant. Quod hoc victore) Quū quod dicimus aliorum ac dicamus intelligi possit, tū in quā sententiā intelligamus dici oportet. Occiderunt). i. occubuerūt. Cupidi). i. auari vel potius ambitiosi. Irati) Cæsari. Pertinaces) quod de sententiā decedere noluerint. Quū pacem esse cupiebant) C. Cæsar facere constituit, vt se quā lenissimū præberet, daretque operā vt Cn. Pompeiū sibi recōciliaret. Cn. Magium Pompeij Præfectū cepit, eū illico missum fecit. duo ibidē Præfecti fabrū Pompeij, qui in eius potestātē uenerūt, cōtinuo ab eodē dimissi sunt. Vt hi si grati esse uellent, Pompeiū adhortarentur, vt mallet amic⁹ Cæsari esse, quā iis qui utriusque semper fuerūt inimicissimi, quorū artificis effectū est, vt ciuiliū bella uterque gereret. Id scripsit C. Cæsar, C. Oppio, & L. Cornelio Balbo. Ea epistola apud Ciceronem est libro Epistolarū ad Atticiū, 9. Cicero libro Epistolarū Familiarū. 6. ad A. Cēcinnā de Cæsaris & Pompeii bello, Admirari, inquit, soleo grauitatē & iustitiā & sapientiam Cæsaris, qui nūquā nisi honorificentissime Pompeium appellat. At in eius personā multa fecit asperius, Armorū ista & uictoriæ sunt facta non Cæsaris. Tanta certe non uiderentur) Innocenti poena æquiore animo quā nocētī ferenda est. Itaque Socrates uxori querētī quod iniuste moreretur, An tu, inquit, iuste malles? Ideoque uiri grauissimi uolebāt sibi ignosci, si quod scelus admisisset. M. Cato Maior auctore Plutarcho in Apophthegmatis malles se dicebat pro collato beneficio gratiā nō accipere, quā pro illata iniuria poenā nō subire. iisque qui peccassent omnibus præterquā sibi ueniā dare. Hac de re alibi quoque scribimus. Tantā igitur Cæsari Cicero nō haberet gratiā, si sceleratus, quātā si non sceleratus ab eo cōseruatus esset. Secessionē tu illā &c.) Id dicit quia Cæsar Pompeio sepe recōciliari uoluit. Belli ciuilis impietate a Cæsare remouet, vt eū ad misericordiā magis inclinet. Nō bellum) Bella ciuilia, vt ait Cicero libro de Officijs. i. grauis & fortis ciuis, in Republica dignus principatu fugiet atque oderit. Partim consilij) Idem in eodem libro similiter eos facere dicit: qui inter se contenderēt, uter potius Republicā administraret, ut si nauæ inter se certarent, quis eorū potissimū gubernaret. Principū) Cæsaris & Pompeii. Eorū qui sequebātur) quorū artificis factū diximus, ut hæc bella gererētur: qui Cæsaris & Pompeij inimicitias augebāt. Causa dubia) Vt artiū scriptores genus causę dubiū uocāt, quā honestā ut accusationem ita defensionē habet. Quū enim Cæsar superiorem Pompeius parem habere nollet, negauit Cæsar se dimissurū exercitiū, quē in Gallia habebat, nisi a Pompeio itidem dimitteretur: Cn. Pompeius constituit non pati C. Cæsarem Consulē aliter fieri nisi exercitiū & prouincias tradiderit. Cæsari autem persuasum est, se saluū esse non posse, si ab exercitu recesserit. Fert illam tamen conditionē, ut ambo exercitus tradāt. Auctor est M. Celsius libro Epistolarū Ciceronis Familiarū. 8. Aliique inter eos fue-

Cæsar pacis studiosus.

Pœna inno-
cētis æquior
re animose
renda.

Belli ciuilis
origo.

sunt cōtentiones, quę ex alterutra parte honestatis speciē habebāt. Causa) tum dubia) Enthymema ex cōsequētibus est, vt ait Quintilianus libro. 5. Habet em̄ propositionē cui protinus cōiūcta probatio est. Est aut duplex en- thymema ex consequētibus. Vnū, Causa tum dubia, q̄ erat aliquid in vtraq̄ parte, qđ probare posset. Alterū, Nunc melior certe ea iudicāda est, quā etiā dij adiuerūt. Hic quoq̄ idē in eodē libro ex deorū authoritate sumptū esse dicit argumentum, quū causam C. Cæsaris meliorem, quia dij hoc iudicauerint, confitetur. Nisi armatus) Clementiam Cæsaris commendat, vt Li- gario facilius ignoscat, qui contra eum nunq̄ armatus fuerit.

Duplex Enthymema ex consequentibus

Sed vt omittam communem causam, veniamus ad no- stram. vtrum tandem existimas facilius fuisse Tubero Ligarium ex Africa exire, an vos in Africam non venire. Poseramus ne, inquires, cum Senatus censuisset, si me con- sulis, nullo modo, sed tamē Ligarium Senatus idem lega- uerat. atq̄ ille eo tempore paruit, cum parere Senatui ne- cesse erat; vos tunc paruistis, cum paruit nemo, qui noluit. Reprehendo igitur? minime vero. neq̄ enim licuit aliter vestro generi, nomini, familie, disciplina. sed hoc nō cōcedo, vt quibus rebus gloriemini in vobis, eadē in aliis re- prehendantis. Tuberonis sors coniecta est, ex S. C. cum ipse non adesset, morbo etiā impediretur, statuerat se excusare. Hęc ego noui propter cōmunes necessitudines quę mihi sunt cum L. Tubero. Domi vna eruditi, militię contu- bernalis, post affines, in omni deniq̄ vita familiares, ma- gnū etiam vinculum, q̄ iisdem semper studiis vsi sumus.

Deo iussu t. C. in vno remittitur
A Ligario profecti in Africam
Professione Tuberonis in eadē
Senatus censuisset, si me con-
sulis, nullo modo, sed tamē Ligarium
erat. atq̄ ille eo tempore paruit, cum
parere Senatui necesse erat; vos tunc
paruistis, cum paruit nemo, qui noluit.
Reprehendo igitur? minime vero.
neq̄ enim licuit aliter vestro generi,
nomini, familie, disciplina. sed hoc nō
cōcedo, vt quibus rebus gloriemini in
vobis, eadē in aliis reprehendantis.
Tuberonis sors coniecta est, ex S. C.
cum ipse non adesset, morbo etiā
impediretur, statuerat se excusare.
Hęc ego noui propter cōmunes
necessitudines quę mihi sunt cum
L. Tubero. Domi vna eruditi, militię
contubernalis, post affines, in omni
deniq̄ vita familiares, magnū etiam
vinculum, q̄ iisdem semper studiis
vsi sumus.

Comprehendo Tuberonem

Vtrum tandē existimas facilius) Ligarii causam fuisse meliorem causa Tuberonis ostēdit, q̄ Ligario necesse fuit parere Senatui, eū in Africam leganti, eidem in Africa remanere necesse fuit. Tuberoni verō necesse non fuit parere Senatui. Tū enim paruit Tubero, quū paruit nemo qui noluit. Voluntaria igitur profectio eius in Africam fuit. Quū Senatus cēsuisset) Primū Consules profecturi in provinciam, Legatum sibi eligebant, deinde Consulū alter ad Senatum referebat. Quid sibi ea de re placeret, Senatus cōsultuebat, vt est apud Ciceronē in Oratione p lege Manilia. Eodē aut ore

Legatus: Cōsulis.

F. SYLVIVS IN ORAT. CIC.

Legati

Sortiū in-
uentio.
Numerius
Suffufius,

in Vatiniū testem, Legati ex Senatus autoritate more maiorū legebātur, nec sine Senatusconsulto ante Vatiniū quifq̄ legatus est. Idem Legatos ap-
pellat nuncios pacis ac belli, curatores, interpretes, bellici consilii auctores, muneris prouincialis ministros. Si me consulis, nullo modo Nunq̄ enim censuissē tum Senatuī non esse parendū. Tuberonis fors cōiuncta est) Quoddam genus diuinationis apud veteres fuit per sortes. Sortiū autem inuentio illa fuit, vt est apud Ciceronē libro de Diuinatione secundo, Præ-
neſte honestus vir & nobilis Numerius Suffufius somniis crebris & ad ex-
tremum minacibus iubebatur certo in loco silicem cedere. Id quum ageret perfractō saxo sortes eruperunt, in robore insculptæ præscarū literarū notis. Eodem tempore mel ex olea fluxit. Responderunt Aruspices, summa nobilitate sortes illas futuras. Eorumq̄ iussu ex illa olea arca facta est, vbi sortes cōderentur, quæ hodie, inquit Cicero, fortunæ monitu, pueri manu miscentur atq̄ ducuntur. Manu autem pueri sortes mouebantur, postea ducebantur, quo maior fortunæ locus esset. Sortes ductas vt in rem apte cadant fieri posse diuinitus Q. Cicero credit in libro de Diuinatione primo, Dicta autem quæ malum bonumve portendi significarent, erant illarū sortium scripta. T. Liuius libro vigesimo secundo inter prodigia, quæ pugnā ad Thrasimenum lacum præcessisse enumerat, nuntiatum esse dicit sortes attenuatas sua sponte, vnamq̄ excidisse ita scriptā, Mauors telum suū concutit. Alias sortes additas esse, aut nouas postea factas colligi potest ex Aelio Lāpridio, qui A. Alexandro genero Imperatori Romano, cuius vitæ Heliogabalus insidiabatur, illam sortē in templo Prænestinæ Vestæ dicit obuenuisse, Si qua facta aspera rumpas, Tu Marcellus eris. Quæ verba sunt ex libro Aeneid. vi. Arbitror itaq̄ fuisse morē, vt legati fors ex Senatusconsulto duceretur fortunæ tentandę causa, priusq̄ in prouinciam proficisceretur, quemadmodū auspiciis in prouinciam proficisci Cōsules solebant. Nec obstat q̄ Cicero in secundo de Diuinatione tollat sortes, quum etiam tollat auspicia ceteraq̄ diuinationis genera. Nec sortem pro sortitione hic intelligi putē, quemadmodum Athenis Prætores, thesmothetæ & Imperatores instituto veteri sortito fieri solebāt, vt ait Plutarchus in vita Periclis. Cum L. Tuberone) Is est accusatoris pater. Eum Cicero in oratione pro Cn. Planco necessarium suū appellat, eumq̄ Q. Ciceroni fratri Legatū fuisse dicit. Domi vna eruditri) Authore Quint. lib. j. condiscipulorū amicitiaē vsq̄ ad senectutem firmissime durant, religiosa quadā necessitudine imbutæ. Neq̄ enim est san-
ctius sacris iisdem q̄ studiis initiari. Domi) id est in patria, vel tēpore pacis, ne in priuatis parietibus intelligas. Militiæ contubernales) Ne commisso prælio acies facile turbaretur atq̄ confunderetur, Romanis mos erat vt legionem in cohortes, cohortes in centurias, centurias in cōubernia di- uiderēt. Sunt autem contubernia ex decem militibus sub vno tētorio des-
gentibus. Manipulus autem contubernium vocabatur, ab eo q̄ coniunctis manibus pariter dimicarent. Author est Vegetius in libro de re militari se-
cundo. Hęc cōuberniū societas nō habet vim parū ad vinculum amicitiaē

L. Tubero

Contuber-
nia.
Manipulus

arctius colligandū. Post affines) Principio huius orationis Q. Tuberonē propinquū suū appellauit. Ea propinquitas nata est ex affinitate Ciceronis cum L. Tuberone. Magnū etiam vinculum) apud Ciceronē in libro de amicitia Lelius, Recordatione, inquit, nostræ amicitiae sic fruor, vt beate vixisse videar, quia cum Scipione vixerim, quo cum mihi cōiuncta cura de Rep. & de priuata fuit, quocū domus fuit, & militia cōmunis, & in quo est omnis vis amicitie, voluntatū studiorum sententiarū summa cōsensio. Idem Cicerō in lib. de Officiis. j. Nihil amabilius nec copulatius, q̄ morū similitudo bonorum. In quibus enim eadē studia sunt, eadē volūtates: in his fit, vt æque quisq; altero delectetur ac seipso: efficiturq; id quod Pythagoras vltimum in amicitia putauit, vt vnus fiat ex pluribus. Hæ autē necessitudines sunt communes eorum vtriq; quibus vterq; cum altero æque deuincitur.

Propinquū f
etiā affines.
Vinculum
de amicitia
Vide. G. S. m.

Scio igitur Tuberonem domi manere voluisse: sed ita quidem agebant, ita Reipublicæ sanctissimum nomen opponebant: vt, etiam si aliter sentiret, verborum tamen ipsorū pondus sustinere non posset. cessit auctoritati amplissimi viri, vel potius vna est profectus cum iis, quorum erat vna causa. tardius iter fecit. Itaq; in Africā venit iam occupatam, hinc in Ligarium crimē oritur, vel ira potius, nam si crimen est prohibere illum voluisse, non minus magnum est, vos Africam, omnium prouinciarum arcem, nam tam ad bellum contra hanc urbem gerendum obtinere voluisse, q̄ aliquem se Imperatorem esse maluisse, atq; is tamen aliquis Ligarius non fuit. Varus imperium se habere dicebat, fasces certe habebat. Sed quoquo modo sese illud habet, hæc querela vestra Tubero quid valet? recepti in prouinciam non sumus, quid si essetis? Cæsari ne eam traditurū fuissetis? an contra eum retenturū?

correctio vel potius
mandatio

Apostrophe

Dubitatio

Scio Tuberonem domi manere voluisse) Hoc dicit, vt ostēdat licuisse Tuberoni Senatui nō parere. eumq; nauigaturū nō fuisse nisi ab aliquibus impulsus fuisset. Fuit igitur profectio eius voluntaria. Opponebant ad euincēdum eius animum. Etiam si aliter sentiret) id est quis proficisci nolet. Verborum tamē ipsorum &c.) id est verborū grauitati cederet, & persuaderetur. Amplissimi viri) Cn. Pompeii, cuius partes Senatus sequebatur.

Cn. Pompeii partes
sequebatur Senatus

F. SYLVIVS IN ORAT.CIC.

Cessit vel potius paruit) Correctio est. Tollit enim quod dictum est, id est cessit, & pro eo id quod magis idoneū videtur reponit, id est paruit: vt paulo post, Vide quid licentiæ Cæsar nobis tua liberalitas det, vel potius audaciæ. Vna causa) id est eadem. Jam occupatam) a Varo. Hinc in Ligarium) Ex ar
 & admonet Cicero quæ irarū causa Tuberonis cum Ligario fuerit, vt ostendat Ligarium accusari a Tubero nō causa Cæsaris sed odii. Vos) id est te Tubero & patrem tuum. Apostrophe vtitur sæpius. Natum ad bellum) Propter bella Punica dicit, sed ad conciliandam Cæsaris beneuolentiam videtur intelligere etiam bellum illud quod deinde Pompeio in Africa Cæsar confecit. Ibi enim quum ingentes copiæ coactæ a Varo essent, & Numidarum Rex Iuba opem auxiliumq; ferret, eodem venerunt post cede Pompeii, primū Scipio, deinde Cato cum magnis exercitus Pōpelani reliquiis. Ibi Cæsar eodem die ingenti strage facta trinis castris hostium potitus est, vt est apud Plutarchum in vitis Cæsaris & Catonis. Non minus magnū est) Quum quis quid improbe facere conatus est, id perinde habendum est, atq; si perfecisset. Non enim modo exitus rerum, vt ait Cicero pro Milone, sed hominum consilia legibus vindicantur. Idem pro C. Rabirio, nihil putat interesse inter eum qui hominem occidit, & eum qui cum telo occidendi hominis causa fuit. Est igitur sententia, Vos voluistis obtinere imperium in Africa contra Cæsarem. Varus iam contra eundem occupauerat. crimen vestrum q̄ Vari minus est, se esse maluisse q̄ vos, qui propterea vos prohibuit. Atq; is tamen aliquis) qui Imperatorem se esse maluit. Varus imperium se habere dicebat) id non fuisse imperium significat, nisi illud imperium esse potuit, quod ad priuatum clamore multitudinis imperitæ, nullo publico consilio delatum sit, vt antea dixit. Fasces) id est lictores, quos habebant, qui cum imperio in prouincia erant. Recepti in prouinciam non fumus &c.) Authore Quintiliano libro quinto, artificis est inueneri in actione aduersarii, quæ inter semetipsis pugnent aut pugnare videatur, quæ aliquando ex rebus ipsis manifesta sunt vt in causa Cæliana, Clodia aurum se Cælio commodasse dicit, quod signum magnæ familiaritatis est: venenū sibi paratum, quod summi odii argumentum est. Tubero Ligarium accusat, q̄ is in Africa fuerit: & queritur, q̄ ab eo ipse in Africam nō sit admisus. Hæc ille. Ibi autem pugnantia est. Voluit Tubero ire in Africam contra Cæsarem. Ideo, in Africa contra Cæsarem esse probat. Accusat Ligariū q̄ in Africa contra Cæsarem fuerit. Id igitur improbat.

Quia in unum per alium
 sunt per se in factum
 videtur
 Voluntas
 pro facto.

Vide supra folio 17

Amplius hinc Tuberonis
 fratrum qui Cæsari dicitur
 et liberalibus dicitur ut
 molanum inquit ad non fides
 ab id eius sagittis inquit inquit
 in combu a Cæsare

Vide quid licentiæ Cæsar nobis tua liberalitas det, vel potius audaciæ. si responderit Tubero, Africam, quo Senatus eum forsq; miserat, tibi patrem suum traditurum fuisse: non dubitabo apud ipsum testari id eum facere interfuit, grauissimis verbis eius consilium reprehendere. non enim

si tibi ea res grata fuisset, esset etiam probata: sed iam hoc
 totum omitto, non tam ut ne offendam tuas patientissi-
 mas aures, quam ne Tubero, quod nunquam cogitauit, fa-
 cturus fuisse videatur. Veniebatis igitur in Africam pro-
 uinciam vnam ex omnibus huic victori maxime infestam,
 in qua erat Rex potentissimus, inimicus huic causæ, alie-
 na voluntas, conuentus firmi atq; magni. Quæro quid fa-
 cturi fuissetis? quanquam quid facturi fueritis non dubie-
 tem, cum videam, quid feceritis. prohibiti estis in pro-
 uincia vestra pedem ponere, ut perhibetis, summa cum
 iniuria. quomodo id tulistis? acceptæ iniuriæ querelam
 ad quem detulistis? nempe ad eum, cuius auctoritatem
 secuti in societatem belli veneratis. quod si Cæsaris cau-
 sa in prouinciam veniebatis, ad eum profecto exclusi pro-
 uincia venissetis. Venistis ad Pompeium. quæ est ergo
 apud Cæsarem querela? cum eum accusetis, a quo quera-
 mini vos prohibitos contra Cæsarem bellum gerere? Atq;
 in hoc quidem vel cum mendacio si vultis, gloriari per
 me licet: vos prouinciam fuisse Cæsari tradituros etiam
 si a Varo & quibusdam aliis prohibiti essetis. ego autem
 confitebor esse culpam Ligarii, qui vos tantæ laudis occa-
 sione priuauerit. Sed vide quæso Cæsar constantiam orna-
 tissimi viri L. Tuberonis: quam ego, quis ipse probarem ut
 probo, tamen non commemorarem, nisi a te cognouissem
 in primis eam virtutem solere laudari.

Amplius dicitur

Traditurū melius q̄ redditurū (legatur) Redditur enim quis ei a quo pri-
 us datus fuit: Traditur autē ab eo in cuius potestate est, ei in cuius potestate
 non est. Cuius) Nam Cæsari expeditūisset, si admissus Tubero Africam ei
 tradidisset. Eius consilium reprehendere) q̄ Africam a Senatu acceptā
 Cæsari prodiderit. Patientissimas aures) id est attentissime & patientis-
 sime audientes. Ut Horatius in Epistolis, nemo adeo ferus est, ut non mi-

Patientes
aures.

F. SYLVIVS IN ORAT. CIC.

tescere possit, Si modo culturę patiētem accōmodet aurem. Quod nunq̄ cogitavit) vt Africā tibi traderet. Facturus fuisse videatur, si in eo diutius mea versetur oratio) Hoc autē ideo dicit, vt ostendat Tuberonem in eadē culpa esse, qua Ligarium acculat. Huic victorię) Cęsarıs. Rex potentissimus) Iuba. De quo quū Cęsar triumpharet, eius filius Iuba infans admodū, in triumpho ductus est, seruitutē nactus fortunatam. siquidem ex barbaro ac Numida inter doctissimos scriptores cōnumeratus est, vt ait Plutarchus in vita Cęsarıs. Pedem ponere) Maiorem inuidiam Tubero voluit facere Ligario, q̄ si dixisset, in prouinciā ingredi. Hoc autē verbū, quod inuidiosum voluit videri Tubero, ideo repetit Cicero, vt rem eleuet: alioq̄ verbis extenuādū erat, quod aduersarius amplificauerat. Quod em̄ ab aduersario dictū est, id prius repeti q̄ refutari solet, vt intelligat Iudex qua de re dicamus.

Iuba histo-
ricus.
Seruitus
fortunata.

Nempe ad eum) Probat Tuberonem voluisse obtinere Africā pro Pompeio contra Cęsarem. Ad eum) Pompeiū. Exclusi), nō admissi. Atq̄ in hoc quidem vel cum mendacio) Si vultis, inquit, mentiri, vt dicatis vos tradituros fuisse Africam Cęsari, inuitis Varo & aliis quibuscūq̄, si in eā admissi fuissetis, id concedā vobis: sed tam pertinaciter constantiā vestrā retinetis, vt omnino confiteri nolitis id quod constantię vestrę cōtrarium sit. Constantiam Tuberonū inde probat, q̄ iniuria affecti ab ijs qui pro Pōpeio Africam tenebant, turpiter & cū crudelitate eiectione ad hostē non defecerint: sed ad Pompeiū venerint, cuius animū nihil de tanta iniurię querela commouerunt. Hoc autē dicere se ad Tuberonū gloriā simulat, sed ideo dicit, vt Ligarij q̄ Tuberonū causam ostendat leuiorem, vt pro Ligario Cęsarıs clementiam impetret facilius. Prohibiti essetis tradere.

C. M. M. M.

Quę fuit igitur vnq̄ in vllō homine tanta cōstantiā? cōstantiā dico: nescio an melius patiētiā possem dicere. Quotus enim istud quisq̄ fecisset, vt a q̄bus partibus in dissensionē ciuili non esset receptus, essetq̄ etiam cū crudelitate eiectus, ad eas ipsas rediret? magni cuiusdam animi, atq̄ eius viri est, quę de suscepta causa propositaq̄ sententiā, nulla cōtumelia, nulla vis, nullū periculū posset depellere. Vt enim cętera paria Tuberoni cū Varo fuissent, honos, nobilitas, splendor, ingeniū, quę nequaquā fuerūt: hoc certe precipuū Tuberonis fuit, q̄ iusto cū imperio, ex S. C. in prouinciā suam venerat. hinc prohibitus nō ad Cęsarē, ne iratus: non domum, ne iners: non in aliquā regionem, ne condemnare causam illam, quā secutus esset, videretur in Ma-

cedoniam in Cn. Pōpeiū castra venit, in eam ipsam causam,
 a qua erat reiectus cum iniuria. Quid cū ista res nihil com-
 mouisset eius animū, ad quem veneratis, lāguidiore credo
 studio in causa fuistis; tantummodo in præsidiis eratis: a-
 nimi vero a causa abhorrebant: an, vt fit in ciuilibus bellis
 (nec in vobis magis, q̄ in reliquis) omnes vincēdi studio te-
 nebamur: Pacis equidē semper auctor fui, sed tum sero: erat
 enim amentis cū aciē videres, pacē cogitare. Omnes in quā
 vincere volebamus: tu certe pręcipue, qui in eū locū venis-
 ses, vbi tibi esset pereundū, nisi vicisses. q̄q̄, vt nūc se res ha-
 bet, nō dubito quin hāc salutē anteponas illi victorię. Hęc
 ego nō dixerim Tubero, si aut vos cōstatię vestrę, aut Cęsa-
 rē beneficiū sui pœniteret. Nūc quęro vtrū vestras iniurias,
 an Reip. persequamini: si Reip, quid de vestra in ea causa
 perseuerantia respōdebitis: si vestras, videte ne erretis, qui
 Cęsarē vestris inimicis iratū fore putetis, cū ignouerit suis.

Constantiā dico &c.) Correctio est. Quæ nequaquā fuerunt) paria scilicet.
 his enim Varū Tubero superabat. Hęc res Tuberonis animū pmouere ma-
 gis debebat, vt a Pōpeio deficeret, sed obsistebat cōstatiā. Hoc certe pręcipu-
 um Tuberonis fuit) quod in Varo non erat. Nā imperiū occupauerat. Ne
 iratus) In ista em̄ ira impulsus multi ad hostē deficiūt. Ne iners) id est mili-
 tiam fugitans aut timidus. Eius animū) Pōpeiū. Lāguidiore credo &c.)
 In interrogatione cuius respōdetur contrariū, credo ponitur. Tantūmodo
 in præsidiis) ne in acie pugnaretis. A causa) Scilicet Pōpeiū. Pacis equidē
 semper auctor fui) Maiorē Tuberonis cupiditatē vincēdi, ex se Cicero ostē-
 dit argumēto a minore ad maius. Quū em̄ Cicero pacis auctor semper fu-
 erit, is tamen vincere cupiebat: quāto magis idē cupiebat Tubero, qui tam
 studiose Pōpeiū partes semper adiuuerit: Cicero priuatis cōsiliis diligentem
 operam dedit, partim ad Cęsarē scribēdo, partim Pompeium obsecrādo vt
 vtrūq; pacaret. Sed iritatis vtriusq; animis id frustra tētavit, vt ait Plutar-
 chus in vita Ciceronis. Cicero in libro Epist. f. mil. vii. scribit ad M. Mariū
 se semper authorē pacis fuisse. Idem libro. xvi. ad Tironem scribit, vt venit
 ad urbem, se non destitisse omnia & sentire & dicere, & facere, quæ ad cōcor-
 diam pertinerent. Nam mirus inuaserat furor, non solum improbos, sed
 etiam hos qui boni habebātur. Vbi tibi esset pereundum) quia Pompeiū

Cicero pa-
 cis author.

F. SYLVIVS IN ORATIONE

partes pro viribus adiueras. Ut nunc se res habet) victore Cesare, qui tibi ignouit. Hanc salutem tuam) a Cesare acceptam. Beneficii sui) quod vobis ignouerit. Persequamini in Ligario accusando. De vestra in ea causa perseverantia).i. quod perseveraueritis in causa Pompeii vsq; ad Caesaris victoriam. In quos si Ligarium peccasse contra Rempublicam dicitis, vos quoque peccasse fateamini necesse est. Quum ignouerit suis inimicis) A difficilius argumetur. Difficilius enim irasci est inimicis alienis quam suis, Suis autem ignouit Cesar, alienis itaque eum facere iratum difficillimum est.

Conclusio

Repetitio

Itaque non tibi videor Cesar in causa Ligarii occupatus esse. Num de eius facto dicere: quicquid dixi ad unam summam referri volo, vel humanitatis, vel clementiae, vel misericordiae tuae. Causas Cesar egit multas, & quidem tecum, dum te in foro tenuit ratio honorum tuorum: certe nunquam hoc modo, Ignoscite Iudices, erravit, lapsus est, non putavit: si unquam posthinc ad parentem sic agi solet: ad iudices, Non fecit, non cogitavit, falsi testes, fictum crimen. Dic te Cesar de facto Ligarii iudicem esse: quibus in praesidiis fuerit, quare taceone haec quidem colligo, quae fortasse valerent etiam apud iudicem, Legatus ante bellum profectus, relictus in pace, bello oppressus, in eo non acerbius fuit, tametsi totus esset studio tuus. ad iudicem sic agi solet. Sed ego ad parentem loquor, Erravi, temere feci, poenitet, ad clementiam tuam confugio, delicti veniam peto, ut ignoscas oro. si nemo imprecatur, arroganter peto: si plurimi, tu idem fer opem, qui spe dedisti. An sperandi Ligario causa non sit, cum mihi apud te locus sit etiam pro altero deprecandi: quoniam neque in hac oratione spes est posita causa: nec in eorum studiis, qui a te pro Ligario petunt tui necessarii. Vidi enim, & cognovi quid maxime spectares cum pro alicuius salute multi laborarent: causas apud te rogantium gratiores esse, quam preces: neque spectare quam tuus esset necessarius is, qui te oraret: sed quam illius, pro quo laboraret. Itaque tribuis tu quidem tuis ita multa, ut mihi beatores illi esse videantur interdum, qui tua libe

*bio dicit Ciaso linc...
et longe alia...
apud parentem...
apud iudicem...
falsi testes...
quibus in praesidiis...
ne haec quidem colligo...
Legatus ante bellum...
relictus in pace...
lo oppreſſus, in eo non acerbius fuit...
dicio tuus. ad iudicem sic agi solet. Sed ego ad parentem loquor, Erravi, temere feci, poenitet, ad clementiam tuam confugio, delicti veniam peto, ut ignoscas oro. si nemo imprecatur, arroganter peto: si plurimi, tu idem fer opem, qui spe dedisti. An sperandi Ligario causa non sit, cum mihi apud te locus sit etiam pro altero deprecandi: quoniam neque in hac oratione spes est posita causa: nec in eorum studiis, qui a te pro Ligario petunt tui necessarii. Vidi enim, & cognovi quid maxime spectares cum pro alicuius salute multi laborarent: causas apud te rogantium gratiores esse, quam preces: neque spectare quam tuus esset necessarius is, qui te oraret: sed quam illius, pro quo laboraret. Itaque tribuis tu quidem tuis ita multa, ut mihi beatores illi esse videantur interdum, qui tua libe*

ralitate fruuntur, q̄ tu ipse, qui illis tam multa concedis.

Itaque num tibi videor &c.) Conclusio est per cōmiserationem. Externuat autem Cicero suam in Ligario defendendo diligentiam, vt maiorem Cæsaris faciat clementiam, ad quam tota hæc Ligarii causa refertur. Occupatus esse, i. laborare. Et quidē tecū) C. Cæsar post accusationē Dolabellæ repetitū datū in principibus patronis adnumeratis est. Negat Cicero de Claris oratoribus videre se cui Cæsar debeat cedere, aitq; eū elegantem splendidam magnificam ac generosam rationem dicendi tenere. Author est Suetonius in vita Cæsaris. Apud Ciceronem plura legere licet. Authore Plutarcho Cæsari elegantissima quædā ciuilibus eloquentiæ vis a natura instra fuit, in qua locum secundū sine controuersia consecutus est, priorem minime consecutus. Nam cum rei militaris vrbanoꝝq; magistratuū curam suscepit, tum dicendi rationem omisit. Idem cum Cicerone Apollonizum Molonem Rhodi audiuit, Honorū id est magistratuū. Certe nunq̄ hoc modo, ignoscite &c.) Hoc Ciceronis loco probat Quintilianus libro septimo deprecationem in iudicium non venire, quam habere locum dicit apud populum, apud principem, in Senatu, & vbi cunq; iuris clementia est. Ad iudices sic agi solet scilicet. Ne hæc quidem colligo quæ sequuntur ad Ligarii defensione, si dicas te iudicem esse de facto Ligarii. Hoc totum pertinet ad maiorem clementiæ Cæsaris commendationem, qui Ligarium in patriam restituerit: id non ob vllam facti defensionem, sed ob innatam ei clementiam fecerit. Legatus ante bellum profectus) Simulat nolle se dicere pro Ligarii defensione, quæ tamen dicit. Ad parentem) id est ad te Cæsar patet patriæ. Erraui, temere feci &c. Patronus litigatoris persona sæpe vtitur. Id in mouendis affectibus vim habet multo maiorē, q̄ si de eo loqueretur in persona tertia. Quintilianus libro sexto de his quæ ad rei misericordiam flectāt iudices præcipiēs, His inquit, præcipue locis vtilis sunt prosopopœiæ, id est fictæ alienarum personarum orationes, quales litigatore decet vel patronum. Idem pauio post, Ex personis quoq; trahitur affectus. Non enim audire iudex videtur aliena mala desidentes, sed sensum ac vocē auribus percipere miserorū, quorū etiā mutus aspectus lachrymas mouet. Quantoq; essent miserabiliora, si ea dicerēt ipsi, tanto sunt quadam portione ad afficiēdum potentiora, quum velut ipsorum ore dicuntur &c. Qui spem dedisti: ignoscendo multis. An sperandi Ligario) Argumentum a difficiliore esse Quintilianus libro quinto scribit. Difficilius enim videtur, vt Cicero apud Cæsarem deprecādi locum p̄ altero habeat, q̄ vt ille alter speret. Quæ neq; in hac oratione) Cæsaris ea est in amicos beneuolētia, vt quū quid amici precantur, ab eo pro aliorum salute, non tam spectet qd̄ precetur, q̄ quæ precandī causā fuerit. hoc est, qua deuincti sint necessitudine cū eo cuius causā precet. Hac em̄ ratione beneficiū fore sperat, vt iudiciū habeat & gratius. Quod igit̄ Cicero hac oratione Cæsare deprecetur, vt Ligario ignoscatur, quæ rogandī causā, q̄ quæ preces sint potius Cæsar spectabit. Itaq; spes causæ

Nullo oratore inferior erat & suo antea in some

De beneuolentia Cæsaris in suos amicos

Causas rogantiū apud te) pro aliorū salute. Iustissimū dolorem) & calamitate eius pro quo laborent. Gratū facies) sic dicēdū est, non vt quidam precipiūt gratā re facies, qđ a Latinis dici nō arbitror. Quod solēs) i. rogatiū causas. Sabinos) Ligarium genere Sabinū fuisse significat, qđ de salute eius Sabini vniuersi laborarent. Totūq; agrum Sabinū) id est omnes ex agrō Sabino. Molestiam) Affectus mouet Cicero a Sabinorū molestia & dolore: a T. Broccii eiusq; filii lachrymis & squalore: a fratrum desiderio, qui in exilio cū fratre, q̄ in patria sine fratre malint viuere: ex his quē eum Ligario patiētur fratres nisi restituatur: ex meritis, quē in Cæsare T. Ligarius Quæstor cōtulit. Squalorēq;) Non reus tātū squalidus erat, sed etiam eius necessarii, & qui eius causē fauebāt. pręter patronū. Vt Cicero in Oratio ne post reditum ad Quiritēs dicit, pro se viginti hominū milia cū Senatu vestem mutasse, quū a P. Clodio reus factus est. Fraterne) i. ex officio fratrum, vt fratres facere decet. Fraterne amare pro eo quod est tanq̄ fratrem amare dicit in libro Epistolarū ad Atticū. i. Cura, inquit vt Valeas, & nos ames, & tibi persuadeas te a me fraterne amari. Vt germanissimū pro simillimo idem dicit in libro Academicarū Quæstionū quarto, Antiochus, inqt, qui appellabatur Academicus, erat quidē, si per pauca mutauisset, germanissimus Stoicis. Germanitas) i. fraternitas. Moueat te) Huiusmodi vocū repetitiuā quātā vim asserat orationi, hoc exēplo cognosci potest. Nos oēs aduersarios putare) Qz omnes essent aut pro nobis aut cōtra nos, nullū aut esset tertiu. Hinc L. Martiū, C. Cęsetinū &c.) Hūc locū esse arbitror vbi Cicero L. Cursidiū errore memorię ascripserat, qđ Cursidius Ligariorū petnecessarius fuerit, sed tū mortuus quū Ligarij causa ageret. Cuius rei Cicero a Bruto T. Ligarij verbis admonitus, id nomē ex oibus libris tollēdū postulauit, vt libro ad Atticū. 13. scribit. Adsunt) i. taciti patrocinātur a Ligario, qđ vestē mutauerint. Irascebamur) nos qui Pōpeiū secuti eramus, qđ nobiscū nō essent. Ex his) qui Pōpeiū secuti sunt, quidā nō solū armatis, sed interdū etiā ociosis minabātur. Nec qđ quisq; sensisset, sed vbi fuisset cogitādū esse dicebāt, vt ait Cicero p. M. Marcello. Requirebamus) i. desiderabamus. Hoc verissimū) qđ dixisti te putare tuos esse oēs qui cōtra te non essent. Cuiusmodi Ligarius fuit. Oēs fratres tecum) Credibile facit Cicero Ligariū cōtra Cæsarem nō fuisse. Tres em̄ fratres Ligarij erāt) cōcordissimi. Credēdū nō est Q. Ligariū sequutū Pōpeiū, quū duo Cæsare sequuti fuerit. Si potuisset Romæ esse Ligarius, is in eadē cū fratribus sententia fuisset.

Fraterne

Germanissimus.

secutus erat in se Pompeium

sed p̄sent Ligarij fratres nō videri s̄simi quoniam Cæsare secuti fuerit p̄sentia nō est Ligarij sententia Pōpeiū

Quis est qui horū cōsensum cōspirantē, & pene conflatu, in hac prope æqualitate fraterna nō nouerit? qui hoc non sentiat, quiduis prius futurū fuisse, q̄ vt hi fratres diuersas sentētijs, fortunasq; sequerētur? Volūtate igitur omnes tecū fuerunt, tēpestate abreptus est vnus, qui si cōsilio id

fecisset, esset eorum similis, quos tū tamen saluos esse voluisti. Sed ierit ad bellū, dissenserit non a te solū, verū etiā a fratribus, hi te orant tui. Egdē cū tuis omnibus negociis interesset, memoria teneo qualis tū T. Ligarius Quæstor Urbanus fuerit, erga te, & dignitatē tuā. sed parū est me hoc meminisse: spero etiā te, (qui obliuisci nihil soles, nisi iniurias: quoniā hoc est animi, quoniā etiā ingenii tui) te aliquid de huius Quæstoris officio cogitantē, etiam de aliis quibusdam Quæstoribus reminiscentem recordari. Hic igitur T. Ligarius, qui tū nihil egit aliud, neq; enim hæc diuinabat, nisi vt tu eum studiosum, & bonū virū iudicares: nūc a te supplex fratris salutem petit. quam huius admonitus officio cum vtrisque his dederis, tres fatres optimos & integerrimos, non solum sibi ipsos, ne his tot acta libus viris, neq; nobis necessariis, sed etiā Reipublicæ condonaueris. Fac igitur quod de homine nobilissimo & clarissimo M. Marcello restituto fecisti nuper in curia, nunc idem in foro optimis & huic omni frequentiæ probatissimis fratribus vt concessisti illum Senatui, sic da hunc populo, cuius voluntatem charissimam semper habuisti.

Tempestate abreptus est vnus) Vnde sumpta sit translatio satis patet.

Abreptus) id est vi tempestatis separatus. Virgilius in primo Æneidos, Tres notus abreptas in saxa latentia torquet. Consilio). i. nō necessitate, sed dedita opera. Quos saluos esse voluisti). i. quibus ignouisti. Sed ierit ad bellū) Ignoscendū Ligario dixit, q; studio & voluntate cū fratribus Cæsarem secutus sit. q; si contra Cæsarem & fratres arma cepisset, eū tamen fratrum precibus condonari debere dicit, quantū T. Ligarius Quæstor Urbanus animo tam prompto fuerit erga Cæsarem eiusq; dignitatem. Id artificiosum est, vt quū aliquid refutauimus, id aliquando aduersario condonamus, vt fiat quasi gradus ad proxima, quæ potentiora sunt. Quæstor Urbanus) Quæstorum alij Imperatores ad bellum proficiscentes sequebatur, quos filiorum loco Imperatores habebant, vt est in oratione Ciceronis post reditum in Senat. Horum erat officium, vt rem pecuniariam administrarent, predāq; & manibus in rationem referrent. Alij erant urbani qui ærarium

Romæ curabant, eiusq; acceptas & expensas pecunias in tabulas publicas referebāt. Hi Imperatori ad bellum proficiscenti signa ex ærario promebāt. Plura de Quæstoribus scripsit Budæus in Annotationibus in Pandectas. Qui obliuisci nihil soles nisi iniurias. Urbānitas est honorifica, vt Marſus dicit authore Quintiliano libro. 6. Maxima profecto laus est & clementię & memorię. Q̄ prompta & expedita Cæſaris memoria fuerit apud Plinium est libro ſeptimo. Hoc est animi tui). i. ita vis, vt nihil obliuiscare niſi iniurias. Animus enim est quo volumus. Ingenij tui). i. ingenitę tuę nature.

Spero etiam te, te aliquid de huius) Hic alterū te ſuperuacaneū est. De huius Quæſtoris officio cogitatē) Suadet a gratitudine, q̄ aliquid officij in Cæſarem T. Ligarius aliq; Quæſtores cōtulerint, aut in ærario diripiēdo, q̄ ſe moleſtos Cæſari nō prehuerint: aut certe in re nūmaria. Eius memoriā Cæſari reuocat, quē oblitū non eſſe ſimulat. Qui tum) quum talis fuit in Cæſarem. Neq; enim hæc diuinabat de fratris calamitate, vt hęc repeteret a Cæſare gratiā. Leuius enim habetur beneficiū, quod ſpe accipiendī alterius beneficij collocatur. Studioſum) tui ſcilicet. Huius) T. Ligarij. Officio) beneficij. Virg. in lib. Æneid. 1. Officio nec te certaffe priorē Pœniteat. Cui⁹ volūtate clariffimā ſemper habuiſti) Cæſar enim vere popularis fuit, vt ait Cicero in Inuectiua in Catilinā tertia. Ideoq; chariffimā potiusq̄ clariffimā Habeo charo puto legendū. Vt in Oratione in Senatu habita poſt reditū, Parentes chariſſimos habere debemus, q̄ ab his nobis vita, patrimonij, libertas, ciuitas tradita eſt. In Oratione pro L. Cornelio Balbo, Eos qui principes fuerūt cōſeruandę ſalutis aut dignitatis meę diligitis, & charos habetis.

Et ſi ille dies tibi glorioſiſſimus, populo Romano gratiſſimus fuit, noli obſecro dubitare C. Cæſar ſimilē illi glorie laudem q̄ læpiſſime querere. nihil eſt enim tā populare q̄ bonitas: nulla de virtutibus tuis plurimis, nec gratior nec admirabilior miſericordia eſt. homines em̄ ad deos nulla re propius accedūt, q̄ ſalutem hominibus dando. nihil habet nec fortuna tua maius, q̄ vt poſſis: nec natura tua melius, q̄ vt velis conſeruare q̄ plurimos. Lōgiorem orationē cauſa forſitan poſtulat, tua certe natura breuiorē. Quare cū vtilius eſſe arbitrer te ipſum q̄ me, aut quēq; loqui tecū, finem iam faciā: tātū te ipſum admonebo, ſi illi abſenti ſalutem dederis, præſentibus his omnibus te daturum.

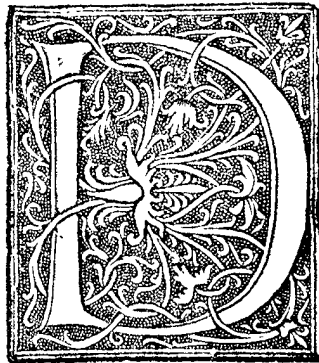
FINIS.

Si ille dies) quo Marcellum restituisti. Noli dubitare) Nam vt in primo de Officiis præcipit Cicero, Bene monent, qui vetant quicq̃ agendum, quod dubites æquum sit an iniquū. Aequitas enim ducet ipsa per se: dubitatio autem significat cogitationē iniurię. Noli igitur dubitare id æquū esse, tibiq̃ maxime gloriosum existimes. Seruio auctore illam Iunonis ad Aeolū orationem enarrantem, Aeole, nanq̃ tibi &c. Rhetoricū est, vt in omni petitione illa obseruetur, vt possit præstari quod petitur, vt sit res iusta, vt habeat modum petitio, vt sequatur remuneratio. Quæ quatuor seruata sunt in ea Virgillii oratione. Hic quoq̃ neglecta non sunt. Potest præstare Cæsar quod petitur, idq̃ iustū est. Is enim Marcellū inimicū si supplicanti Senatui restituit, restituere potest Q. Ligarium eius studiosum deprecātibz fratribz, amicis Cæsariz, & pop. Ro. Modus est, vt patriæ eum restituat. Remuneratio est, gloria maxima, quā sibi hoc nomine Cæsar queret. Tam populare) id est quo tam facile influas in populi animos. Bonitas) id est clementia & misericordia, quę iustitię species sunt. Ex iustitia autem boni viri nominātur, vt ait Cicero in lib. de Officiis. j. Ad deos nulla re propius accedunt) deos hominibus nocere nō putant, vt idem ait lib. ii. Offic. Quin potius plurimū prodesse credit Ethnicorū antiquitas. Inde a iuuādo Iouem appellauit. Fortuna tua) cuius beneficio victor factus es. Natura tua) qui clemēs es & misericors. Tua cetre natura breuiorē) Magna est clemetię Cæsariz amplificatio, quę ita prompta est, vt oratione excitāda non sit. Præsentibus) Amplificatio beneficii, quod si in absentem vnū conferatur, ad præsentem omnes peruenturum sit.

FINIS.

FRANCISCI SYL

VII AMBIANI IN ORATIONEM M. CICERONIS PRO REGE DEIOTARORUM ARGUMENTVM.

Deiotarus vir clarissimus atque optimus quū beneuolētia & fide erga Po. Ro. singulari, tū præstanti magnitudine & animi & cōsiliū, non solū socius Imperatorū Ro. fuit in bellis, sed etiam dux copiarū suarū. Eiq̃ non sine causa Ciceronis, Cætonis, Cæsariz, Pompeii, & Senatus iudicio tributum est plurimū. Is Terrarcha totius Gallogræciæ fuit, Rex Armenia

minoris ab Senatu appellatus est, Gadiloneticę regionis partem Cn. Pōpeius eidē dedit. In ciuili bello Pompeiū, ab eo per legatos euocatus, captato auspicio securus est. Cū eodē in Pharsalia victo fugit e prelio. Ab eo discedēs in Gallogreçciā reuertitur. Iratus Cęsar q̄ sibi Pōpeiū preposuisset, ei Troginorū Tetrarchiā (quę Gallogreçcię pars est: Nā Gallogreçciā in tres partes diuisam fuisse, & singulas partes in quaternas Tetrarchias, Strabo libro, xii, scribit) eripuit: eāq̄ affeclæ suo Pergameno, nescio cui, dedit. Eidē Armeniā detraxit. Eidē semel iterūq̄ grandē pecuniā imperauit, quā vt solueret Deiotarus auctoriari coactus est. Quū Cęsar post bellū Alexandrinū cōtra Pharnacē Mithrydatis filium duceret exercitū, a Deiotaro magnificēssimo hospitio acceptus, copiisq̄ adiutus est. Pharnace deuicto Deiotarus ad Cęsarem Legatos Romā misit. Castor Deiotari ex filia nepos, qui tum Romę erat, Phidippū (quē seruū suū medicū Deiotarus cum Legatis miserat) promissis premiis corrupit impulsitq̄, vt Deiotarū dominū accusaret, quem Cicero hac oratione defendit. Cuius

Argumentum est.

QUum Cęsar, vt Phidippus accusator dixit, in castellū Luceiū venisset, atq̄ Deiotari hospitis domū diuertisset, eū Deiotarus interficere conatus est. Ibi em̄ quidā locus erat, vbi cōposita erāt munera, quę hospiti Cęsari Deiotarus dare cōstituerat. Eo Cęsarē, priusq̄ accūberet, ducere volebat. Ibi em̄ collocati erāt homines armati, qui Cęsarē interficerēt. Sua vero fortuna, vt alias semper, Cęsar seruatus est. Negauit em̄ se velle inspicere. In posterū diem distulit Deiotarus, vt eodē in castello cogitata perficeret. Tū autē, quū post coenā vomere se velle Cęsar dixisset, tū in balneū, vbi collocatę erāt insidię, coeperūt ducere. Sua eadē fortuna seruatus Cęsar in cubiculū se ire malle dixit. Horū omniū se fuisse cōsciū Phidippus, suosq̄ fratres in vincula coniectos propterea q̄ cōscii essent, dixit. Hoc crimen huius causę propriū est. Id autē quo magis credibile Phidippus faciat, Deiotari animū a Cęsare alienū fuisse ostēdere cōtēdit, q̄ cōtra Cęsarē exercitū parauerit: q̄ Cęsarē ad Pharnacis bellū proficiscētē equitatu optimo nō adiuuerit. ex quo equitatu quidā seruus esse iudicatus sit. q̄ ad Cęsari milites cōtra Cęsarē mittere voluerit, eosq̄ in carcerē cōiecerit, q̄ parere noluisissent: q̄ tēpore bellī Africani (quod cum Pōpeii reliquis & Iuba Cęsar gerbat) Niceam Ephe-

F. SYLVIVS IN ORAT. CIC.

sumq; nūcios miserit, qui rumores Africanos exciperēt, & celeriter ad se referrent. Itaq; quū ei nūciatū esset Cn Domitium naufragio perisse, & Cæsarem in castello quodā obsideri, hac lætitia datus vino se obruerit, & in cōuiuio nudus saltauerit. Q; ad eū Blefamius, qui Romæ erat, scripserit Cæsare Tyrannū inuidiose Romæ existimari, animos omnium vehementer offensos, q; statua Cæsari inter Regum statuas posita esset, nec Cæsari solere plaudī. Cn huius causæ defensione Cicero principio se dicit perturbari: primū, q; inauditū sit Regem capitū causam dicere: deinde, q; Regem, qui de populo Romanus optime sit, cōtra crimen atrocissimum defendat: deinde q; accusatorū alter crudelis, alter indignus sit. Castorē em̄ & Phidippū accusatores dicit: tū q; Cæsar in causa propria iudex sit. Postremo q; in domo Cæsaris nō in foro dicat. Accusatores eā spe ad accusandū venisse dicit: q; scirent Cæsarem Deiotaro iratū, quia Pompeiū securus eū sibi in amicitia pretulisset, q; scirent Cæsare in causa propria iudicē esse, ita animū eius sibi facile cōciliari posse. Vt iracundię suspiciōnē Cæsar deponat, Cicero deprecatur: ostēditq; eū nō debere irasci Deiotaro, quia securus Pompeiū sit. Nā Cæsar dixerat, se daturū veniā Deiotaro, si auxilia Pompeio, vel si etiā filiū misisset, ipse autē atatis excusatione vsus, non venisset. Deiotarum itidē Cæsar, quū duceret cōtra Pharnacem exercitū, & hospitē agnouit, & Regē reliquit. Q; Pompeiū securus sit, eū cōmuni errore lapsū esse Cicero dicit. Senatus enim consentiētis authoritate arma sumpta esse audierat, variū rumores etiā falsi ad eū afferebātur, sibi tamen quiescēdū esse arbitrabatur. A Cn. Pompeio ad eum Legatū literaq; venerunt. Ad Pompeiū igitur venit, vel rogatus vt amicus, vel accersitus vt socius, vel euocatus vt qui Senatui parere didicisset. Postremo venit vt ad fugientē, non vt ad insequentē, ad periculi non ad victorię societatem, Pharsalico prelio factō domū se contulit Deiotarus. Cn. Domitii (quem in Asia Legatū Cæsar reliquerat) exercitū suis teatīs copiisq; sustentauit. Imperatā pecuniā soluit. Credendū nō esse Deiotarum vitę Cæsaris insidiatū dicit, nisi Cæsar credat eū esse furiosissimū, q; sit prudētissim⁹. Ideoq; ostēdit Cicero credibilia nō esse quæ de insidiis in castello Luceio factis Phidippus dixit. Negat Deiotarum vnq; habuisse milites, nisi ad tuendū fines suos, & vt Imperatores populi Romani adiuuaret. Ostendit falsum quod accusator dixit de

equitatu non optimo, quo Cæsar adiutus sit, deq; literis Blesamii. Ostendit non esse verisimile, quod de militibus ad Celiū missis, qd q; de Deiotari ebrietate & saltatione obiectū est. Intendit Castori contumeliam, q; ipse inimiciore animo, q̄ Deiotarus in castris Pompeii contra Cæsarem fuerit: q; impie atq; ingrante auum, a quo pater eius illustratus sit, per corruptū seruū accuset. Postq̄ visus est sibi Cicero omnia ab aduersariis dicta refutasse, ideoq; vt iracundiā Cæsar deponeret persuasisse, ostendit (quo facilius Deiotaro Cæsar reconcilietur) non esse metuendum Cæsari vt sibi Deiotarus irascatur, propterea q; ab eo multatus sit: eūq; laudat & ab animi magnitudine, & a gratitudine, vt quod amiserit, oblitus sit: quod sibi relictū sit, meminere. Erectiore animo factum esse Deiotarum dicit literis a Cæsare ad se missis, quibus eū bene sperare, & bono esse animo iubebat. De causa Deiotari Cicero laborat, partim quia hospes, familiaris, necessarius ei⁹ est: præcipue autē, quia si damnaretur Deiotarus, multi quibus Cæsar ignouit, solliciti essent metuentes ne accusarentur. Commouet Cæsaris misericordiam in duos Deiotaros patrem & filium. Hanc causam tam bonam esse dicit, vt Legati Deiotari patris sua corpora Cæsari tradant, vt Hieras (qui ex Legatis est) omnem causam suscipiat, seq; criminibus illis reū pro Rege supponat. Oratio iudicialis est, Status causæ coniecturalis.

Quid hac oratione consecutus Cicero sit, nec vnq̄ Deiotarū Cæsari fuisse recōciliatū, ex secūda Ciceronis Philippica possis cognoscere. Negat enim Cicero cuiq̄ Cæsarem q̄ Deiotaro fuisse inimiciore, a quo viuo nec presens nec absens Deiotarus quicq̄ æqui bonive vnq̄ impetrauit: cui absentī Cicero semper adfuit, nihil tamen vnq̄ equū sibi videri Cæsar dixit, quod pro illo Cicero postularet. Is simul atq; Cæsaris interitū audiuit, suas suo Marte res recuperauit. Ea fortasse causa est, cur Cicero libro Epistolarū familiarium, ix, ad Dolabellam scribat, Hęc Deiotari causam tenuem ac inopem esse, nec scriptione magnopere dignam q; scilicet Cicero non obtinuerit.

Deiotari causam a M. Bruto copiosissime atq; ornatissime fuisse defensam Cicero scribit in libr. de Claris Oratoribus, Vtrū fuerit hęc insidiarū causa, an q; Pompeiū secutus sit, quo nomine multatus est, ignoro. Sed M. hunc Brutum Cæsari fuisse charissimum constat, quē filium quoq; tum appellauerit, quum ab eo necaretur,

Deiotaro
an Cæsar r e
cōciliatus.
Cæsaris in
Deiotarū
animus.

Deiotari
causam
Brutus de
fendit.

PRO REGE DE IOTARO ORATIO.

VM in omnibus causis grauiori-
 bus C. Cæsar in initio dicēdi cōmoue-
 ri soleā vehementius, q̄ videtur vel
 vsus, vel ætas mea postulare: tū in
 hac causa ita me multa perturbāt:
 vt quantū mea fides studiū mihi af-
 ferat ad salutē Regis Deiotari de-
 fendēdā, tantū facultatis timor de-
 trahat. Primū dico pro capite fortu-
 nisq; Regis. Quod ipsum & si non iniquū est, in tuo dūta-
 xat periculo: tamen est ita inusitatū, Regem capitis reum
 esse, vt ante hoc tempus non sit auditum: deinde eum Re-
 gem, quem ornare antea cuncto cum Senatu solebamus,
 pro perpetuis eius in nostram Rempub. meritis: nunc con-
 tra atrocissimum crīmen cogor defendere. Accedit vt ac-
 cusatorum alterius crudelitate, alterius indignitate pertur-
 ber. Crudelis Castor, ne dicam sceleratū & impiū, qui ne-
 pos auum in discrimē capitis adduxerit: adolescentięq; suę
 terrorem intulerit ei, cuius senectutē tueri & tegere debe-
 bat: cōmendationemq; ineuntis ætatis ab impietate & sce-
 lere duxerit: aui seruum corruptū premiis ad accusandum
 dominū impulerit, a Legatorū pedibus abduxerit. Fugiti-
 uū autem dominū accusantis, & dominū absentem, & do-
 minum amicissimum nostræ Reip. cum os videbam, cum
 verba audiebam, non tam afflictam regiam conditionem
 dolebam, q̄ de fortunis communibus extimescebam.

QUum in omnibus causis grauioribus) Natura sibi timorem quendam pudoremq; attributum Cicero scribit in oratione pro Sex. Roscio, Qui in oratione pro A. Cluentio, Semper, inquit, magno cum metu incipio dicere: quotiescunq; dico, toties mihi videor in iudicium venire, non ingenii solū, sed etiam virtutis atq; officii, ne aut id profiteri videar quod non possum implere, quod est impudentiæ: aut id non efficere quod possim, quod est aut perfidiæ aut negligentiæ. Usus). i. cōsuetudo, & exercitatio. Qui enim sapius dicūt, si minus perturbari debēt. Aetas mea). i. senectus. Nā minor senum verecūdia est, ideoq; dicēdo minus timēt. Quantū studii). i. animi & volūtatis. Mea fides, quam cliēti patronus prestare debet integrā. Tātum facultatis timor detrahat. Metus animū perturbat) Animi autē perturbatio tātū de dicēdi facultate detrahit, vt Theophrastus omnium ætatis s. q. philosophorū doctissim⁹ verba pauca ad populū Atheniēsū factur⁹, deturbat⁹ verecūdia obtinuerit. Idē Demostheni ad Regē Philipū verba faciēti euenisse A. Gellius scribit. Pro capite). i. pro salute & incolumitate. s. ne dānatus regno reliquisq; bonis externis eiiciatur. Quod ipsū) De capite fortunisque Deiotarū vocari in iudiciū. Cuncto cū Senatu) Deiotarū populo Ro. amicissimū atq; fidelissimū Senatus quantū vllum Regē aliū ornauit, eiq; Armeniā dedit, vt ait Cicero in Philippica secūda, & in lib. de Diuinatione. ii.

Ciceronis
metus in
principio.

Metus ora-
tori nocet.

Perpetuis meritis). i. cōtinuis beneficiis. Nam a pueritia amicitia cum Pompeium secutus est. M. enim Crassus paulo ante bellū ciuile apud Parthos cesus est: Crasso autē in Parthica expeditionē proficiscente Deiotarū extrema senectute confectus erat, vt ait Plutarchus in vita Crassi. Contra atrocissimū crimē) q. Cæsaris vitę infidiatus sit. Ne dicā sceleratū &c.) De hoc dicēdi genere apud Vallā est lib. iii. Adolescentiæ terrorē ideo appellat, q. a dolescentes Romę magnā sibi cōmendationē vitę parabāt ex accusatione clari alicuius viri, vt est in libro de Officiis secūdo. Fugitiui) Alterius accusatoris indignitatem ostendit. Et dominū) Hęc repetitio accusationis indignitatem amplificat. Q. de fortunis) Illud Ciceroni familiare est, vt causarum quas agit futurum iudicium ad Remp. pertinere ostendat: si hoc, vel illo modo iudicetur, illud damni vel emolumentū eueniat ciuitati.

Deiotarū
ætas.

Nam cum more maiorum de seruo in dominū, ne tormentis quidem quæri liceat (in qua quæstione dolor veram vocem elicere possit, etiam ab inuito) exortus est seruus, qui quem in eculo appellare non posset, eum accuset solutus. Perturbat me C. Cæsar etiam illud interdum: quod tamen, cum te penitus recognoui, timere desino. re enim iniquum est, sed tua sapientia sit æquissimum. nam dicere apud eum

† si per se
ipsum.

de facinore, cōtra cuius vitam cōsilium facinoris inisse ar-
guare, si per te ipsum consideres, graue est. nemo enim fere
est, qui sui periculi iudex, non sibi se æquiores q̄ reo præ-
beat. sed tua Cæsar præstans singularisq; natura hunc mi-
hi metū minuit: non enim tam timeo quid tu de Rege De-
iōtaro, q̄ intelligo quid de te cæteros velis iudicare. Mo-
ueor etiā loci ipsius insolentia, q; tantam causam, quan-
ta nulla vnq̄ in disceptatione versata est, dico intra dome-
sticos parietes, dico extra conuentum, & eam frequentiam,
in qua oratorum studia niti solēt: in oculis tuis, in tuo ore,
vultuq; acquiesco: te vnum intueor, ad te vnū omnis mea
spectat oratio: quæ mihi ad spem obtinendæ veritatis gra-
uissima sunt, ad motum animi & ad omnem impetū dicē-
di contentionemq; leuiora. Hanc enim C. Cæsar causam si
in foro dicerē eodem audiente, & disceptante te, quantam
mihi alacritatem populū Ro. concursus afferreret: quis enim
ciuis ei Regi non faueret, cuius omnem ætatem in populū
Ro. bellis cōsumptam esse meminisset? spectarem curiam,
intuerer forum, cælum deniq; testarer ipsum.

Quæri non
licet de ser-
uis in domi-
num.
Equuleus.

More maiorū) Idem pro Milone, Maiores nostri in dominū de seruo quæ-
ri noluerunt, non quia nō posset verū inueniri, sed quia videbatur indignū
esse, & domini morte ipsa tristius. Equuleus dicitur machina ea qua torquē-
tur ii de quibus quæstio habetur. Vt etiā pro Milone, Facti em̄ in equuleo
quæstio est, iuris in iudicio. Quē in equuleo appellare nō posset) Indignū
tatē accusationis probat argumēto a minore ad maius. Si non licet de seruo
quæri in dominū, multo minus licet a seruo dominū accusari. Si haberetur
quæstio, extorqueret in dominū cōfessio, in accusatione affertur lædēdi volū-
tas. Indignior igit̄ est qui dñm volēs, q̄ qui inuitus lædit. Sed ne inuito quidē
lædere licet. Quis te penitus recognoui). i. quā animi tui lenitatē māfuetu-
dinē atq; clemētiā valde cognoui. Re iniquū est) vt apud te defendā eum
qui vitę tuę insidiatus accusetur. Quid de te cæteros velis iudicare) Nā de
sua clemētia cæteros vult iudicare. Cui nullus tū locus esset. si a Desiōtaro alie-
nū animū haberet, eūq; dānaret, cuius in causa est pars aduersa & iudex. Mo-
ueor etiā loci, ipsius insolētia) Quintilianus in lib. iiii. præcipiēs auditorum

benevolentiam captari aliquando ab adiunctis causis, ut a loco, hunc Ciceronis locum citat. Loci insolentia quantam vim perturbandi habeat, Porcius Latro, qui primus clari nominis professor fuit, declarauit. ei enim summam in scholis opinionem obtinenti quum causa in foro esset oranda, impense petiuit, uti subsellia in basilicam transferrentur, ut scribit Quintilianus lib. x. Extra conuentum) In causis publicis quæ in foro agantur, conuenire solent, primum multi iudices, deinde magna populi multitudo. Multos autem quum vnum moueri facilius est, quod alius alio afficiatur. Affecti autem iudices multitudinis quoque animos in ferendis sententiis spectare solent. in hac igitur iudicum & multitudinis frequentia oratorum studia nitentur. Eorum enim studium præcipuum est, ut auditores afficiant. Acquiesco) .i. valde quiesco, oblector, & ut vulgo loquuntur, fruitionem capio, in qua re non semel a Cicerone dicitur. In libro de Finibus bonorum & malorum tertio, Facillime in nomine tuo acquiesco. Libro Epistolarum ad Atticum nono, Quum me ægritudo non solum somno priuaret, verum ne vigilare quidem sine summo dolore pateretur, tecum ut quasi loquerer, in quo vno acquiesco hoc nescio quid nullo argumento proposito scribere institui. Non dissimile illud est in oratione pro Milone, Qui maxime P. Clodii morte acquiescunt. Grauissima sunt) Iudicibus quum mouentur affectus, tum eorum animi vel ira vel misericordia perturbantur. Hac autem ratione a veritate depelluntur, ut est apud Quintilianum in proœmio libri quinti. Ideoque Athenis affectus moueri non licebat, ut in Rhetoricis scribit Aristoteles. Cæsari soli moueri affectus difficillimum est, ideo facile obtinebitur veritas oratione ea quæ ad Cæsarem solum pertinet. Alacritatem) .i. viuendi spem & ingenii vigorem. Spectarem curiam) quæ foro proxima est. Intuerer forum) in quo hæc causa ageretur. Cælum denique testarer) Forum iudiciale sub dio fuisse, aut certe ex eo cælum facile perspicipi posse significat, ut pro M. Cælio, Alia fori vis est, alia triclinii, alio subselliorum ratio, alia lectorum. Non idem iudicum, comestatorumque conspectus. Lux denique longe alia est solis & lychnorum.

Acquiescere.

Forum iudiciale.

Sic cum & deorum immortalium & populi Ro. & Senatus beneficia in Regem Deiotarum recordarer, nullo modo mihi deesse posset oratio, quæ quoniam angustiora parietes faciunt, actioque causæ maxime debilitatur loco, tuum est Cæsar, qui pro multis sæpe dixisti, quid nunc mihi animi sit, ad te ipsum referre, quo facilius tum æquitas tua, tum audiendi diligentia minuatur hanc perturbationem meam. Sed antequam de accusatione ipsa dico, de accusatorum spe pauca dicam, qui cum videantur neque ingenio, neque usu atque exercitatione

F. SYLVIVS IN ORAT.CIC.

rerum valere: tamen ad hanc causam nō sine aliqua spe & cogitatione venerūt. Iratū te Regi Deiotaro fuisse nō erāt nesciū: affectū illum quibusdā incōmodis & detrimētis propter offensionē animi tui meminerant: teq; tum huic iratū, tum sibi amicū cognouerāt: cūq; apud ipsū te, de tuo periculo dicerent, fore putabant, vt in exulcerato animo facile fictum crimen insideret. Quamobrē hoc nos primū metu Cēsar per fidē, & constantiā & clementiā tuam libera, ne residere in te vllam partē iracūdiæ suspicemur, per dexterā te istam oro, quā Regi Deiotaro hospes hospiti porrexisti: istam inquā dexterā, non tā in bellis, & in præliis, q̄ in promissis & fide firmiorē, tu illius domus inire, tu vetus hospitium renouare voluisti: te eius dii penates acceperūt, te amicū & placatū Deiotari Regis arę fociq; viderūt. Cū facile exorari Cēsar, tū semel exorari soles. Nemo vnq; te placuit inimicus, qui vllas resedisse in te simultatis reliquias senserit. q̄q; cui sunt inaudite cum Deiotaro querelæ tuæ:

Deorum immortalium) testando cælum. Po. Ro.) intuendo forum. Et Senatus) spectando curiam. Qui pro multis sæpe dixisti) Idem etiā dicit Cicero in oratione pro Q. Ligario. Causas Cēsar, inquit, regi multas, & quidem tecum, dum te in foro tenuit ratio honorum tuorum. Ad te ipsum referre) Ad flectendum, nobisq; conciliandum iudicis animum illud valet plurimum, vt animi nostri affectionem ipse suscipiat. Anteq; de accusatio ne ipsa) Admonendo qua de re dicturus sit auditorem facit docilem & attentum. Id autem tum faciendum est, quum ad aliam rem transimus, quā attente audiri nostra interest. Neq; ingenia &c.) Omnem quum aliarum rerum, tum maxime ingenii & eloquentiæ iactationē oratori fugiendā esse Quintilianus lib. xi. præcipit. Eam ob causam ingenium suū & eloquentiam Cicero submittit extenuatq; aduersarii autē amplificat. Nam quum omnis arrogātia odiosa est, tum illa ingenij atq; eloquentiæ multo molestissima est, vt ait Cicero in Diuinatione. Hic vero contra Cicero aduersariorum eloquentiam & exercitationē dicendi ingeniumq; maxime extenuat, vt eorum confidentiā maiore ostendat, qui solo Cēsaris in Deiotarū odio subnixi, Regis ipsius innocentiam in periculum capit is adducere nihil veriti sunt. Vt pro Sex. Roscio C. Erutiū in accusando Roscio dicit fuisse negligentē, q̄ contra

Iactatio fugienda oratori.

Securitas aduersarii.

Chryfogoní potentiam neminem fore putauerit, qui Roscium defendere auderet. Idem in Diuinatione Q. Cæciliū petentem Verris accusationem ad accusandum ineptum esse ostendit, quem constitui accusatorē Verres volebat, vt facilius Q. Hortensii defendentis ingenio succumberet. Idem pro A. Cluentio Cepasii C. Fabritium defēctis actionem facit ridiculam, vt ostendat malæ causæ bonum patronū inueniri non potuisse. Iratum te Regi) q̄ Pompeiū in bello ciuili secutus esset. Negat Cicero in secunda Philippica Cæsarem cuiq̄ fuisse inimiciorem q̄ Deiotaro, cui pecuniam imperarat, Mediæ Tetrarchiam vni ex Græcis comitibus suis collocarat, Armeniā à Senatu datam abstulerat. Ideo affectum illum quibusdam incommodis dicit. Propter offensionem animi sui) id est propter iram, quæ a Stoicis definitur apud Ciceronem libro Tusculanarum quæstionum quarto, vt sit libi do puniendi eius, qui videatur lesisse iniuria. Exulcerato). i. ira graui periculo. Insideret) id est infixum esset & inhæreret. Vt pro Milone, Si tibi ita Insidere: penitus insedisset ista suspitio, nullo vt euelli modo posset. Ne residere in te vllam partem) Illud ex arte est, vt si quam opinionem contra nos Iudex domo attulerit, vel aduersarii nostri actione persuasus cõceperit, vt eam tolamus. Porrexisti) quum post bellum Alexandrinum ad bellum Ponticū proficerebare. Firmiorem) id est multum firmam. Vel vt ait Priscianus, libro tertio firmiorem bis intelligitur. Tam, inquit, & quam aduerbia tum cõparatiuo vel superlatiuo adiciuntur, quum duo vel plures comparatiui vel superlatiui diuersæ significationis positi inter se æquatur, vel iidem geminantur, vt tam iustior q̄ felicior Aeneas Hectore. Cicero pro Deiotaro, Istā inquam dexteram non tam in bellis & in præliis q̄ in promissis & fide firmiorem. bis enim firmiorem intelligendum est. Renouare) Post Pompeium victū, quæ secutus Deiotarus hospitium vetus violare visus est. Semel exorari soles). i. quū semel placat⁹ es, nihil simultatis in te residet. Semel). i. folide integre. Inaudite). i. nō audite. Querele tuæ). i. tuæ expostulationes.

Nunq̄ tu illum accusauisti vt hostē, sed vt amicū, officio parum functū, q̄ propērior in Cn. Pōpeii amicitia fuisset, q̄ in tuā. cui tamē ipsi regi veniā te daturū fuisse dicebas, si tum auxilia Pōpeio, vel si etiā filiū misisset, ipse tamē excusatione etatis vsus esset. Itaq̄ cū maximis eum rebus liberares, per paruā amicitiaē culpā relinquebas. Itaq̄ nō solum in eū nō animaduertisti, sed omni metu liberauisti, hospitē agnouisti, regē reliquisti: neq̄ enim ille odio tui progressus, sed errore cōmuni lapsus est. Is rex, quæ Senatus hoc nomine sæpe honorificentissimis decretis appellauisset, quiq̄ eum

illum ordinē ab adolescētia grauissimū sanctissimūq; dur-
 xisset, iisdē rebus est perturbatus, homo lōginquus & alie-
 nigena, quibus nos in mediā Rep. nati, semperq; versati. Cū
 audisset Senatus cōsentiētis auctoritate arma sumpta Cō-
 sulibus, Prætoribus, Tribunis plebis, nouis Imperatoribus
 Rempub. deferendā datam, mouebatur animo: & vir huic
 imperio amicissimus de salute populi R. o. extimescebat, in
 qua etiam suam inclusam esse videbat: in summo tamen ti-
 more quiescendū sibi esse arbitrabatur, maxime vero per-
 turbatus est, vt audiuit Consules ex Italia profugisse, oēsq;
 Consulares (sic enim nūciabatur) cunctū Senatū, totā Ita-
 liam esse effusam, talibus enim nunciis & rumoribus pate-
 bat ad oriētē viā, nec vlli verī subsequebantur. nihil ille
 de conditionibus tuis, nihil de studio concordiæ & pacis,
 nihil de conspiratione audiebat certorum hominū contra
 dignitatem tuam: quæ cum ita essent, tamen vsq; eo se te-
 nuūt, quoad a Cn. Pōpeio ad eum Legati literēq; venerūt.

Etiam filium misisset) Deiotaro filius fuit in quo summa spes, summa in-
 doles, summa virtus fuit, vt ait Cicero in Philippica. xi. Excusatione æta-
 tis) q; sexagenarius esset. Sexagenarios autē leges ocio reddunt, vt ampli-
 us scribimus in commentariis in Ciceronem de Senectute. Maior Deiotar-
 ri in Cæsare odii significatio fuit, q; ætatis excusatione vti noluerit. (Re-
 gem reliquisti) Regnum enim autum ei Cæsar reliquit. Progressus) Ad
 bellum secutus Pompeium. Errore communi lapsus est) Venia dignum
 ostendit Deiotarum, aut certe eius culpam habendā leuiorem, q; cum mul-
 tis errauerit. Hanc autem culpam alii errorem vocāt, alii timorem, alii spē,
 cupiditatem, odium, pertinaciam, alii temeritatem, vt ait Cicero pro Q. Li-
 gario. Eum illum ordinem) senatorium. Homo longinquus) Argumē-
 tum a faciliori. Si his rebus perturbati sunt, qui in mediā Republica nati
 sunt, in eaq; versati, facilius multo perturbari potuit alienigena & longin-
 quus. Nati sunt) refertur ad id alienigena. Versati) ad id longinquus.
 Propinquus. Hic autem longinquus dicitur is qui longinqua regione habitat, siue inde
 oriundus sit, siue aliunde. Vt pro Milone contra dixit propinquos qui propē-
 habitant, quis sepius propinquos dicat cōsanguineos. Hæc, inquit, iam to-
 lerabilia videantur, & si equaliter in Rempub. in priuatos, in longinquos, in

Lōginquus
 & lōginqui-
 tas.
 Propinquus.

propinquos, in alienos, in suos irruerat. Inde longinquitas pro locorum distantia. Idem in oratione pro lege Manilia, Noster autem exercitus & si urbem ex Tigranis regno ceperat, & praeliis usus erat secundis, tamē nimia longinquitate locorum ac desiderio suorum commouebatur. Idem longinquitatem dicit pro diuturnitate in libro Tusculanarum questionū tertio, Est, inquit, tarda illa quidem medicina, sed tamen magna, quam affert longinquitas & dies. & Ser. Sulpitius in epistola ad Ciceronem, Nullus dolor est, quem non longinquitas temporis minuat atq; molliat. Senatus consentientis) Deiotari leuior culpa est, q̄ consensu cuncti Senatus arma sumpta sint cōtra Cēfarem. Hic autem Cicero non dicit cōtra Cēsarē sumpta arma, ne eius rei asperitate animū Cēsarē cōmoueret, quem placare studet. Oratoris est enim non solū quæ causę profint dicere, sed etiam quę obsint tacere. Nouis Imperatoribus) Maxime autē Pompeio, cui Arimino a Cēsarē occupato in Senatu Cato censuit mandandū, vt videret ne quid Respub. detrimenti caperet, vt in vita Catonis Plutarchus scribit: nisi nouos Imperatores intelligi mauis eos qui imperium antea nunq̄ gesserunt. Quiescēdum) ab armis.

Ad oriētem). i. ad Asiam vbi Deiotari regnū erat. Nec vlli veri) rumores. s. De cōditionibus tuis) M. Cēlius ad Ciceronē lib. Epist. familiarium Cl. ceronis. viii. de Cēsarē conditione oblata Pompeio, Cn. inquit, Pompeius, constituit non pati C. Cēsarē Consulē aliter fieri, nisi exercitū & prouincias tradiderit: Cēsarē autē persuasum est, se saluum esse nō posse, si ab exercitu recesserit. Fert illam tamē conditionem, vt ambo exercitus tradant. Quantum studiosus pacis fuerit Cēsar, Cicero dicit pro Marcello. Id si nouisset Deiotarus, Cēsarē offendisset grauius, q̄ Pompeiū secutus sit. Conspirationem hic in malam rem dicit. Certorum hominum) Marcellū & Lentulum significare videtur, qui Cēsarē dignitatē aduersari sunt maxime.

Cēsarē & Pompei causā belli ciuili.

Cōspiratio.

Ignosce, ignosce Cēsar, si eius viri authoritatē Rex Deiotarus cessit, quem nos omnes secuti sumus: in quem, cum diū atq; homines omnia ornamenta congestissent, tum tu ipse plurima, & maxima. Neq; enim si tuæ res gestæ cæterorū laudibus obscuritatem attulererunt, iccirco Cn. Pompeiū memoriā amissimus. Quantū nomē eius fuerit, quātę opes, quāta in omni genere bellorū gloria, quāti honores populi Ro. quanti Senatus, quanti tui, quis ignorat: tāto ille superiores vicerat gloria, quanto tu omnibus prestitisti. Itaq; Cn. pompeii bella, victorias, triumphos, Consultatus admirantes numerabamus: tuos enumerare non possumus.

Ad eū igitur rex Deiotarus venit hoc misero fataliq; bello, quem ante iustis hostilibusq; bellis adiuuerat: quo cum erat non hospitio solum, verū etiā familiaritate coniunctus. & venit, vel rogatus, vt amicus: vel accersitus, vt socius: vel euocatus, vt is qui Senatū parere didicisset. Postremo venit vt ad fugientem, non vt ad insequētem: id est ad periculi, non ad victoriæ societatem. Itaque Pharsalico prælio facto, a Pompeio discessit: spem infinitam persequi noluit. vel officio, si quid debuerat: vel errori, si quid nescierat, satis factū esse duxit: domū se cōtulit, teq; Alexandrinū bellū gerentem, vtilitatibus tuis paruit. Ille exercitum Cn. Domitiū amplissimi viri, suis tectis & copiis sustentauit: illi Ephesum ad eum, quem tu ex tuis fidelissimum, & probatissimum omnibus delegisti, pecuniam misit: ille iterū, ille tertio auctionibus factis pecuniam dedit, qua ad bellum vtereris: ille corpus suum periculo obiecit, tecumq; in acie contra Pharnacem fuit: tuumq; hostem, esse duxit suum.

Ignosce) Iracundiam Cæsaris Deiotari causæ maxime aduersam Cicero existimat, quā scit inde natam, q; in bello ciuili in Pompeium q̄ in Cæsare Deiotarus propensior fuerit. Postq̄ purgauit aut certe excusauit Deiotarum Cicero, orat Cæsarem, vt Deiotaro ignoscat, ne illa iracundia in eius animo resideat: ostenditq; in autoritate Pompeii aliquam dignitatis speciem nō contemnendam fuisse. Cessit autoritati) id est locum dedit, id est obtemperauit. Quem nos omnes secuti sumus) Errorem Deiotari facit leuiorē, q; Pompeium omnes quoq; Senatores secuti itidem errauerint. Quantę opes) id est quanta potentia. In omni genere bellorum) & terrestrium & maritimarum. Fatali) Cicero pro Q. Ligario appellat hoc bellum ciuile fatalem calamitatem, quę improvidas hominū mētes occupauerit. Iustis hostilibusq;) Remouet suspicionem, ne Deiotari animus a Cæsare in bello ciuili alienatus fuisse videatur. Nam si ante in iustis bellis & hostilibus Pompeium Deiotarus adiuuit, vt in bello Mithridatico, credibile est officij causa, non Cæsaris odio eum in hoc misero & fatali bello Pompeium adiuuisse.

Vt ad fugientem) Amore Pompeij, nō odio Cæsaris venisse probat. Venit enim vt fugiētem amicum in periculo adiuuaret. Iam enim Pompeius ex Italia fugerat, quū ad eum venit Deiotarus. Insequētem hostem) victum

persequenem. A Pompeio discessit) Deiotarus fugit & praelio cum Pōpeio ab eoq; postea discessit, vt ait Cicero libr. de Diuinatione secūdo. Infinitā id est incertam. Qui victi fuerunt, instaurato praelio victoriam sperabant. Vt Scipio, Cato, aliiq; qui post pugnam Pharfalicam non quieuerunt. Vt litatibus tuis paruit) id est qđ e re tua esse videbatur fecit. Exercitum Cn. Domitii) Cæsare bellum Alexandrinū in Ægypto gerēte, Rex Deiotarus ad Domitium Caluinū, cui Cæsar Asiam finitimascq; prouincias administrandas tradiderat, venit oratum, ne Armeniam minorem regnū suum, neve Cappadociā regnū Ariobarzanis occupari vastariq; pateretur a Pharnace. Quo malo nisi liberaretur, imperata se facere, pecuniamq; promissam Cæsari non posse persoluere. Domitius sibi gloriæ ducens dignitatem pop. Ro. defendere, & sociorū regna recuperare aduersus Pharnacem in Armeniam agmen ducit: Cui duas legiones Deiotarus adiungit, quas disciplina atq; armatura Romana complureis annos constitutas habebat, & equites centum. Ad Nicopolim pugnatum est. Domitius multis ex suis amissis, & magna parte militū Deiotari interfecta, reliquias dissipati exercitus collegit, itineribusq; tutis per Cappadociam in Asiam se recepit. Author est A. Hircius in libro de bello Alexandrino. Et copiis) id est diuitiis, vel duabus legionibus & centum equitibus. Auctionibus factis) Auctionatus Deiotarus Cæsari ad bellum Africanum pecuniam subministravit, vt infra ait Cicero. Est autem ab augendo auctio publica rei venditio, quæ addicitur ei, qui postremus augeat precium. Inde auctionari verbum factum est. Deiotarus igitur honorum suorum auctionem fecit, vt pecuniam cōficeret, quā Cæsari subministraret. In acie contra Pharnacem fuit. De bello Cæsaris cū Pharnace, A. Hircius is qui adiecit libros ad Cæsaris Cōmentarios, de ciuili bello scripsit fusius. Cæsari contra Pharnacem proficiscenti Deiotarus tradidit vnam legionem & electum quem habebat equitatum

Cn. Domi-
tius Calui-
nus.

Quæ quidem a te in eam partem accepta sunt Cæsar, vt eū amplissimo Regis honore & nomine affeceris. Is igitur nō modo a te periculo liberatus, sed etiam honore amplissimo ornatus, arguitur domi te suæ interficere voluisse: quod tu nisi eū furiosissimū iudicas, suspicari profecto nō potes. vt enim omittam, cuius tanti sceleris fuerit in conspectu deorū penatium necare hospitem: cuius tantę importunitatis, omnium gentium, atq; omnis memoriæ clarissimū lumē extinguere: cuius tantę ferocitatis, victorē orbis terrarum non extimescere: cuius tam inhumani & ingrati animi, a quo Rex appellatus esset, in eum Tyrannū inue-

niri, vr hæc omittam, cuius tãti furoris fuit, omnes reges, quorũ multi erant finitimi, omnes liberos populos, omnes socios, omnes prouincias, omnia deniq; omniũ arma cõrra se vnũ excitare. quonam ille modo cum regno, cũ domo, clarissimo cum coniuge, cum †charissimo filio distractus esset, tanto scelere nõ modo perfecto, sed etiã cogitato? At credo hæc homo inconsultus & temerarius non videbat. Quis consideratior illo? quis rector? quis prudentior? q̄q̄ hoc loco Deiotarum non tã ingenio & prudẽtia, q̄ fide & religione vitæ defendendũ puto. Nota tibi est hominis probitas C. Cæsar, noti mores, nota constãtia. Cui porro, qui modo po, Ro. nomen audiuit, Deiotari integritas, grauitas, virtus; fides nõ sit audita? Quod igitur facinus, nec in hominẽ im prudentẽ cadere posset, propter metũ presentis exitiũ: nec in facinorosum, nisi esset idẽ amẽtissimus: id vos & a viro optimo, & ab homine minime stulto, cogitatũ esse cõfingitis. At q̄ nõ modo nõ credibiliter, sed ne suspitiose quidẽ. Cum, inquit, in castellum Luceium venisses, & domũ regis hospitis tui diuertisses, locus erat quidam, in quo erant ea cõposita, quibus te rex munerare cõstituerat. huc te e balneo prius q̄ accumberes, ducere volebat. ibi enim erant armati qui te interficerent, in eo ipso loco collocati. En crimen, en causa, cur regẽ fugitiuus, dominũ seruus accuset,

Deiortaris ad Cæsarẽ.
 Amplissimo Regis honore) Quum Cæsar aduersus Pharnacem profiscisceretur, tum Deiotarus depositis regiis insignibus non solum priuato vestitu, sed etiam reorũ habitu ad eum supplex venit oratum, vt sibi ignosceret, q̄ Pompeium secutus esset. Cæsar cõmemoratis in eum a sã beneficiis ignoscere sese respondit propter vetus hospitium, & amicitiam, & dignitatem, & ætatem eius, eorumq; preces qui multi Deiotari hospites & amici concurrissent ad deprecandum. Eiq; regium vestitum restituit. Auctor est A. Hircius, Quod igitur restituit, dare visus est, nisi Armeniẽ regnũ a Cæsare Consule decreto Senatus datum intelligi possit. Nam Deiotaro suppliciter commemorauit Cæsar plurima beneficia, quæ ei Consul decretis

publicis tribuisset. Inter hæc autem id conicere licet. Honore amplissimo ornatus arguitur. Argumentum a repugnantibus est. Nam si honore amplissimo a te ornatus est, non cõsequitur, vt te domi suæ interficere voluerit. Importunitatis id est improbitatis. Clarissimum lumen) C. Cæsare. Cuius tanti furoris) Ostendit Deiotarum fuisse furiosissimum, si Cæsarem interficere domi suæ voluisset. Cum clarissimo filio) charissimo non clarissimo legendum putem. Distractus esset) a Regibus, a liberis populis, a sociis &. At credo) Obiectio est, quam aduersarius possit facere. Quod igitur facinus) A repugnantibus argumētum est. Repugnat enim virū optimū & minime stultum id facere voluisse, quod improbus & imprudens homo minime facere auderet. Quū, inquit, in castellum Luceiū) Hęc sunt verba accusatoris, quæ Cicero repetit, vt ea refutet. Munerare) id est donare vel tanq̃ hospitem, vel tanq̃ imperatorem. Solebāt enim populi Romani Imperatores a sociis vel Regibus vel populis liberis, quum per eorum regionem iter facerent, aliquo munere ornari, vt eorum cum po. Ro. amicitia significaretur. Munerare actiuū & munerari deponēs in eadem re dicimus. Cicero libro Epist. ad Atticū. 6. Alexion me opipare muneratus est. Huc te e balneo priusq̃ accumberes) Mos erat veterum vt priusq̃ præderent vel cœnarēt, se aqua frigida aut calida lauarent. En crimen) Illud ex arte est, vt id ostendamus, q̃ in causa præcipuū sit, de quo sit iudicandum. Qua ratione magis dilucida fit oratio, & iudices fiunt attētiore, vt planius cognoscant id de quo pronuntiaturi sunt. Cur) id est propter que, vt exponit Priscianus lib. xvij. vt sit aduerbiū pro nomine, quale illud est. Genus vnde latinum. Regem fugitiuus, dominū seruus) Hęc Deiotari accusationem ab indignitate accusatoris ostendit contemnendam esse.

Munerare
& munerari.

Ego mehercule Cæsar in initio, cum est ad me ista causa delata, Phidippum medicum, seruū regium, qui cum Legatis missus esset, ab ipso adolescēte existimauī esse corruptum. hac suspitione sum perculsus: medicum indicem subornabit, finget videlicet aliquod crimen veneni. & si a veritate longe, tamen a consuetudine criminandi non multum res abhorrebat. Quid ait medicus? nihil de veneno. at id fieri potuit: primo occultius in potione, vel cibo: deinde etiam impunius fit, quod cū est factum negari potest. si palam te interemisset, omniū in se gentiū nō solū odia, sed etiā arma conuertisset. si veneno, louis illius quidem hospitalis nomen nunq̃ celare potuisset, homines vero fortasse celasset.

Quod igitur & occultius conari, & efficere cautius potuit id tibi & medico callido, & seruo, ut putabat, fideli non credidit: de armis, de ferro, de insidiis celare te noluit? At quod festiue crimen contexitur? Tua te, inquit, eadem que semper, fortuna seruauit. negauisti tum te inspicere uelle. quid postea? an Deiotarus re illo tempore non perfecta, continuo dimisit exercitum? nullus erat alius insidiandi locus? At eodem te cum cenauisses rediturum dixeras. itaque fecisti: horam unam aut duas eodem loco armatos, ut collocati fuerant, retinere magnum fuit? cum in conuiuio comiter & iucunde fuisses, tum illuc iuisti ut dixeras. quo in loco Deiotarum talem erga te cognouisti, qualis rex Attalus in P. Africanum fuit: cui magnificentissima dona, ut scriptum legimus, usque ad Numantiam misit ex Asia: quae Africanus inspectante exercitu accepit.

Quum est ad me ista causa delata) ut Deiotarum defenderem, scilicet. Artificiosum illud est in refutando, ut alio loco, tempore, uel modo, crimen quod obiecit aduersarius facilius tutiusque confici potuisse demonstremus. Hoc enim modo uerissimile non esse ostenditur, quod obiectum est, ut a Milone Clodio factas insidias accusator dixit in uia Appia, ante fundum Clodii, hora undecima. Id Cicero quum refutat dicit Milonem si insidias Clodio facere uoluisset, id facilius tutiusque & magis opportune facere potuisse ad Basilij montumentum, qua noctu Clodio Romam reuertenti transeundum fuerat, quod ille locus latronum sit receptator, ad quos cedis suspicio peruenisset, aut ad alios multos praeter Milonem, qui a Clodio uolati vexati que fuerant. Nec muta solitudo indicasset, nec caeca nox ostendisset a Milone Clodium caesum fuisse. Hoc igitur crimen fictum probat Cicero. Quia si Caesarem Deiotarus necare uoluisset, occultius impuniusque ueneno per Phidippum medicum suum, quam per milites gladiis necasset. Illo enim modo factum negari poterat, hoc non poterat. Adolescente) Castore. In potionem) Potione a potu distinguit Valla. Cicero tamen sanorum potionem non potum, Sallustius potum quam potionem usitatius appellat. Impunius, ut in Act. in Verrem. 6. Ille cuius Romanus quod erat, impunius id se facturum putauit. Si palam per armatos homines, Iouis illius quidem hospitalis) Iouem hospitalem coluit antiquitas, qui Lycaonem quia hospites mactauerat, in lupum conuertit. Virgilius in lib. Aeneid. 1. Iuppiter, hospitibus nam te dare iura loquuntur. Numquam celate

Potio.
Potus.

potuisset) Non solum dicta nostra aut facta, sed ne cogitata quidē deo ignota esse possunt. Quod igitur & occultius) Si Deiotarus Cæsare necare voluisset, veneno potius necaturum fuisse probat argumento a faciliori. Id tibi) A postrophe ad Phidippum est. Non credidit) id est non commisit,

Celare te noluit) Argumentum a repugnantibus est. Repugnat enim id Deiotarum seruo committere noluisse, quod facilius tutiusque fuisset: id autem non celasse quod difficilius esset atque periculosius. Contextitur) id est componitur & fictum tegitur & coloratur. Nam a contegendo contexere factum est. Eadem quæ semper fortuna) Incredibilis Cæsaris felicitas multis in rebus perspecta est, qua non solum honores & victorias adeptus, sed periculis vel maximis liberatus est. Illud tamen quod Appianus lib. 2. scribit, ascriptisse non poeniteat, Quum Cæsar exercitum paruis ratibus Hellespontum transportaret, ei obuius sit Cassius cum octoginta triremibus, quem facile deuicisset, si cum eo congressus fuisset. Cæsaris felicitate conterritus e trireme in scapham desiliit, veniam ab eo impetrata triremes omnes tradidit. Id solum felicirati Cæsaris Appianus tribuit, quod vir bellicosus multo potentior, per ignauiam dederit se ei, quem postea imperantem occiderit. Itaque fecisti)

Cæsaris felicitas.

Cœnatus Cæsar munera inspexit, nec ulla vis ei illata est, nullæ patuerunt insidiæ: quas si fecisset Deiotarus, non dimisisset exercitum, qui facile horam aut duas, quoad cœnatum esset, expectasset. Comiter) id est benigne. Nam comes, ut ait Cicero pro L. Cornelio Balbo, benigni, faciles, suaues homines esse dicuntur. Illuc) ubi erant munera. In P. Africanum) minorem. A Cicerone dissentit Liuius libro. lviij. Scipio, inquit, quum obsideret Numantiam, amplissima munera sibi ab Antiocho Rege Syriæ missa, quum celare aliis Imperatoribus Regum munera mos esset, pro tribunali ea accepturum se esse dixit: eaque omnia referre Quæstori in publicas tabulas iussit, ex iisque viris fortibus munera se datum. Ex Asia) ubi regnabat: Nam Pergami) rex Attalus fuit.

Comes qui

Cœnatus Cæsar munera inspexit, nec ulla vis ei illata est, nullæ patuerunt insidiæ: quas si fecisset Deiotarus, non dimisisset exercitum, qui facile horam aut duas, quoad cœnatum esset, expectasset. Comiter) id est benigne. Nam comes, ut ait Cicero pro L. Cornelio Balbo, benigni, faciles, suaues homines esse dicuntur. Illuc) ubi erant munera. In P. Africanum) minorem. A Cicerone dissentit Liuius libro. lviij. Scipio, inquit, quum obsideret Numantiam, amplissima munera sibi ab Antiocho Rege Syriæ missa, quum celare aliis Imperatoribus Regum munera mos esset, pro tribunali ea accepturum se esse dixit: eaque omnia referre Quæstori in publicas tabulas iussit, ex iisque viris fortibus munera se datum. Ex Asia) ubi regnabat: Nam Pergami) rex Attalus fuit.

Munera celare.

Quod cum presens Deiotarus regio & animo & more fecisset, tu in cubiculum discessisti. Obsecro Cæsar repete temporis illius memoriam: pone illum ante oculos diem: vultus hominum te intuentium atque admirantium recordare. Num qua trepidatio? num qui tumultus? num quid, nisi moderate, nisi quiete, nisi ex hominis grauissimi & sanctissimi disciplina? Quid igitur causæ excogitari potest, cur te lautum voluerit, cœnatum noluerit occidere? In posterum, inquit, diem distulit: ut cum in castellum Luceium ventum esset, ibi cogitata perficeret. Non video causam

† nisi quæ

loci mutandi, sed tamen acta res criminose est : cū, inquit, vomere te post cœnam velle dixisses, in balneum te ducere cœperunt, ibi enim erāt insidiæ : at te eadem tua fortuna seruauit, in cubiculum te ire malle dixisti. Dii te perdant fugitiue, ita non modo nequam & improbus sed & fatuus & amens es. quid ? ille signa ænea in insidiis posuerat, quæ e balneo in cubiculum transferri non possent ? Habes crimina insidiarum. nihil enim dixit amplius. horum, inquit, eram conscius. quid tum ? ita demens ille erat, vt eū quem consciū tantī sceleris habebat, a se dimitteret ? Romam etiam mitteret, vbi & inimicissimum sciret esse nepotem suum, & C. Cæsarem, cui fecisset insidias ? præsertim cum is vnus esset, qui posset de absente se vindicare ? Et fratres meos, inquit, q̄ erant consciī, in vincula coniecit : cum igitur eos vinciret, quos secum habebat te solutum Romam mittebat, qui eadem scires, quæ illos scire dicit ? Reliqua pars accusationis duplex fuit. vna, regem semper in speculis fuisse, cum a te animo esset alieno. altera, exercitum eū contra te magnum comparasse. De exercitu dicam breuiter vt cætera. Nunq̄ eas copias rex Deiotarus habuit, quibus inferre bellum populo Romano posset, sed quibus fines suos ab excursionibus hostium & latrociniis tueretur, & Imperatoribus nostris auxilia mitteret. Atq̄ antea quidem maiores copias alere poterat, nunc exiguas vix tueri potest. At misit ad Celiū nescio quem : sed eos, quos misit, quod ire noluerunt, in vincula coniecit. non quæro q̄ verisimile sit : aut non habuisse regem quos mitteret, aut eos quos misisset, non paruisse : aut qui dicto audientes in tanta re nō fuissent, eos victos potius q̄ necatos fuisse.

More) Romanos em̄ Imperatores Reges, populi Ro. socii, aut amici mu

neribus ornate soliti erant, vt diximus, si per eorū regna iter facerēt. Homini grauiſſimi) Deiotari. Disciplina) qua gentē suam bene instituerat.

Lautum). i. quū e balneo ante cenā exiſſes. Lauare supinū habet lautum. **Lautū &**
 Vetusſiſſimi etiā lautū ſolebāt dicere. Terentius in Eunucho, Abeant la- **Lautum**
 uatū, perſtrepūt. Authore est Priscianus libro. ix. Vt quū in caſtellū Luceiū)
 Aut hic locus emendate non legitur, aut Deiotari domus, in quam pridie
 Cæſar diuerſit, prope caſtellum, non in caſtello fuit. Sed tamen acta) id ve-
 lut ab aduerſario dicitur. Vomere te) Authore Plinio libro. xj. Homini ci-
 bus vtiliſſimus ſimplex, acruatio ſaporū peſtifera, & & condimenta pern-
 cioſiora. In cibis nō facile coquūtur acra, nimia, auide hauſta, & æſtate, q̄ hye-
 me difficilius, & in ſenecta q̄ in iuuetā. Vomitiones homini ad hæc in reme **Vomitio**
 diū excogitate ſunt. Authore Cornelio Celſo libro. primo, ſolet etiā pdeſſe **vtilis.**
 poſt variū cibū, frequētēſq; dilutas potiones vomitus & poſtero die longa
 quies, deinde modica exercitatio. Cæſar igitur cōiuiio regio magnifice acce-
 ptus vomitione cruditate euitare voluit. Dij te perdāt fugitiue) Impreca-
 tio comica eſt. Ille ſigna ænea) Credibile nō eſſe qđ dicit aduerſarius oſtē-
 dit. Nā ſi inſidię in balneo fuiſſent, in cubiclū facile trāferri potuiſſent, quū
 Cæſarē ire in cubiclū velle cognitū eſſet. Signa ænea) .i. exercitū, cuius
 ſigna eſſent ænea, vt C. Marius argētea Aquila vſus eſt in bello Cimbrico,
 quū eſſet Cos. iterū. Vel ſigna ænea intelligit ęneas imagines, quæ in balneo
 poſite erāt, præter quas in balneo nihil fuerit: vt ridiculū faciat id qđ obiecit
 aduerſarius. Habes). i. audiuiſti A ſe dimitteret) Conſictum illud quoq;
 probat, qđ harū inſidiarū conſictū ſe Philippus dixit. Quū igitur eos vincī
 ret) Argumentū a repugnantibus. In ſpeculis fuiſſe). i. quid aduerſi tibi ac-
 cideret per nuncios & ſpeculatores exploraffe. Eſt em̄ ſpecula editior locus, **Specula.**
 vnde late deſpici poſſit. Virg. libro Æn. x. Atq; leo ſpecula quū vidit ab alta
 Stare procul campis meditantē prælia taurum. Inde ſpeculator appellatus
 eſt. Nunq̄ eas copias &c.) nunq̄ etiā ante bellum ciuile, quo tempore po-
 tentior erat. Antea). i. anteq̄ victus cum Pompeio a Cæſare multatus eſt
 Media, Armenia minore, & grandi pecunia. Cælium nescio quē) .i. turpē
 & flagitioſum vel ignotum hominem. Is Cælius qui fuerit legere non me-
 mini. Nam M. Cælius Rufus Prætor ſeditioſus homo & furioſus a Cæſaris
 militibus ante pugnam Phariſalicam interfectus eſt, vt eſt in libro Commē-
 tatorum Cæſaris de Bello ciuili tertio. De furioſo quodā Trib. pl. C. Cælio
 Cicero ſcribit ad M. Cælium libro Epistoſularum Familiarium octauo.

Sed tamen cum ad Cælium mittebat, utrū cauſam illam
 victam eſſe nesciebat? an Cælium iſtum magnū hominem
 putabat? quē profecto is, qui optime noſtros homines no-
 uit, vel quia non noſſet, vel ſi noſſet, contemneret. Addidit
 etiā illud, Equites non optimos miſiſſe tibi, veteres credo

Cæsar: nihil ad tuum equitatum, sed misit ex iis, quos habuit, electos. At nescio quem ex eo numero seruum iudicatum. non arbitror, non audiui. sed in eo, etiam si accidisset, culpa Regis nullam fuisse arbitrarer. Alieno autem a te animo fuit. quomodo? sperauit credo difficiles tibi Alexandriae fore exitus propter regionis naturam, & fluminis. At eo ipso tempore pecuniam dedit, exercitum aluit quem Asiae praefecerat, ei nulla in re defuit, tibi victori non solum ad hospitium, sed ad periculum etiam atque ad aciem praesto fuit. Secutum est bellum Africanum. graues de te rumores sparsi, qui etiam furiosum illum Caelium excitaauerunt. quo tum erga te Rex animo fuit? qui auctonatus sit, seseque expoliare maluerit, quam tibi pecuniam non subministrare. At eo (inquit) tempore ipso Niceam Ephesumque mittebat, qui rumores Africanos exciperent, & celeriter ad se referrent. itaque cum esset ei nunciatum, Domitium naufragio perisse, te in castello circumfideri, de Domitio dixit verbum Graecum eadem sententia, qua etiam nos habemus Latinum, Pereant amici, dum una inimici interciderint. quod ille, si esset tibi inimicissimus, nunquam tamen dixisset. ipse enim mansuetus, versus immanis. qui autem Domitio poterat esse amicus, qui tibi esset inimicus? tibi porro inimicus? cur esset? a quo cum vel interfici belli lege potuisset, Regem & se, & filium suum constitutos esse meminisset? Quid deinde furcifer? quo progreditur? ait hac letitia Deiorarum elatum, vino se obruisse, in conuiuioque nudum saltauisse.

Causam illam) id est exercitum Caelii. vt libro Epistolarum. s. ad Q. Ligarium Africanæ causæ irator, id est iis qui contra se in Africa cum Varo Scipione & Iuba fuerunt. Quia non nosset) quod ignobilis esset. Vel si nosset) quia turpis & flagitiosus esset contemneret. Veteres equites) disciplina & armatura Romana iam pridem institutos, Nihil ad tuum equitatum) id est

ad comparationem tui equitatus. Ita enim Valla libro tertio hunc locum exponit, vt in libro de Oratore secundo, Quem cognouimus virum bonū & non illiteratum, sed nihil ad Persium, id est ad Persii comparationem.

At nekioquem) addidit, scilicet. Non audiui(Fictum crimen significat. Alieno autem a te animo fuit) Hoc ab aduersario dictum est. Alexandriæ) id est belli Alexandrini, de quo, & Cæsaris periculo est in libro Cōmentariorū Cæsaris de bello ciuili tertio, & in libro A. Hircii quarto. Fluminis) Nili. Pecuniam dedit &c.) id est quod ante dixit Cicero, Te, inquit, Alexandrinum bellum gerente vtilitatibus tuis paruit. Ille exercitū Cn. Domitii amplissimi viri suis tectis & copiis sustētauit: & reliqua. Ex exercitū) Cnēi Domitii. Victori) in acie Pharsalica & in bello Alexandrino.

Ad hospitium) quum te hospitio accepit. Deiotarus enim Cæsaris hospes erat. Ad periculum) in bello Pontico, quod cum Pharnace gessum est. Bellum Africanum) quod cum Varo, Iuba, & reliquiis Pompeiani exercitus C. Cæsaris in Africa gessit. Graues rumores) id est magni, firmi, constantes, quibus etiam viri graues auctoritatem dabant. Auctionatus sit) id est res suas vēdiderit, vt pecuniam tibi conficeret. Si alieno a Cæsare Deiotarus animo fuisset, quum graues illi de Cæsare rumores sparsi essent, tum pecuniam non confecisset, sed potius rumorum exitum expectasset.

Expoliare) facta rerum suarum auctione. At eo, inquit, tempore) id est quod ante dixit Regem in speculis semper fuisse. Niceam Ephesumq; quæ vrbes in Asia celeberrimæ sunt. Exciperent rumores) id est obserua-
rent, si qui rumores afferrentur ex bello Africano & ex C. Cæsare. Circūsi-
deri) id est obsideri. Intercidant) id est pereant. Particula inter vim ha-
bet cōplendi. Donatus exponēs illum versum Terētiū ex Eunucho, Quod
nos capere oportet, hæc intercipit. Intercipit proprie, inquit, quasi totum ca-
pit. Plautus in Aulul. Quæ sola interbibere Corinthiensem fontem & Py-
reneum potest. Ex hoc genere sunt interficere, intermori, interire, intermi-
nari, aliaq; eiusdem generis plurima. Ipse enim mansuetus) Ab animi na-
tura arguit. Id enim fidem detrahit, ab homine mansueto immanem ver-
sum fuisse pronūciatum. Qui tibi esse inimicus) Cui Domitius erat ami-
cus. Belli lege) qua licet victoribus victos interficere.

Inter vim
habet com-
plendi.

Quæ crux huic fugitiuo potest satis supplicii afferre: De-
iotarum saltantem quisquam aut ebrium vidit vnquam:
omnes sunt illo in Rege virtutes, quod te Cæsar ignorare
non arbitror: sed præcipue singularis & admiranda fruga-
litas. et si hoc verbo scio laudari Reges non solere: frugi
hominem dici, non multum laudis habet in Rege: fortem,
iustum, seuerum, grauem magnanimum, largum, benefi-

F. SYLVIVS IN ORAT.CIC.

cum,liberalem: hæ sunt regiæ laudes, illa priuata est, vt
 volet quisq; accipiat, ego tamen frugalitatem, id est mode-
 stiam & temperantiam virtutem esse maximã iudico. hæc
 in illo est ab ineunte ætate, tum a cuncta Asia, tum a magi-
 stratibus Legatisq; nostris, tum ab equitibus Romanis,
 qui in Asia negociati sunt, perspecta & cognita. Multis illè
 quidem gradibus officiorum erga Rempubicã nostram
 ad hoc regium nomen ascendit, sed tamen quicquid a bel-
 lis populi Romani vacabat, cum hominibus nostris con-
 suetudines, amicitias, res, rationesq; iungebat. vt non solũ
 Tetrarcha nobilis, sed optimus paterfamilias, & diligen-
 tissimus agricola, & pecuarius haberetur. qui igitur ado-
 lescens nondum tanta gloria præditus, nihil vnq; nisi seue-
 rissime & grauissime fecerit, is ea existimatione eaq; ætate
 saltauit: Imitari potius Castor aui mores disciplinamq; de-
 bebas, q̄ optimo & clarissimo viro fugitiui ore maledice-
 re. Qz si saltatorem auum habuisses, neq; eum virum, vn-
 de pudoris pudicitiaq; exempla peterentur: tamẽ hoc ma-
 ledictum minime in illam ætatem conueniret. quibus ille
 studiis ab ineunte ætate se imbuerat, non saltandi, sed be-
 ne vt armis, optime vt equis vteretur: ea tamen illum cun-
 cta iam ætate exacta defecerant. Itaq; Deiotarum cum plu-
 res in equum sustulissent, q; hæere in eo senex posset, ad-
 mirari solebamus. hic vero adolescens, qui meus in Cilicia
 miles, in Græcia commilito fuit, cum in illõ nostro exerci-
 tu equitaret cum suis delectis equitibus, quos vna cum eo
 ad Pompeium pater miserat, quos concursus facere sole-
 bat: q̄ se iactare: q̄ se ostentare: q̄ nemini in illa causa stu-
 dio & cupiditate concedere:

Quæ crux) Seruorum non ciuium crucis erat supplicium. Vnde serui fu-

gititiquia crucem meruerunt, cruciferi dicti sunt: & in signum ignominie, crucis signum in veste ferebant. Iuxta quod scriptum est, Morte turpissima condemnemus eum. Deiotarum saltantem) De saltatione, q̄ inhonesta fuerit apud veteres, scribimus in Inuectiuis Ciceronis in Catilinam. Frugalitas prudentiam, iustitiam, fortitudinem, sed præcipue temperantiam cõtinet, vt est in libro Tusculanarum quæstionum tertio. A cuncta Asia id est ab omnibus Asiaticis. A magistratibus legatisq; nostris) q̄ in Asia bella gesserunt, quorum in castris Deiotarus versatus est, quum per gratiam licuit. Officiorum) id est beneficiorum. Pecuarius) a pecore vel a pecudibus dictus is est, qui vtilitatis gratia pecudes alit. Qua in significatione hic dicitur. Rei familiari expedire maxime non solum bene arare, sed etiam bene pascere, M. Cato dixit, vt est apud Ciceronem libro de officiis secundo. Pecuarie dicuntur prata ea quæ pascendis pecudibus relicta sunt. M. Varo libro rerum Rusticarum secundo, Ipse pecuarias habui grandes in Apulia ouarias, in Reatino equarias. Itemq; Qui pecuarias habuerunt in Epiro magnas. Dicuntur item pecuarii, qui pecoris pascendi causa publica prata ex populo Romano conducunt. Cicero) Aetione in Verrem quarta, Postulo mihi respondeat, qui sit iste Verrutius mercator an arator an pecuarius: Idẽ pro M. Fonteio, Vnum ex toto negociatorum, colonorum, publicanorum, aratorum, pecuariorum numero testem producant. Pecuaris canis a Columella libro octauo, dicitur is qui pecoris custos est. Pecuaris canis, inquit, neq; tam strigosus aut pernix debet esse, q̄ qui damas ceruosq; & velocissima sectatur animalia: nec tam obesus aut grauis, q̄ villeg horreiq; custos. Eũdem canem idem appellat pastoralem. Qui igitur adolescens) A vita anteaacta ostendit credible non esse Deiotarum ebrium factum saltasse. Ex præteritis enim (vt ait Quintilianus libro quinto) æstimari solent præsentia. Si igitur adolescens Deiotarus, si nondum tanta gloria præditus nihil egit nisi seuerissime & grauissime, an credible est eum in extrema senectute in eaq; exiustimatione saltauisse? Eaq; ætate) Deiotarum ext. e ma senectute tum fuisse quum Crassus in Parthos exercitum duxit ante scripsimus. Id autem paulo ante bellum ciuile fuit. Clarissimo viro malediceret) id est in Deiotarum maledicta coniceret. Id autẽ maledictum, quod vltra crimen, quod causę proprium est, reo obiicitur, quo id crimen fiat magis probabile. Quid maledicere & accusare differant, est in oratione Ciceronis pro M. Cælio. Exacta) id est extrema senectute. Vt in primo Aeneidos Virg. Omne, vt tecum meritis pro talibus annos exigat. Defecerãt) id est destituerant. Hic vero adolescens) Castor scilicet. Meus miles) id est sub me Proconsule Ciliciam obtinente militans. In Græcia) in bello ciuili & pugna Pharsalica. Commilito) id est militans mecum sub eodem Imperatore Pompeio. Ostendit autem Cicero in Pompeii exercitu contra Cæsarem fuisse Castorem multo inimiciore animo atq; ferociore, quam fuerit Deiotarus. Pater) qui erat Deiotari gener. In illa causa) id est in exercitu Pompeii.

Pecuarius.

Pecuarie.

Pastoralis
canis.

Maledictũ.

Meus miles.

Quum vero exercitu amisso, ego qui pacis semper author
 fui, post Pharfalicum autem præliū suator fuisset armorū
 non deponendorum, sed abiiciendorum, hūc ad meam au-
 thoritatē non potui reuocare, quod & ipse ardebat studio
 ipsius belli, & patri satisfaciendū esse arbitrabatur. Fœlix
 ista domus, quæ non impunitatē solum adeptā sit, sed ac-
 cusandī etiā licētiam. Calamitosus Deiotarus, qui ab eo
 qui in iisdem castris fuerit, non modo ab alienis apud te,
 sed etiā a suis accusetur. vos vestra secunda fortuna Castor
 non potestis sine propinquitum calamitate esse contenti.
 Sint sane inimicitie, quæ esse nō debebāt: Rex enim Deio-
 tarus vestram familiam abiectam & obscuram e tenebris
 in lucem vocauit. Quis tuum patrem antea qui esset, quæ cu-
 ius gener esset, audiuit? sed quis ingratis & impie necessi-
 tudinis nomen repudiaueritis, tamen inimicitias hominū
 more gerere poteratis, non ficto crimine insectari, non ex-
 petere vitam, non capitis arcessere. Esto concedatur hæc
 quoque acerbitas, & odii magnitudo. adeo ne ut etiam
 omnia vitæ, salutisque communis, atque etiam humani-
 tatis iura violentur? seruū sollicitare verbis, spe, præmiisque
 corrumpere, abducere domo, contra dominum armare:
 hoc est non vni propinquo, sed omnibus familiis bellum
 nefarium inducere. nam ista corruptela serui, si non modo
 impunita fuerit, sed etiam tanta autoritate approbata,
 nulli parietes nostram salutem, nullæ leges, nulla iura cu-
 stodient. ubi enim id quod intus est, atque nostrum, impune
 euolare potest, contraque nos pugnare, sit in dominatu ser-
 uitus, in seruitute dominatus. O tempora. O mores. Cui
 Domitius ille, quem nos pueri Consulē, Censorem, Pon-
 tificem Maximum vidimus, cum Tribunus plebis M.
 Scaurum principem ciuitatis in iudiciū populi vocauisset,

Scaurique seruus ad eum clam domum venisset, & crimina in dominum delaturum se esse dixisset, comprehendí hominem iussit, ad Scaurumque deduci.

Exercitu amisso) id est victo Pompeio. Sed abiiciendorum) vt celeritatem significet hoc dicit. Felix ista domus) Ex dissimilitudine quaerit Deiotaro misericordiam. In iisdem castris contra Caesarem Castor & Deiotarus fuerunt. Castor felix est, Deiotarus calamitosus, quae calamitas ab eo proficiscitur, qui ipse felicitatis author esse deberet. Non modo apud te) Locus hic emendate non legitur. Ita autem legendum, non modo ab alienis apud te. Alienos enim appellamus, qui amici aut affines, aut propinqui non sunt. Extraneos vulgo appellant. Vitae salutisque) Illud per se Cicero facit, vt ostendat causam eam quae agatur, trahi in exemplum. Ideoque eius iudicium in vtramvis partem sic pertinere vel ad iudices, vel ad ciues omnes, vel ad Rempulicam, vt si damnetur Deiotarus a corrupto seruo accusatus, liceat cuius inimici seruum ad domini accusationem sollicitare & corrumpere. Qua ratione a seruis nullus erit tutus. Adducere domum) Legendum esse arbitror, abducere domo. Ita magis cohaeret sententia & paulo post Caesari Cicero de hoc seruo dicit, Tu ab auo abduxisti. Corruptela potius quam corruptio in hac re dicitur. A tanta authoritate) id est a Caesare victore. Approbata) Nam si damnetur a Caesare Deiotarus, haec serui corruptela a Caesare approbata fuerit. Quod intus est atque nostrum) id est quod domi fecimus aut diximus, nullis praeter seruos consciis. Fit in dominatu seruitus) id est dominus serui conscius dominatur, & seruis domini seruiunt. Authore Iuuenale Satyra tertia, Quis nunc diligitur nisi conscius? & cui seruens aestuat occultis animus, semperque tacendis? Nil tibi se debere putat, nil confereat vnquam, Participem qui te secreti fecit honesti. Charus erit Verri, qui Verrem tempore quo vult Accusare potest. O tempora, o mores) de hac exclamatione, quae fit ad augendam rei indignitatem scribimus in commentariis in primam Ciceronis inuectiuam in Catilinam. Quem nos pueri Consul) Populus Romanus Cn. Domitium, quum propter alias virtutes, tum ob singularem iustitiam, qua comprehensum seruum Tribunus plebis ad dominum Scaurum remisit, fecit Censulem, Censorem, & Pontificem Maximum, vt ait Valerius libro sexto vbi rem paulo amplius scribit. Cum Tribunum plebis) cum Tribunus plebis legendum esse ex Valerio facile intelligas. Clam) id est noctu.

Alieni qui sunt.

Corruptela.

O tempora, o mors.

Cn. Domitius.

Vide quid intersit, & si inique Castore cum Domitio coparo, sed tamen ille inimico seruum remisit, tu ab auo abduxisti: ille incorruptum audire noluit, tu corrupisti: ille autorem

seruum contra dominum repudiavit, tu etiam accusatore
 adhibuisti. At semel iste est corruptus a vobis? nonne cum
 esset productus, & cum tecum fuisset, refugit ad Legatos?
 nonne etiam ad hunc Cn. Domitium venit? nonne audien-
 te hoc Ser. Sulpitio clarissimo viro, qui tum casu apud Do-
 mitium coenabat, & hoc T. Torquato optimo adolescente
 se a te corruptum, tuis promissis in fraudem impulsus es-
 se confessus est? Quæ est ista tam impudens, tam crudelis,
 tam immoderata inhumanitas? idcirco in hanc urbem venisti?
 ut huius urbis iura & exempla corruperes? domesticæque tua
 inhumanitate nostræ civitatis humanitatem inquinares? At quæ
 acute collecta crimina? Blefamius inquit (eius enim nomi-
 ne optimi hominis nec tibi ignoti, mala dicebat tibi) ad
 Regem inquit, scribere solebat te invidiose Tyrannum ex-
 istimari: statua inter Reges posita animos hominum vehe-
 menter offensos, plaudere tibi non solere. nonne intelligis Ce-
 sar ex urbanis malivolorum sermunculis hæc ab istis esse col-
 lecta? Blefamius Tyrannum Cæsarem scriberet? multorum
 enim civium capita viderat? multos iussu Cæsaris vexatos,
 verberatos, necatos? multas afflictas & everfas domos? ar-
 matas militibus refertum forum? Quæ semper in civili vi-
 ctoria sensimus, ea te victore non vidimus.

At semel) An semel legendum puto, ut dicat Cicero servum sepius a Castore
 corruptum, ut fictum crimen clarius ostendat. nisi sit per Ironiam dictum. At dicis se-
 mel dicitur corruptus est? Nonne &c.) Ad legatos Deiotari. Ad hunc Cn.
 Domitium) Non est Domitius is de quo paulo ante dicebat. Servio Sulpitio)
 Is est qui L. Murenam accusavit ambitus, cuius epistolæ ad Ciceronem extant. In
 fraudem) .i. in vitium, ut ficto crimine dominum accusaret. Fraudem pro vitio saepe
 dicit Cicero. Ut pro Milone, Boni nullo emolumento impelluntur in fraudem,
 improbi saepe parvo. Pro Sex. Roscio, Sua quæque fraus & suus terror maxime
 vexat, suum quæque scelus agit, amentiam afficit, suæ male cogitationes conscien-
 tiæque animi terret. Et pro M. Caelio, Proh dii immortales, cur interdum in ho-
 minum scelerebus maximis aut convictis, aut presentis fraudis poenas in die re-

Fraus.

feruatis? Et pro C. Rabirio, Si C. Rabirius fraudē admisit capitalē, q̄ arma cōtra L. Saturninū tulit. Impulsū) Impellere in re mala dicitur sæpius, vt ait Donatus. Immoderata, i. sine modo & infinita. Domestica, i. barbara. Collecta crimina, i. cōficta & cōposita, vt oia inter se cōgruāt, nihilq; sit quod pugnet. Nā auctore Quintil. lib. iiii. Curandū est præcipue (quod fingētibz frequēter accidit) ne qua inter se pugnet. Collecta crimina) vt paulo ante, At q̄ f. stitue crimē cōtextitur? Blesamius inquit) Hic Blesamius Gallogrecus Deiotaro familiaris erat. Maledicebat tibi) Nā quē Blesamii nomine de te maledicta confingebat, ea perinde accipiēda erāt, ac si ipse diceret. Optimi hominis) Virū semper in laude, hominē modo in laude, modo in vituperatione a Cicerone semper dici attēdimus. Priscianus lib. xviii. docēs latine dici maledico tibi & maledico te, vt Græci κατὰ πρόσωπον σοι καὶ σὲ, hūc locū citat, legitq; noīe optimi viri. Inquit) hic bis ponitur, vt minus præmeditata videatur oratio, quo Cæsari sit minus suspitiosa. Te inuidiose Tyrannū) His tribz maledictis crimē quod causę propriū est verisimile magis fieri Castor putabat. Singula ordine falsa esse ostēdit Cicero. Status inter reges posita) Reges Romanos vt arbitror intelligit, inter quorū statuas statua Cæsari posita est, quo animos hominū vehemēter offētos dicit, q̄ occupati regni ea significatio esset. Regiū autē nomē po, Ro. post eiectos reges semper odiosum fuit, regnādi cupiditas manifestū odiū & capitalē inuidiā in Cæsare cōflauit. Eius autē cupiditatis suspitionē diligēter euitauit. Vt quū ex Alba Romā veniēs ab adulatoribus rex salutatus esset, perturbata plebe indoluit, seq̄ Cæsare nō Regē vocari dixit. Lupercalia Cæsar triūphali habitu aurea in sella sedēs quū e rostris spectaret, M. Antonius Cos. faciens Lupercalia eius capiti diadema imposuit, modicus plausus sublecut' est. Cæsare id repudiāte vniuersus applausit populus. Idem rursus cum fieret, Cæsar plebis animū sentiēs, diadema in capitoliū deferri iussit. Authores sunt Plutarchus in vita Cæsaris & Appianus lib. ii. qui in hāc rem multa scribūt amplius. Sermūculus) i. rumūculus. Profama enim sermo sepe dicitur. A sermone sermūculus dicitur, qua forma a tyrone tyrūculus, a latrone, latrūculus, a carbone, carbūculus, ab homine, homūculus, a virgine, virguncula, a ratione ratiūcula, & ab offēnsione offēnsūcula, aliaq; quē in lib. iiii. Priscianus enumerat. Maleuolorū & improborū hominū rumūculus hęc de Cæsare circūferebātur vnde collegit aduerfarius. Multorū em̄ ciuiū) iussu Cæsaris necatorū scilicet. Tyrannorū mores describit, a quibus alienū Cæsare significat. In ciuili victoria) Marii, Syllę, aliorūq; qui ciuilibz victoriis potiti sunt.

Cæsar regni
cupidus.

Sermo pro
fama.

Solus inquā C. Cæsar, cuius in victoria ceciderit nemo nisi armatus, & quem nos liberi in summa Reip. libertate nati non modo non tyrannum, sed etiam clementissimum in victoria videmus ducem, is Blesamio, qui vniuit in regno,

F. SYLVIVS IN ORATIO.

Tyrannus videri potest? Nam de statua quis queritur? vna præsertim? cum tam multas videat? Valde enim inuidendum est eius statuæ, cuius tropheis non inuidemus. Nam si locus affert inuidiam, nullus locus est ad statuam quidem rostris clarior. De plausu autē quid respondeam? qui nec desideratus vnq̄ a te, & nonnūq̄ obstupefactis hominibus, ipsa admiratione compressus est, & fortasse prætermisus, quia nihil vulgare te dignū videri potest. ¶ Nihil a me arbitror prætermisum, sed aliquid ad extremam causæ partem reseruatum. id autem aliquid te vt plane Deiotaro reconciliet oratio mea. non enim iam metuo, ne tu illi succenseas. illud vereor, ne tibi illum succensere aliquid suspicere. quod abest longissime mihi crede Cæsar, Quid enim retineat per te meminit, non quid amiserit: neq̄ se a te multatum arbitratur: sed cum existimaret multis tibi multa esse tribuenda, quæ minus assequi in altera parte potuisset, ea sumeres ab illo non recusauit.

Inquam.

Solus inquam) Inquā sæpe dicitur pro iterū dico, sæpe vt magis significet q̄ dico, vt hoc loco. Solus inquam).i. vt ego dico & affirmo. Nisi armatus) Idem dicit pro Q. Ligario, Quis, inquit, non eam victoria in probet, in qua occiderit nemo, nisi armatus? Et quem nos liberi) Popularis gubernatio, qualis Romana fuit, magis libera q̄ regia erat. Nos igitur, inquit Cicerone, in summa libertate nati Cæsarem videmus clementissimum: cuius si vlla tyrānidis suspicio esset, facile agnosceremus. an igitur is tyrānus Blesamio videretur, qui in regno Deiotari viuit, ideoq̄ non tam facile tyrannū agnoscat? Est autē argumētū a maiore ad minus. Ex hoc autē loco & similibus ad Cæsarem habitis adnotare licet oratoris esse, verba auditorio accommodare. Nā ad Cæsarem orans eū clemētem Victorem compellat, quē postea celsum tyrannū manifeste pronūciauit. Nam de statua) Nam id est deinde. Est autē hic particula continuationē significans. Vna præsertim) quę inter Reges posita est. Tā multas) Cæsaris statuas, quę partim ante bellū ciuile, partim post ciuilem victoriā ei positę sunt. Valde enim) Si tropheis Cæsaris Romæ non inuidetur, minus multo credibile est eius statuę inuideri.

Nam.

Statuarū
locus.
Rostrorū
statuæ.

¶ Si dicas loco afferrī inuidiā, q̄ inter Reges hæc statua posita sit. statuę alię eidem in rostris positę maiorē inuidiā afferrēt. Rostris est clarior) Multas

multis in locis Romę & extra urbem in foro plurimas legimus positas esse statuas. Legatis, qui Fidenis cęsi erant, statuę in foro posite sunt, vt ait T. Liuius lib. 4. Authore Plinio li. 34. ibidę erectę sunt statuę Camillo, P. Iunio, T. Corūcano Cn. Octauio, qui idem scribit statuas fori ornamentū esse. Nihil vulgare) Est enim plausus leuis quędā res & popularis, hominis grauitate indigna, quę ventū popularē Cicero appellat in Oratione pro A. Cluentio. Idem in libro Tusculanarū quęstionū. 2. scribit pulcherrimā animi magnitudinē fieri pulchriorē, si vacet populo, neq; plausum captās se tātū ipsa delectet. Nihil a me arbitror) Cōclusio est, in qua Cęsarē Deiotaro recōciliare cōtēdit, in primisq; ostendit Deiotarū Cęsari nō suocnsere, quo ei facilius Cęsar possit reconciliari. Nihil a me arbitror prętermisum). i. arbitror me respondiisse ad omnia quę in Deiotarū ab aduersariis dicta sunt. Aduocatus negligētę reprehensionē subit, si quid ab aduersario dictū prętermittit, cui ipse nō respōdeat, vt ait Quintilianus lib. v. Quā aduocato turpē esse negat, modo sit breuis, & profit reo. Id autē eiusmodi est, si quid ab aduersario dictū defendi nō possit, id em̄ silentio dissimulandū est, dūmodo extra causam sit. Nam si causę propriū esset, hęc obliuionis simulatio reo perniciosa esset. Id autē aliquid) qđ reseruatū est. Quid em̄ retineat per te) .i. regnū & vitam beneficio tuo se retinere meminit, quę tu ei iure belli adimere poteras. Nō qđ amiserit) Magnanimi viri est acceptorū beneficiorū meminisse, iniuriarū vero obliuisci. Ideo Cęsarē nihil obliuisci solitū nisi iniurias Cicero dicit pro Q. Ligario. Idē Cicero in Oratione post reditū in Senatu habita in eā de fere de se scribit sentētia. Nōnullos, inquit, in me nefarie cōmissa ptere. Iniuriarum Nō est mei tēporis iniurias meminisse, quas ego etiā si vlcisci possem, tamē obliuisci. obliuisci malle. Oblitus est igitur Deiotarus se multatum a te, regnū se & vitā beneficio tuo retinere meminit. Quocirca nihil est quod tibi succēseat, sed potius qđ amet, habeatq; gratiā. Quū existimaret multis tibi multa esse tribuēda) Amphibologia est. Vel multis, quorū opa in bello vsus es. multa tribuere debes vel multi q Pōpeiū secuti sunt, & cū eo victi victori tibi multa tribuere debēt. In hoc autē posteriore sensu intelligit. Quę minus assequi &c.) Sentētia est. Si vicisset Pōpeius, multa Deiotarus assequi potuisset: qđ autē victus sit, multa sibi a victore sumi nō recusat. Nā, vt ex nescio quo poeta scribit Cicero in libr. Tusculanarū quęstionū. 2. qui aliter exitiū parat, eum scire oportet sibi paratā pestem vt participet parem. In altera parte) Pompeij scilicet, si vicisset. Ab illo) id est ab se, inusitata reciprocatio est.

Etenim si Antiochus magnus ille rex Asię, cum posteaq; a Scipione deuictus Tauro tenus regnare iussus erat, oēmq; hęc Asiā, quę est nūc nostra prouincia, amississet: dicere est solitus, benigne sibi a populo Romano esse factū q; nimis magna procuratione liberatus, modicis regni termi-

nis vteretur: potest multo facilius se Deiotarus consolari. Ille enim furoris multā sustinuerat, hic erroris. Omnia tu Deiotaro Cæsar tribuisti, cū & ipsi & filio nomen regium concessisti. Hoc nomine retento atq; conseruato, nullum beneficiū populi Romani, nullum iudiciū de se Senatus imminutū putat: magno animo & erecto est, nec vnq̄ succumbet inimicis, ne fortunæ quidē, multa se arbitratur & peperisse antea factis, & habere in animo atq; virtute, quæ nullo modo possit amittere. quæ enim fortuna? aut quis casus? aut quæ tanta possit iniuria, omniū Imperatorū de Deiotaro decreta delere: ab omnibus enim est ornatus, q̄ postq̄ in castris esse potuit per ætatē, in Asia, Cappadocia, Ponto, Cilicia, Syria, bella gesserunt. Senatus vero iudicia de illo tam multa tamq; honorifica, quæ publicis populi Romani literis monumentisq; consignata sunt, quæ vnq̄ vetustas obruet? aut quæ tanta delebit obliuio? Quid de virtute eius dicā? quid de magnitudine animi? grauitate? constantia? quæ omnes docti atq; sapientes summa, quidam etiā sola bona esse dixerunt: hisq; non modo ad bene, sed etiā ad beate viuendum contentam virtutem esse.

Antiochi
Magni bel-
lū & pax cū
po. Ro.

Antiochus Magnus) Multos Antiochos fuisse, hūc vero a rerū gestarū magnitudine Magnū fuisse cognominatū Raphael Volaterranus scribit, q̄ Babyloniam, Ægyptum, Iudæam, aliasq; nationes imperio patrio adiecerit.

Pœna ime-
rita æquo-
re animo se
renda.

A Scipionē intelligit, qui a deuicta Asia Asiaticus, vt paucis ante annis eius frater P. Scipio a deuicta Africa Africanus cognominatus est. Tāto tenus regnare iussus esset) accepta ea pacis cōditione a L. Scipione, quā Senatus po. q; Ro. cōprobauit, vt est apud T. Liuiū libro. 37. Procuratione). i. administradi regni cura & sollicitudine. Potest multo facilius se Deiotarus cōsolari) Multis pluasum est merita pœna immeritā iniquiore animo ferēdā esse. In qua sentētia est versus ille Ouidian⁹, Quæ venit indigne pœna, dolēda venit. Ab hac sentētia viri sapiētes alieni sunt. Hi enim pœnā meritā iniquo animo, immeritā æquo ferēdā cēsent. ipsa enim bona consciētia pœnā facit leuiorē. Ideoq; Socrates quū ad supplicium duceretur, querenti vxori & lamentāti q̄ iniuste occideretur. Quid tu, inquit, faceres,

si iuste? Ille furoris multā sustinuerat). i. Antiochus ita multatus est, quia cū populo Romano primū Thoantis Ætoliae principis, deinde Annibalis ad eū profugi impulsu bellū temere susceperat. de quo L. Florus libro Epitomatū secūdo: Pompeius Trogius lib. 31. T. Liuius lib. 33. & 34. & 37. vbi scribit, yti quū Antiochus consilium de bello Romano haberet, tum alius alio ferocius sententiā diceret: quia quo quisq; asperius aduersus Romanos loquutus esset, eo spes apud Regem gratiae maior esset. Multā sustinuerat) Multam sustinere dicit, vt in Oratione ad Quirites post reditum, sustinere poenā. Si meas, inquit, rationes vnq̄ vestrę salutē anteposuissem, sempiternā poenam sustinerem. Multa se arbitratur peperisse) præcipue verā gloriā, decretis Senatus, iudiciis publicis, po. Ro. literis monimētisq; consignat am atq; firmatā. Tāti gloriā faciebat Deiotarus, vt eā regno suisq; possessionib⁹ anteponeret. Ideo nihil eū poenituit q̄ in ciuili discordia Pompeiū secutus sit. Nam fidem amicitiaq; populi Romani secutus, officio functus est, vt ait Cicero in libro de Diuinatione secūdo. Ab omnib⁹ enim est ornatus &c.) De hac re Cicero in vndecima Philippica, Quid, inquit, dicā de patre Deiotaro, cuius beneuolētia in po. Ro. est ipsius æqualis ætatis? qui nō solū socius Imperatorū nostrorū fuit in bellis, sed etiā dux copiarū suarū. Quæ de illo viro Syllæ quæ Murena? quæ Seruilii? quæ Lucullus? q̄ honorare? q̄ honorifice? q̄ grauiter sæpe in Senatu prædicauerunt? Quid de C. Pompeio loquar? qui vnū Deiotarū in toto orbe terrarū ex animo amicū, vereq; beneuolum, vnū fidelem populo Romano iudicauit? Senatus vero iudicia) Deiotarus sæpe a Senatu regali nomine dignus existimatus est, clarissimorūq; Imperatorū testimoniis ornatus est, vt ait Cicero de Aruspiciū respōsis. Omnes docti atq; sapientes) Stoici solū bonū virtutē esse dixerūt. Academicī vero & Peripatetici fortunę & corporis bona quidē esse, sed virtutem summū bonū dixerūt. Extra hos Epicurei fuerūt, sed eos fuisse sapiētes negat Cicero. Hisq; bonis) quę sola sunt. Illa Ciceronis disputatio libri Tusculanarū quæstionū quinti, virtutē ad beate viuēdū satis posse. Id adeo verū est, vt Epicurus qui summū bonum in voluptate posuit, neget quē beate posse viuere, nisi idē honeste sapienter iusteq; viuat. Non modo ad bene bene viuere est viuere honeste & cū virtute. Beate vero, iucunde & feliciter.

Sustinere
multā &
poenam.

Hæc ille reputans, & dies & noctes cogitans: non modo tibi non succenset (esset enim non solum ingratus, sed etiam amens) verum omnem tranquillitatem & quietem senectutis acceptam refert clementiæ tuæ. quo quidem animo cum antea fuit, tum non dubito quin tuis literis, quarum exemplum legi, quas ad eum Tarracone huic Blefamio dedisti, se magis etiā exererit, ab omniq; sollicitu

dine abstraxerit. Iubes enim eum bene sperare, & bono esse animo, quod scio te non frustra scribere solere. memini enim iisdem fere verbis ad me te scribere, meque tuis literis bene sperare non frustra esse iussum. Laboro equidem Regis Deiotari causa, quo cum mihi amicitiam Respub. conciliauit, hospitium voluntas utriusque coniunxit, familiaritatem consuetudo attulit, summam vero necessitudinem magna eius officia in me & in exercitum meum effecerunt: sed cum de illo laboro, tum de multis amplissimis viris, quibus semel ignotum a te esse oportet, nec beneficiū tuū in dubium vocari, nec hærere in animis hominum sollicitudinem sempiternam: nec accidere, ut quisque te timere incipiat eorum, qui semel a te sint liberati timore. Non debeo C. Cæsar, quod fieri solet in tantis periculis, tentare, quonam modo dicendo misericordiam tuam commouere possim. nihil opus est. occurrere ipsa solet supplicibus & calamitosis, nullius oratione euocata. propone tibi duos reges: & id animo contemplare, quod oculis non potes: dabis profecto misericordiam, quod iracundiam negasti. Multa sunt tuæ clementiæ monimenta, sed maxime eorum incolumitates, quibus salutem dedisti: quæ si in priuatis gloriosa sunt, multo magis commendabuntur in Regibus.

- Reputo. Hæc ille reputans) & pro id est dies & noctes cogitans: est enim reputare, repetere & reuoluere animo: non æstimare ut vulgus abutitur. Quo quidem animo) magno, graui, constanti. Exemplum literarum) a doctis sæpius dicitur, quod exemplar, quod quis hoc quoque vsitatum sit, ut scribimus in Commentariis in Epistolas Politiani. Dedit:) In Hispania, cuius insignis vrbs Taraco est, cum Cn. Pompeii liberis bellum gerens. Se magis erexerit) id est erectiore & maiore animo fuerit. Iubes) tuis literis. Memini scribere & poetis & oratoribus vsitatus est, quod memini scripsisse. Quis inimicus) dicitur Vallam ut scriberet aliter impulerit. Iisdem fere verbis) Cæsar ex Aegypto ad Ciceronem misit literas, in quibus scriptum erat, ut Cicerone idem esset, qui fuisset, ut est in oratione pro Q. Ligario, Quo cum mihi amicitiam

Respub. conciliauit). i. quæ habeo amicū, quia eū nostra ciuitas amat. Hospitij cō-
 titū voluntas vtriusq; coniūxit) Coniūgendi hospitij mos ille fuit, vt quum iungendi
 quis peregre proficisceretur, e feruis aliquot præmitteret ad urbem eā vbi mos
 diuersus esset, qui inquirerēt, an domini hospes amicus patern⁹ ibi quisq;
 esset. Si nullus erat, querebant diuersorū: si nullum erat, magistratū adēti-
 tes hospitalitatem postulabant, sibi vero quāq; a magistratibus traditā cupie-
 bant. Nonnūq; tamen vsu veniebat, vt vtriusq; hospitij voluntate hospita-
 litas iūgeretur, quū vterq; alterius virtute illectus hanc hospitalitatem pos-
 tulat. Illud etiā contingit aliquē in vna ciuitate multos habere hospites,
 vt Cn. Pompeius, C. Cæsar, M. Cicero Deiotari hospites fuerūt. Has autem
 hospitalitates in Gallogræcia potius q̄ Romæ initas fuisse arbitror, cū Pō-
 peio aduersus Mithridatem, cū Cæsare aduersus Pharnacem, cū Cicerone in
 Ciliciam proficiscenti. Voluntas vtriusq;) Magis officiosa est hospitalitas
 quæ vtriusq; hospitij voluntate q̄ quæ iussu magistratus iūcta est. Hæc enim cū
 amicitia coniunctissima est. Officia eius in me &c.) id est beneficia quæ in
 me meūq; exercitiū cōtulit, quū ego Proconsuli rē in Ciliciam, aut illic cum
 exercitu essem. Cicero in Philippica. xj. de Deiotaro scribēs. Fuimus, inqt,
 nuper ego & M. Bibulus in propinquis finitimisq; prouinciis, ab eodē Rege
 adiuti sumus & equitatu & pedestribus copiis. Quum Parthi cū omnibus
 fere suis copiis Euphratē transiissent, Deiotarus ad Ciceronē Legatos misit
 se cū omnibus suis copiis in eius castra venturū esse. Vt ait idē Cicero libro
 Epistolarū familiarū. xv. Quibus semel ignotū a te esse oportet) i. quitus
 quū semel ignoueris, nō oportet in discrimē vocari, vt aliquo defendere vel
 postulante, tu iis iterū ignoscas. Quod fieri solet in tātis periculis) In causa
 capitali iudicū irā accusator, eorū misericordiā patronus commouet. Duos
 reges), i. duos Deiotaros patrē & filiū. Dabis, misericordiæ qd̄ iracūdiæ nega-
 sti) Hæc cōtrariū exornatio vim habet maiorē. Ea autē sententia est, Tu iras-
 tus Deiotarum regno non priuasti, nec tu eū misericors priuabis. In pri-
 uatis) id est in hominibus, magistratum nullum gerentibus.

Semper regiū nomen in hac ciuitate sanctū fuit. Sociorū
 vero Regum & amicorū, sanctissimū: quod nomē hī Re-
 ges ne amitterent te victore timuerūt: retentū vero, & a te
 confirmatum, posteris etiā suis tradituros esse confido.
 Corpora vero sua, pro salute Regū suorū hī Legati tibi re-
 gū tradūt, Hieras, & Blefamius, & Antigon⁹, tibi nobisq;
 omnibus iādū notī: eadēq; fide & virtute præditus Do-
 ryalus, qui nuper cū Hiera Legatus est ad te missus, tum
 Regū amicissimū, tum tibi etiā probatū, vt spero, Exquire

F. SYLVIVS IN ORAT. CIC.

de Blesamio, nūquid ad Regem contra dignitatem tuam scripserit? Hieras quidē causam omnē suscepit, & criminibus illis pro Rege sese supponit reum: memoriā tuam implorat, qua vales plurimū. Negat vnq̄ se a te in Deiotari Tetrarchia pedē discessisse: in primis finibus tibi se preesto fuisse dicit, vsq; ad vltimos profecutū: cū e balneo exisset, tecū se fuisse: cū illa munera inspexisses, cœnatus cū in cubiculo recubiisses, eademq; assiduitate tibi se prebuisset postridie. quam ob rem, si quid eorum quæ obiecta sunt, cogitatum sit, non recusat, quin id facinus suum iudices. Quocirca C. Cæsar velim existimes, hodierno die sententiā tuam aut cum summo dedecore miserrimam pestem importaturā esse Regibus, aut incolumem famam cū salute. quorum alterum optare illorum crudelitatis est, alterum conferuare clementiæ tuæ.

FINIS.

Regiū nomē sanctū. Semper regiū nomen &c.) Alibi quoq; q̄ Romæ Regum nomen sanctū fuisse, eorūq; afflictę fortunæ ab aliis succurri solitū Cicero scribit i suasionē legis Maniianæ. Hoc, inquit, iam fere sic fieri solere accepimus, vt Regum afflictę fortunę facile multorū opes alliciant ad misericordiā maximeq; eorū qui aut Reges sunt, aut viuūt in regno, vt regale iis nomen magnū & sanctum esse videatur, Regiū nomen post eiectos Tarquinius Romę odiosum fuit, quū scilicet ciuū aliquis Rex fieri Romę affectabat. Aliorū vero Regū qui populi Romani, nec iocū, nec amici erāt, nomen Romę sanctū fuit, lociorū vero & amicorū sanctissimū. Hi reges) duo Deiotari. Posteris etiā suis tradituros) Aliter ac Cicero cōfidebat, euenit. Nā Deiotaro patri in Gallogręcia successit Amyntas. Eā postea Romani in prouinciā redegerunt, vt ait Strabo libro. 12. Corpora vero sua) Hi Legati sunt, quibuscum venit Phidippus. Hi autē quū alia de causa Romā a Deiotaro missi essent, accusationis indignitate cōmoti, se obfides Cæsari pro Deiotaro offerūt. Vt spero). i. vt arbitror, In qua significatione dictū adiūgi cū tribus verborū tēporibus scribimus in Cōmentariis in Ciceronē de Senectute. Exquire). i. diligerenter & acute inquire, vel quęstionibus, id est tormētis extorque. Cōtra dignitatē tuā scripserit) Te tyrānū inuidiose existimari &c. quę ante Cicero facta ostēdit. Supponit reum) id est se offert reum pro Deiotaro. Particula

Sub in cōpositione aliquādo significat pro alio. vel pro aliis. Vt supplere pro Sub in cō-
 aliis replere. Vt quū paterfamilias ex pecudibus alias vendidit, alias amisit, positione.
 eiq; tā multi nascūtur agni, q̄ multas vendidit vel amisit, tum foetura gre-
 gem supplet. Virgilius in Bucolicis, Si foetura gregem suppleuerit, aureus
 esto. Supplementū militū Liuius sepe dicit eos qui mittātur eorū loco qui Supplemē-
 aut occisi aut dimissi sunt. Subfortiri iudices est in locū eorū qui reiecti sunt tum.
 alios fortiri. Suppositam personā Cicero pro A. Cluentio appellat, quæ pro Subfortiri
 alia posita sit. Qui, inquit, supposita persona falsum testamentū obsignādū iudices.
 curarit. De Aiulio id dicit, qui se A sinū esse simulans A sinij nomine testa Supposita
 mentū fecit. Qua vales plurimū de ea apud Pliniū est libro 7. Pedem persona.
 discessisse). i. per spatū vnus pedis. Nomina hęc mensurā significāria in ac-
 cusatiuo multo vsitatus q̄ in ablatiuo ponēda esse p̄cipim⁹ in Progymna-
 smatis. In primis finibus). i. in primis Tetrarchie limitibus. Quū e bal-
 neo exisset &c.). i. in his locis, in quibus Phidippus factas tibi insidias dixit.

Illam assiduitatē vt tecū semper esset. Postridie) in castello Luceio, & in
 cubiculo quū vomere voluisses. Cogitatū) a Deiotaro Non recusat) Hie-
 ras. Facinus suū iudices). i. de eo id supplicium sumas, qd̄ sumeres si id ipse
 molitus fuisset. Cū summo dedecore) Sūmū enim fuerit dedecus hospiti
 fecisse insidias. Miserrimā pestem) Nā si fecisse tibi insidias iudicatus sit, oēs
 Reges, omnes liberos populos, oēs, socios, omnes prouincias, omnia deniq;
 omniū arma contra se vnū excitauerit. Importaturā) Importare pro af- Importare
 ferre dicim⁹ in re mala, vt importare incōmodū detrimentū, calamitatem. malum.

Cicero in libro de Officiis secūdo. Per eosdēq; siquid importetur nobis incō-
 modi, propulsemus. Idē in libro de Oratore primo. Plura proferre possum
 detrimēta publicis rebus, q̄ adiumenta per homines eloquētissimos impor-
 tata. Idē in Verrē A ctione. v. Plus Verres cū Apronio prouinciæ Siciliæ ca-
 lamitatis importauit, Idē in Oratione pro P. Sestio, Multo inquam iudices
 p̄stat in eādē illam recidere fortunā, q̄ tāta importare meis defensoribus
 & conseruatoribus calamitatem. Regibus) Deiotaris. Significātius tamen
 absolute dicit Regibus: q̄ si nominatim dicat Deiotaris: innuit enim quā
 sententiā de illis tulerit, eādē esse omnibus expectādā. Illorū) accusatorū.

Conseruare alterū) id est famam cum salute. Clementię tuę) Bene, id in
 quo spem victoriæ reposuit, id est clementiā Cæsarī (fuit enim Cæsar vsq;
 ad poenitudinem clemens) in conclusione orationis ponit. Oratoris enim Oratoris
 est grauissima quęq; & quæ maximī sunt momenti, aut in exordio ponere, officium-
 vt attentum faciat auditorem: aut in fine, vt memorem.

FINIS.

Sub prelo Ascensiano ad Nonas Decemb. M. D. XXXI.

1111

1111

1111

1111

1111

1111

1111

1111

1111

1111

1111

1111

1111

1111